

2° Cod. ms. 34

Inclus.

100 Ell.

= Cinn L

Q VINONABITI

Ite patroni

famuli

Beati qui sustinent remissionem animarum

in die

ingrediemini domo domini

Oratio dei meum ego daniel dico

idcirco dominus superuenit michi

Alleluia

Dilexi quia excluduntur uocem meam

Alleluia

Parati sum meum de paratu cor

cantabo de psallam in glo

in psalm

Veni rex iherosolima

Bebale

st

idcirco

IN EP CAPITULA AD HEBR

- I D ex pō q. d. s. circa iudeos exostatio mult. formis.
- II D esuppli. cur q. euadere nequeunt p. conū xpī o. tēptores
- III D ealuatore cui subiecta sunt omia omnibus que ipse per passionē subiectus est.
- IIII D epassione que destruxit diabolū sibi q. f. r. instituit.
- V D eplebe quā domū xpī esse dixerunt.
- VI D eterra rēpmissionis quā iudeos p. fidem ingre. di. exostat.
- VII D esacramēto die septimi 7 septimi nullissimi anni.
- VIII D e uerbo diuino q. solum potest crimina expiare credentiū.
- IIIIII D e iudeis quos p. omnibus xpī opostuit uenerari.
- X D ehebreis q. ignorauer. dñm 7 fuerint sine iudicio ceci.
- XI D e cruce xpī quā denuo p. peccantib. p. penitentiā i. d. l. g. m. a.
- XII D e exostatione ministerii scōx & dñi iusu sustinerandum.
- XIII D e filio dī qui melchisedech nonē in merito comparatur
- XIIII D e imitatione legis ueteris & sacer. doti.
- XV D epmissionē sacer. doti melioris & testamenti.
- XVI D e uno sacer. dote qui ē. incunctis ac ueris sacer. donb xpī
- XVII D e nouo testamento q. fuerit iā dudū ore pph. & i. cō. rēpmissū.
- XVIII D etabernaculo & tabulis ueteris testamenti.
- XVIII D e anni uersali & sacrificio q. ex deuterō nomio sacer. do. tum principes celebrabant.
- XIX D e sanguine salutarī q. ueteris uitæ crimina purgat.
- XX D e nouo testamento p. p. animas diuino sanguine purificare

cellatur.

Justus

- xxii** De alua tore qui solis termino peccatis inponentib.
apparere non cessat.
- xxiii** De lege ueteris quae noue legis typū habuit ac habere
monstratur.
- xxiiii** De sacrificio leuidis q̄ offerendum p̄ indulgentiā p̄ccatorū.
- xxv** De exortatione credentium & incredulorū ignis iuge supplicii.
- xxvi** De contemptoribus noue legis q̄ non temporale ut ueteris
sustinebant sed per p̄cium supplicium mereantur.
- xxvii** De perseverantia fidei exortatio.
- xxviii** De typis ueteris fidei nouaq; p̄p̄riat̄is exortatio.
- xxix** De uictoribus ueterum bellatorum & stragib; infirmorū.
- xxx** De ira immanium iudeorum quā ne in scōr usque quaque
celebrarent exortatur.
- xxxi** De spiritu scō eiusdemq; ueritatis doctrina per p̄ua.
- xxxii** De dō quem nullus nisi uixerit scō uidere ualebit.
- xxxiii** De penitentiaē que nisi iusta uita medelle remedium non
potest inuenire.
- xxxiiii** De regno dī quod preter p̄ior nullus poterit possidere.
- xxxv** De duplici castitate sup̄na dum taxat & humili.
- xxxvi** De spiritali doctrina quam scōrū esca differunt fore.
- xxxvii** De sollicitudine alterna cleri dum taxat & plebis.
- xxxviii** De adsumptione sp̄s scī quo sine adēer na uita non potest inueniri.
- xxxix** De uerbo solacii quem cum timotheo commendat.

EXPLICIT CAPITULUM
AD HEBREOS

MULTIFARIE multisque MODIS OLIM D^s LOQUENS PATRIBUS IMPROPHE

1011

Tota intentio beati apti fuit in hac epta hebreos. id est
gentem suam ad xpi conuocare fide eminentiamque gratiam
quae per filium data est a legalibus discernere umbris. quae
angelicis ministracionibus fuerunt. Et quo ualde adflati erant
multis malis quae illis acciderant & ualde contriti ut possint
ex hoc putare se inferiores ceteris ac miserrimos existere.
ostendit per hoc eos magis maiori gratia perfrui. ut ex ipso ser-
monis initio erigeret auditores; propter ea ergo dicit. Multi-
farie & multis modis olim deus locutus est patribus nostris in pro-
phetis. Quare prophetas nominans semetipsum contra non
posuit. siquidem eis tanto maior extabat. quanto eis fuerat
dispensatio commissa preclatior. Sed non hoc fecit. Primo
quidem quia de se ipso maiora dicere recusauit. Secundo uero
quia nec dum erant auditores perfecti. tertio autem quia uole-
bat eorum mentes erigere & ostendere magnam esse presentem
eminentiam temporis. uelut si diceret quid magnum si pro-
phetas misit patribus nostris. Nobis enim proprium unigenitum filium
misit. & bene satis excorsus est; multifarie inquit & multis
modis; ostendit enim quo neque ipsi prophetae gratiam uidendi
promeruerunt. filius autem uidit. dicendo enim multifarie
& multis modis significat quod alibi dictum est. Ego enim in uisio-
ne multiplicavi. & in manibus prophetarum ad similitudinem sum.

3
pro inde non secundum hoc solum eminentia noui testamenti
declaratur. quia patribus quidem prophete missi. Nobis autem
filius. sed & iam quod pph&arum uel patri archarum. Nemo
nisi in similitudine uidet dñm filium uero unigenitum in car
natum. ēē. atq. in carne uisum constat. quia idem homo a uerbo
dī susceptus unigenitus est filius dī. ideo mox addidit;

NOUISSIMIS DIEBUS ISTIS LOQUITUR EST NOBIS IN FILIO.

10H **10H** **D** icendo enim in filio tantundē ual& quasi diceret p filium suū.
quia in prepositio pro. per. accipitur. Sicut multis in locis
epistolarum eius inuenitur his prepositionib. Indifferenter
uti; Tacuit adhuc de xpī nomine quia plurimos illorum sciebat
negasse filium dī. Non enim dixit xpī locutus ē. quamuis ipsū
locutum confet. ēē. manifestum; Ita nec dum iudeos a pēto no
mine tetigit. Nam ferme omēs quibus pph&ē locuti sunt.

Maligno scē. nefariosq. constabat. Et nec dum de ista rationem mo
uere uoluit. sed interim generali sermone de munerib. disputat.
que illis diuina largitate donabantur. **QUEM CONSTI**

10H **10H** **TUIT HEREDEM UNIUSORUM.** Quid est quē con
stituit heredem uniuersorum. hic incarnatum dicit filium.
de quo superius locutus ē. sic & iā de eo in secundo legitur psal
mo. postula a me & dabo tibi gentes hereditatem tuā.

Non iam postulo dñi tantum iacob & sorore eius solus israel sed
omēs potius nationes. hoc est hunc filium dñm constituit uni
uersorum; heredis autē utitur nomine. ut duo quedam per hoc
adstruat & ostendat. quod proprius sit filius & qđ dominationis

illi nulla contingat animusio; hē redem autem omnium
dicit. idē. mundi totius; Deinde ad altiora sermonem
conueſcit dicens: **PER QUEM FECIT TISSEcula**

104

Quē ostendē & eundem nouissimis diebus uenisse in mundū
p̄ quem fecit & mundum; Magnitudinem eius ostendens qui
fuit noui testamenti lator & auctor; post hæc quibusdā
gradibus eleganter utens. per uenit ad id quod omnib. istis
quæ supra dixit. multo maius est. & insonuit dicens:

105

106

**QUI CUM SIT SPLENDOR GLORIAE FIGURA
SUBSTANTIAE EIUS.** Ubique quidem religioso nobis
opus est intellectu. maxime autē ubi de dō uel loquimur
uel audimus; quō^{aut} neque ad loquendum digne de dō lingua
sufficit. Neque ad percipiendū pr̄ ualē intellectus. i. o. postea
ubi uel sermo deficit. uel cogitatio explicare de dō
non poterit. tunc magis glorificare nos dñm. qđ talem dñm
habemus. qui & intellectum transcendit & cogitationis in
itum. merito splendorem eum dixit glorie. ut patet qui ip̄s
sciebat dicentem. ego sum lux mundi. ostendens eū lumen
de lumine. sicut dñm de dō. ēē. animas q. n̄as illuminantem.
& patrem nobis insinuantem; Per splendore quippe unitate
declarauit essentiae cum dō patre; & mirabili modo unam
substantiam ostendit. Ut duas per sonas aperiret in gloria
& splendore; unde & iam subiungit. Qui est figura substantiae
eius. figura quippe altera est ab eo cuius essentia formam. ^{et}
altera autē non in omnibus. sed secundum per sonam. Nam

4
66
& hic figura aequalitatis omnino prebet indicium ad
illud cuius figura ostenditur. & suspensione uel parue di-
similitudinis procul dubio non recipit. hic enim figuram dixit.
quod in alio loco formam nominat ubi ait. qui cum in
forma dei esset. forma uidelicet. uel figura unam declarans
essentiae aequalitatem. quia de eodem redemptore nostro.
scriptum est qui cum sit splendor glorie & figura substantiae
eius posuitque omnia. Eius ergo manus corda nostra posuit et
manus in contemplatione nostra subleuat. nisi enim iudic-
tum est omnipotentis uerbum propter homines homo fieret.
humana corda ad contemplandam uerbi excellentiam
non uolarent. inde ergo excelsae fatis hominum men-
tes unde inter homines apparuit humilis deus.

PORTANSQUE OMNIA UERBO UIRTUTIS

Postans id est gubernans omnia eo uerbo uirtutis per
quod fecit omnia. Non enim minus est gubernare mundum.
quam creare. Nam increando quidem ex nihilo rerum
substantiae productae sunt. in gubernando uero ea
quae factae sunt ne ad nihilum redeant continentur. ergo
dum haec omnia reguntur. & ad inuicem sibi repugnantia
coaptantur. magnum & ualde mirabile plurimaeque
eius uirtutis dei indicium declaratur. Post hanc diuinae
maiestatis in filio claritate ad humiliter incarnationis
descendit dicens. **P**URGATIONEM PECCATORUM
FACIENS. Duo quaedam significans id est. curam.

nri gerens in eo qd ait. Postansq. omnia uerbo iustitiae suae.
quod uero adiunxit purgationem peccatorum faciens. Id est
peccata nra mundat. In his duobus maxime apostolum gloriari
ui demur. quod haec per filium nobis adlata demonstrat; eo.

& cum nos commonuisset crucis & passionis eiusdem filii. perque
nobis purgatio peccatorum ministrata est. Confestim resurrectione
atq. ascensione eius instituit nos ad caelestia erigere. & intueri
inenarrabilem eius gloriam; ait enim. **SEDEAT AD DEXTERAM**

MAIESTATIS EIUS IN EXCELSIS. Per dexteram non
dm corporaliter deformauit; sed magnitudinem demonstrauit
honoris; dum dixit in excelsis ostendit eum omnibus altiore
& sup eminentem esse. qui & iam ^{ad} usque peruenit solum patris
claritatis; sicut ergo pater in excelsis est. sic & filius; con
sensum enim nihil demonstrat aliud. nisi honoris aequalitatem;

104 Si enim minorationem uellet ostendere. Numquam diceret
ad dextris sed potius a sinistris eum sedere. **TANTO MELIOR E**
ANGELIS EFFECTUS QUANTO DIFFERENTIOR
PRE ILLIS NOMEN HEREDITAUIT; Apostolica
sapientia magis autem non pauli sapientia sed sps sci mi
randa est gratia; Non enim ex intellectu haec proprio loque
batur. Neque humano hanc dispositionem repperiebat in
genio; unde enim illi hoc. Num expulpellis aut pelli bus
aut in officina illa haec poterat edoceri. Nequa quidem
sed diuinae fuit haec operatio maiestatis. Non enim has
intelligentias sua mente procreabat quae tunc erat

tam debilis & extrema ita ut nihil amplius haberet a plebei
 & populis; quomodo enim aliquid diuinum possit ille sentire qui do
 circa praedia uenendi & circa confectiorem pellum totam suam
 uitam totumque studium continebat. sed gratia spiritus sancti per quos
 uult potentiae suae uisiter ostendit; sic enim si aliquis infantulum
 quempiam in excelsum quendam locum & pertingente ad ipsum
 uesticem caeli uolens paulatim sensimque sub rigere gradatim
 hoc faciat. Ab inferioribus ad superiora conscendens deinde
 cum sursum peruenit iubet illum infantulum deorsum in in
 feriora despicere. deinde dispicentem uideat aestare & obscurita
 tibus ac defectionibus fatigari iterum eum ad humilia deponat
 quo respirare ualeat atque animum recreare. deinde cum refectus
 fuerit eum iterum ad superiora sustollat & iterum ad inferiora
 reuocet. ita & circa hebreos beatus faciebat apostolus & sic eum
 ubique reperies magistri sui indocendo uestigia consequentem.
 Nam & ipse sic faciebat. Aliquando quidem in altiora suos discipulos
 subleuabat. Aliquando autem eos ad inferiora inbecillitatis eorum
 gratiae reuocabat. Nequaquam eos prolixo tempore in altera permanere
 parte permittens; & contemplare iterum sapientiam pauli per
 quales eos & iam subleuabat gradus. & qualiter eos ad ipsum
 pacem pietatis adducit. Ubi item ante quam defecerint & eorum
 obscuritas occuparet. Uide quomodo eos ad inferiora reuocauit
 quo possint paululum recreari; locutus est nobis in filio suo quem
 posuit heredem omnium; filii quippe nomen commune est;
 ubi enim proprius intelligitur filius superior est. & excellentior

uniuersis; sed interim quomodo libet se habeat astruat quoniam
desursum est; & uide quomodo hoc dicit quem posuit heredem
omnium; quod dicit heredem posuit humilitatis demonstrat
iudicium; deinde ad superiorē gradum altioremq; transcendit
per quem inquit & scilicet fecit; de inde ad excelsiorem omnibus
uenit. postquam altiore alterum gradum inuenire non possit
qui est inquit splendor gloriæ & character substantiæ eius
uere in ipsum eos inaccessibilem lumen. & in spū splendore in m
sum æque claritatis succo; & ante quam eos obscuritas ullæ con
primera; adtende quomodo eos iterum pede temptum ad in
feriora & confusa loca deponit dicens: ferens omnia uerbo iustu
tis succo; per ipsum inquit mundationē peccatorum faciens
nostrorum. Sedere fecit in dextera maiestatis. Non simpliciter
dicit sedere fecit. sed post mundationem inquit sedere fecit.
Suscipit enim in carnationis officium; deinde humilia loquitur.
& post hæc iterum locutus paululum. In dextera inquit maiest
tatis eius in excelsis. iterum ad humilia narranda reuertitur;
Tanto melior factus angelis quanto differentius scilicet nomen herede
dita uit; hic iam de eo qui est secundum disputat; in eo enim qd
dixit melior factus est. non essentie patris declarauit iudiciū;
illic enim que patris essentie consubstantialis agnoscitur. Dione
facta sed nata; loquitur autē de carnali substantia. ipsa enim facta
est; sed nunc non ex substantia eius hoc est qualiter exstiterit
sermo patitur. sed sicut iohannes dicit qui post me uenit ante me fac
tus est. hoc honorabilior atq; probatior sit & iam hic tantum melior.

inquit factus est angelus hoc est probabilius atq. preclarior.
 quanto melius hereditauit nomen. ^fuides quia deo qui est secun-
 dum carnem sermo uersatur. hoc enim nomen dñ uerbum semp
 habuit non post ea hereditauit. Neque post ea eum ab angelis
 meliorem constat effectum. quando mundatione sua abstulit
 peccata nra. sed semp melior fuit. & non solum melior sed & ita
 incomparabiliter melior uniuersis. Uerumtamen deo qui est
 secundum carnem ista dicuntur. Sic enim & nobis usus est. cum
 de natura humana differemus & fastidium habentia loquimur
 & summissa; quando enim dicimus nihil est homo terra. e. homo.
 cinis. est. homo. totum a deterioribus appellamus; quando uero dici-
 mus inmortale animal homo. & rationale & superius cognitum
 a melioribus uocamus uniuersum; sic & in xpō aliquando quidem
 ab inferioribus aliquando autē a melioribus loquitur paulus. &
 dispensationem cupiens confirmare & simplicem comedere
 naturam. **CUI ENIM DIXIT ALIQUANDO ANGELO RY.**
FILIUS MEUS ESTU EGO HODIE GENUITE ET IUX-
SUM EGO ERO ILLI IN PATREM ET IPSE ERIT MI-
HI IN FILIUM. ^NHoc enim absq. ulla dubitatione de incar-
 natione filii dicitur; ideo uerbum futuri temporis est ero illi ^{posuit}
 in patrem & ipse erit mihi in filium. Quod uero dixit filius mñ
 estu ego hō die genuite. aperte manifestat quod idem de quo ait
 ero et in patrem ex ipsa essentia patris sit genitus; ideo presenti
 tempore posuit hodie. quia dñ nihil preteritū uel futurū est.
 sed semper presentia cuncta. potest enim & secundum carnem.

hoc accip¹ dictum. quia caro communicat altiori b. sicut & diuinitas
humilibus communicare dignata est. hoc itaq. loco perspicue
duas naturas in xpō ostendit. hæc uero salutaris nræ exempla
referamus. Si enim ipse cum dñe & dñs diq. filius. non respuit
formam serui suscipere multo amplius nos oportet cuncta
perficere quæ iussu sunt nobis. & humiliter quæque tolerare;
recedamus xp̄m dicentē cum feceritis omnia dicite quoniam
inuiti serui sumus; **ET CUM IEREBUM INTRODUCIT PRIMOGENITUM IN ORBEM TERRARUM DICIT. ELADORE
NI EUM OMNES ANGELI Dī. Dñs quidem nr̄ ih̄s xp̄s**
aduentum suū carnalem exitū uocat. sicut habes cum dicit
& exiit qui seminat ad seminandum. & iterum. ego a patre exiui
& ueni. & hoc in plurimis scripturarū locis potest inueniri;
peculus autē introitum xp̄i uocat aduentum dicens. cum intro
ducit primogenitum in orbem terrarū; Introitum ergo ad assumptionē
carnis appellat; sequeretur aliquis cur talibus uel diuersis utuntur
nominibus. Significationes quidem dictorum manifeste sūt &
secundum quid alterutrum dicatur appareret; xp̄s quidem merito
exitum uocat. foris enim eramus ad dō. sicut qui sunt extra regales
aules in uinculis conligati. & qui habent apud regem pro culpis
aliquib. offensā. huius modi quippe a regali aule foris exclusi.
qui uero uoluerit istis ueniū impetrare. Non primū ipsos in aulā
regis inducit. sed ipse foris egredi dicitur ibiq. cum eis cōmiscet
sermocinandi negotium usq. dum eos correctos reddet & dignos
efficiat. quo regis uultui representari mereantur; sed & ita xp̄s.

egressus quippe a dno hoc est carnem sumens & conlocutus nobiscum
 precepta nobis regis innotuit. & sic nos a peccatis emundans & ad
 dñm conuersens in aulicū regalem uelut mediator optimus introduxit;
 propter ea ergo exitum uocat suae incarnationis aduentum. pau-
 lus autē introitum nominat ex m& affā hereditantium & ius
 dominandi in aliqua possessione sumentium; Dicendo enim iterum
 introducit primogenitū in orbem terrarū. hoc significat hoc est
 cum ei committit orbem terrarum; tunc enim totum orbem
 terre possedit. cum ab uniuersis est agnitus; Non de dō uero ista di-
 cantur sed de carne; si enim in mundo erat iuxta iohanne & mundus
 per ipsum factus est. quo alio modo introducit. nisi secundum
 carnem. **ET ADORANT EUM OMNES ANGELI Dñi.** Quotiens eni
 magna quaedam dicturus est. prestruit illi primum. & facit illi
 susceptile. Dum dicit patrem introduxisse filium; Superius enim
 quic non pph&as nobis locutus est. sed p filium. & quic filius meliore.
 angelis quod ex ipso argumentatus ē. nomine. Hic autē iam ex alia
 re uult argumenta deducere. ex quibus ex adoratione uidelicet.
 Nam tanto eum meliore ēē. demonstrat. quanto dñm seruū constat ēē.
 meliore; quomodo si quis in quandā domum introducat aliquē. &
 confestim omnes illius domus principes. iubeat ut illū prout simul
 omnes adorent. ita & xpm secundum carnem iussit ac undis ange-
 lis adorari dicēs & adorent eum omēs angeli dñi. Etiam ipse gabriel;
 sed querat aliquis. Num angeli tantum adorare preceptum sunt.
 non; aduersus itaque quae secuntur. **ET AD ANGELOS QUIDEM DIC.**
QUI FACI ANGELOS SUOS SŪS Ē MINISTROS SUOS FLAMMAM

IGNIS; AD FILIUM AUTEM; SEDES THA D'S IN SECULO SECU-
E cce maxima differentia. quia illi quidem creati sunt. hic autem in
creatus; ad angelos autē inquit qui facit angelos suos sps. ad filium
autem non dicit qui facit & sane posset si uellet istam sic exprimere
differentiam dicendo. & ad angelos qui dem dicit. Qui facit angelos
suos sps. Ad filium autē. dñs creauit me. si quidem dñm cum & xpm
dñs fecit. Sed neq. illud de filio dictum ē. neque hoc de dō uero. sed de eo
qui est secundum carnem. Vbi enim uera differentia significari de-
si deat. Non tam solos angelos comprehendit sed omnes iustiter minist-
terice supernae fungentes; Intueris quomodo diuidit & cum quanta
clarietate creaturas a creatore discernit. Ministros uocens & dñm
seruos & heredes ac proprium filium. Non enim solos angelos hoc
sermone significet. sed omnes iustiter ministerice supernae fungentes
Sciendū uero est. quod angeli nomen est officii non naturae; qui & ita
semper sunt sps. sed non semper angeli uocari possunt. Quæris huius
naturæ nomen. sps est; quæris officii angelus est; ex eo quod sps est;
ex eo quod audit angelus; quia angelus grece lecta ne nuntius dicitur.
sicut homo nomen est naturæ miles uero nomen officii. Sic enim
qui erant item sps conditi a creatore dō faciunt angelos mittendo
eos nuntiare quod iusserit; & ministros suos flammam ignis;
legimus apparuisse ignem in rubo. legimus & iam missum igne de
super & impleuisse quod preceptum est; potest dici quando lenuenum
mittuntur. angelos ee. quando ad uindictam mittuntur minis-
tros ee. id est ignem ardentem; Sunt & item huius officii in ecclesia
presenti. Nam predicatoris scilicet quando spiritalia predicant & gaudia

regni di adnuntiant. Angeli dicuntur quando uero terrore gehenne
ignis predicunt ministri sunt. ut terreat peccatores in comminatione
ignis illius qui nunquam extinguatur. **AD FILIAM AUTEM THRO-**
NYS TUUS D'S IN SEECULUM SEECULI; Hic de eo dic qui secundu
carnem est. de quo & iam ipse dñs in euangelio ait pater non iudicat
quemquam. sed omne iudicium dedit filio. ut omnes honorificent
filium. & paulo post. potestate dedit ei iudicium facere. quia filius
hominis ē. hic enim thronus dī ad iudicium pēstet & futurum in
quo forma serui uidebitur iudex uiuorum & mortuorum. & quo
iudicio omnia ueraciter & p̄ moderatur. examinat atq. diiudicat;
in seeculum seculi at. quia nouissimum iudiciū. Inter bonos & malos
aeterna discrezione stabit. eo ipso testante in euangelio qui iudi
caturus ē. tunc ibunt hui in ignem aeternum. iusti autē in uitam
aeternā. **UIRGA AEQUITATIS. VIRGA REGNI TUI.** Uirgam uero
regulam diuinae significat aequitatis quae ueraciter recta dicitur.
quia nulla prauiate curuatur. uirga ista iustos regit. impios percutit.
sed haec uirga fortitudo ē in uita. aequitas rectissima. inflexibilis
disciplina; h. enim uirga regu honoris insignie sceptrum dice
batur antiquitus. designans in ea uisum regem dñm saluatōrē.

hec

DILEXISTI IUSTITIAM ET ODISTI INIQUITATEM; ipsa est uirga
recta amare aequitate & odisse iniquitatem; Nemo enim per se
dilegit iustitiā. nisi qui & altis pessimor ab hominatur quia ueri
tatis amor odium est falsitatis. Sed h. uic amatori bonitatis
& odio iniquitatis quae premia sunt reddita sub exponit dicens
PROPTER EA UNXIT TE D'S D'S TUUS; Unctus rex &
regem significat & sacerdotē. quia dignitates iste sumebantur

per secretissimas unctiones. Nam & ipsum nomen xpi. a scō chrismato
uocatur; sed in illa natura undatur dicitur. qua dispensatione & natus
& mortuus & resurrexisset ueraciter dicitur. xps; ceterum deitas eius
nullo munere nullo honore indiguit adiuuari. Repetito autem ista
quod dicit dr dr. preconium magne dilectionis ostendit. OLEO EXUL
TATIONIS PREPARTICIPIBUS TUIS. Duplici modo unctionem
illam scām pro uenisse significat; oleum laetitiae est peccati maculam
non habere. Unde se conscientia semp exultat quando nulla recor
dationis asperitate mordetur; Qui sunt isti participes alii preter homi
nes. hoc ē. quod alibi dicitur quia non ad mensuram xpi suscepit spm;
contempleris quomodo semper coaptat sermonē de dispensatione car
nis. Sermoni quem de natura dē uinitatis eloquitur. quid hoc clari
us dici potest. anim aduersus. quomodo non est. id ipsum creatura & pler
Non enim ita diuideret si idem ē. utrumq;. nec ad differentiam illius uerbi
quod dixerat facit inferre. Ad filium autē dū. sed et tu ē dr in scō
scō. Neque differentius nomen appellare filii nomen. si eius de esset
significationis commune creaturae. Nam quae rogo differentia rema
nebit. Ideo autem dictum est preparticipibus tuis quō hanc benedic
tionem supra omne humanum genus. siue reges. siue sacerdotes in
ueteri testamento. Siue & iam apostolor & martyrum in nouo cognoscit
accepisse. ut undatur singulariter. ceteros ungere debuisset; in illo enim
fons est benedictionis. pro ut ipse uisum fuerit. per uniuersos electos
conpēnter emanat. Sed haec omnia carni conueniunt. cui perfectissimu
& gloriosissimu uerbum unctum ē. p salute scōrū; hoc unguentum in psalmo
alio dicitur descendisse in barbā barbā acron usq. in hora uestimenti
eius. & paulo post. quō illic mandauit dñi benedictionē & uitā usq. in scōm

seculi post humanitatis igitur excellentia. iterum ad aeternitatem diuinitatis
in eodem filio dei conuersit se apostolorum testimonio alterius psalmi dicere.
ait enim. **FIU DNE IN PRINCIPIO TERRAM FUNDASTI ET OPERA**
MANUUM TUARUM SUNT CAELI. Cum die in principio terra fun
dasti dne. ostendit quod a sanis mentibus non potest abnegari. quia
creator a creatura sua sine aliquo initio cognoscitur exstare. & opera
manuum tuarum sunt caeli. hic manuum uisum iussu dei debem
accipere. alio enim loco dicitur quod ipse dixit & facta sunt. ipse mandauit
& creata sunt. **IPSI PERIBUNT TU AUTEM PERMANEBIS.**

Peribunt enim ab eo quod sunt dum inmutantur in melius creature.
tu autem per manes. ut sicut ad aeternitatem dni ostendit ante quam creata
omnia. sic post caelos mutator ipsum deo & in maiestatis suae gloria
permanere. **ET OMNES UT UESTIMENTUM UTERESCENT.**
Ipsam enim uideret. quod more uestis mox consumitur. sic caro hu
mana. que tamen in melius resurrectione inmutabitur. addidit.
ET UT ELUT AMICTUM MUTABIS EOS ET MUTABUNTUR. his
uerbis forsitan celi emutationem propheta intelligi uoluit. qui similiter
ut cetera elumta commutantur. sicut in alio legitur propheta. & erit
caelum nouum & terra noua. ut facta dni ostenderet. iam sub aeternitate
mansura. dicit mutabis eos & mutabuntur. quia numquam erunt corrup
tibile reditura. Qui transformaturus e. mundum & faciliatem significans.

ad hoc

10H.

Dicit ergo quia transformaturus e. mundum & faciliatem significans intulit.
Sicut qui libet amictum in uoluit atque permutat. Sicut & ipse mundum &
complicaturus & inmutaturus e. Ergo si transformatione & conditione
que fecit in melius tam facile poterit operari. quis dicat quod in inferni

opere alterius egerit adiutorio. usque quo non erubescant taliter intus similes
 etiam consolatio maior est cognoscere quod non in eo de statu cuncta permanant;
 Et illa quidem mutabuntur ipse autem idem ipse permanet in aeternum. sicut
 dicitur. TU AUTEM IDEM ES ET ANNI TUI NON DEFICIENT;
 In mutatione eius deminutur designat quae sunt; ipse uero idem est; quod
 est ueluti moysi famulo suo dixit. ego sum qui sum; Sic istis tribus uersibus com-
 mutatio creaturarum & aeternitas dei mirabili breuitate descripta sunt.
 post maiestatem diuine aeternitatis in filio; iterum beatus paulus adhu-
 manitatis eiusdem glorificatione sermonem direxit dicens. AD QUEM AN-
 GELORUM INIM DIXIT ALIQUANDO SEDE AD EXTREMIS MEIS. Uic-
 tori filio. & per eam incarnationem totius mundi triumphatori. post resur-
 rectionis gloriam honorabilis confessus paternae maiestatis offertur ut phunc-
 titum susceptae humanitatis gloria declaratur; Lucet enim angelos inferri de-
 buit. **QUO AD USQUE** TOYAM INIMICOS TUOS SCABELLYM PEDVM
 TUORVM. Et iterum eos confidens facit siquidem futurum ostendit. ut
 eorum superentur inimici. & quia inimici eorum ipsi erunt & iam christi;
 In hoc iterum & declaratur regni iudicium & honoris aequalitas; Nullum
 autem inbecillitate aliquatenus arbitror. Sed quid dicit patrem indignatum
 in filium quae fuerit filius indigna propter. hoc magis multae pa-
 tris circa filium dilectionis & honoris ostenditur. qui enim indigna-
 tur pro eo. quomodo exerceatur ab illo. Et contenditur. quod de eo
 tam in alio dicit psalmo. qui habitat in caelis. Irascebit eos. & dñs
 sub sannabit eos; & iterum ipse dicit; eos autem quoniam sibi regnare
 noluerunt. adducere in conspectum meo. & interimitur; quia uero
 eius sunt haec uerba. audi quid dicat. & in alio loco. quoniam

A

TOH

uolui congregare filios tuos & nolueris. Eē relinquatur domus uāa deserta
 & iterum qui ceciderit suplex pīdē illū confringētur. sup quē uero ceciderit
 conteret eū; huc accedit quia ipse iudicaturus est eos. multo amplius & in
 hac uita ipse illis digne retribuit; proinde honoris magis est qđ dicitur. donec
 ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorū; ledes enim dñi stabilitas
 aeterna significatur ubi ille tamquā uestigius positus omni potentia sue
 iusticie consistit; his pedibus constat eē. subdendos. qui cotidie utroq; con
 trarietate derelicta reuestuntur addñm. & tamquā scabellū pedib; ita ei
 p̄dicationib; inclinantur. sine dubio de illis inimicis dicitur. qui conuersi ad
 dexteram conlocantur; Non hic aduerbiū quo usq; alicuius temporis finem
 designat. sed & eternitatis potentia demonstrat. **NON OM̄S SUNT ADMI
 NISTRATORII SP̄S IN MINISTERIUM MISSI. PROPTER EOS QUI
 HEREDITATEM CAPIUNT SALUTIS.** Quid miratur. si filios suum
 ministerium exhibent angeli. cum & iam nr̄e salutis ministros eos con
 stituit effectos. mentes eorū ad quos loquitur subleuare uolens. dicē angelorū
 functiones humane salutis causa ad dñm directos. eē. filius uero. sic dñs sal
 uator. isti uero sic s̄erui salutis predestinatorū deseruiunt. cuius rei pleni sunt
 ueteris testamēti uel noui ubiq; libri. Nam & pastorib; angeli euangelii
 prauent. & angelum legitur ad uirginē mariā missum & in resurrectione
 dñi angeli mulieribus apparuerunt. & alia multa in diuinis leguntur scrip
 turis. Intellegite igitur nunc quantus honor nob̄ existit ut sicut ad ami
 cos. ita ministros angelos destinē dñs. Scriptum ē in libro iob. dñs cuius ire
 resistere nemo potest sub quo cur uentur qui possunt orbem in hac sententia
 angelice uisus intelligi possunt ipse & enim orbem possunt qui regē
 di mundi curas administrant paulo attestante qui ait. Nonne om̄s sunt

administratoris spiritus in ministerium missi propter eos qui herede dicitur capiunt salutis.
 At ergo dominus cuius resistere nemo potest sub quo cur uentur qui possunt
 orbem. Ac si humilitate omnis creature conspiciat extreme factus dicat
 quis infirmorum hominum tuis nutrib. obuiat cuius se formidinis. & iustitiae
 angelice inclinam. t. ceste quo cum cur ueniamus & superiora non cernimus.
 erecti enim illi subtilissimi spiritus splende potentia eius maiestatis adtingerem.
 sed qui orbem possunt sub domino cur ueniamus qui ad diuinitatis eius celsitudine
 quam uis subleuare uidetur nec iustitiae angelice tam angelice comprehen
 dum. quia uis iustus per infirmitate non penetrans sed hanc ut eumque ex
 subiectis summorum spirituum ministris pensant. ad consideratione se propria
 sollicita humilitate recolligit. sibi que coram se preposita superne magni
 tudinis uilescit dicens. quantus ergo sum ego ut respondeam eis & loquar
 uerbis meis cum eo. ac si apostolus dicat si creatura ille hunc considerare non
 sufficit quae carne non presumitur quae mente de eius ego iudicis disparto
 qui pondere corruptionis angustior. Intuens ergo ministerium nobis propter dominum
 reddentem & magna nobis officia persoluentem. idcirco dicit paulus. omnia
 autem uera sunt siue uita siue mors siue mundus siue presentia siue futura.
 Minister est quidem & filius sed non sicut minister. neque ut perfundatur
 cuius libet officium sed sicut filius unigenitus eadem patri suo uolens atque
 desiderans magis autem neque missus est. neque enim de loco ad locum pertransit
 sed carne sumpsit. Isti autem per loca mutantur. & prima loca in quibus fue
 rant deserentes ad alia uenerunt. Transiendo in quibus non erant antea.
 Sed hoc & iam confidentiam eis excitat dicens quid uere mini. Nam nobis
 etiam angelicum ministrat officium. His ita introductis de angelorum
 ministrata est. mox subiunxit de excellentia gratiae quae per filium dei nobis allata est.

Cap^m ii

dicens. PROPTER EA HABUNDANTIUS OPORTET OBSERVARE
 NOS EA QUE AUDIUI MUS NE FORTE PER EFFLUAMUS.

Quare habundantius dicit. hoc ē quam in lege solebam. hostatur
 itaq. eos diligentius huius intendere que p̄dī filium audier. quā eis que
 per angelos dicta sunt more suo suam illis coniungens personā in eo
 quod dīx audiuimus atq. per effluamus. Nolens ab auditis p̄ inanice
 effluere audientium sensus quod & cā sequentib. plenius explicauit
 dicendo **STENIM QUI PER ANGELOS DICTUS EST SERMO FAC**
TUS EST FIRMAUS ET OMNIS PREVARICATIO ET INOBEO
DIENTIA ACCEPIT IUSTAM MERCE DIS RETRIBUTIONē.

Quid ē. factus est firmus. uidelicet uerus tamquam dicere fidelis inopor
 tuno tempore. uolens intellegi legem. que per angelos data est suo
 tempore firmē custodiendā. Nam legē p̄ angelos datum ē. plurimis
 ostenditur in locis. At tamen non custodiendā iustā mercedis retribu
 tionem accepisse testatur. Quare dicit mercedis retributionē.
 merces autē in bono poni solā. Sed iste mos est apostolo ut non magnā
 uerborum habeat rationē. Sed in differentē uel que in bono dicuntur
 uel que in malo pro alterutrum ponere. sicut & alibi dicit. in captiuitate
 redigenter omnem sensum ad obediendum x̄po. Ceterum mercedis
 reciprocationē dicens. pro supplicio. sicut & in presenti loco suppliciu
 mercedem nominauit. Item alibi dicit. si quidem iustum est apud dñm.
 retribuere tribulantibus uos tribulationē & uobis qui tribulamini
 requiem. hoc est non peribit iusticie. Sed exsecutus est dñs. & conuestit
 iudicium suum super peccatores quā uis nō m̄a sint manifesta peccata.
 Nisi quando precepta disposita contēpnuntur **ET QUOMODO NOS**

NE EFFUGEMUS SI TANTAM NEGLEGERIMUS SALUTEM. Per haec

uerba significat quia non erat tanta salus in ueteri testamto quanta
ē. in grā di quam di filius nobis attulit non enim nunc nobis sicut illis ter-
re diuitias sed caeli gratiā promisit dī. Non uindictā de terrenis hostib;
sed de spiritibus concessit. non uitam felicis temporale sed per p&uam
a&eternaliter beatum donauit. haec quippe omnia breuiter intima uer-
bens. si tantā neglexerimus salutē. deinde super eminentiā eorū quae
per di filium dicta sunt adiunxit. **QUE CUM INITIUM ACCEPIS**

SE TENARRARI PER DNM AB EIS QUI AUDIERUNT IN NOBIS

CONFIRMATA EST. Hoc est si ab ipso fonte haec quae dicimus ha-
bere principium. Non ergo ab omnib; nobis adlata sunt. Non ab aliquo
iustitiae creata uel condita. Sed ipse nobis ea filius unigenitus inptauit
ab eis inquit qui audierunt in nos confirmata est. id est credita est atq;
pfecta. pignus inquit habemus. hoc est non exincta non de minuta est
salus quam nobis adtribuit. sed per manē & p̄ualex in a&et nū. causa
uero huius rei est diuine uoluntatis operatio. hoc quia quidnm audierunt
ipsi nos propriis confirmare iustitib;. Magnū hoc opus omni que
fide dignissimum. quod & lucas dixit in principio euangeli sui. sicut
tradiderunt nob;. qui ab initio praesentis uider & ministrauer uerbo.
Sed dicat aliquis quomodo haec confirmata ē. salus. quid si enim ab
his qui primi audier. ista confirmata ē hoc ergo refutat & ostendit non
ēē. huiusmodi hanc gratiā. Neque enim si haec confirmata essent con-
testaretur illis maiestas diuina. propter ea ego intulit dicens.

**CONTESTANTE DNO SIGNIS ET PORTENTIS UIRTUTIBUS
EIS P̄S S̄C̄I DISTRIBUTIONIBUS SECUNDUM SUAM UOLUNTATEM.**

Testificantur quidem & illi. testificatur & dñs. & quomodo testificatur dñs.
 Non uerbo. neque uoci eē. quidem hoc & iam dignum fide uerumtamen uisui-
 tabus & prodigijs & uarijs uisui-
 tabus & prodigijs & uarijs uisui-
 adfluentia significans gratiarū que non erant apud antiquos neque tanta signa neq.
 tam diuersa prodigia hoc ergo dicit quia non simpliciter illis ē. creditū sed
 per signa & prodigia proinde dum illis credimus non illis sed dō. Nos cre-
 dere declaratur & ipse inquit scī distributionib. secundum suā uoluntate.
 Sed forsitan dicat aliquis. quid ergo quia magis signa faciunt. & iudei in
 bel zebub xpm demonas exclusisse dicebant. Num propter ea credendu
 est magis illis. non talia signa faciunt. propter ea subiunxit apostolus
 dicens uarijs uisui-
 tabus illi enim non uisui. sed infirmitati potius tri-
 buenda sunt. quippe que fantastica & inania demonstrantur. ideo
 ergo intulit dicens & ipse scī distributionibus secundum suam uoluntate.
 In hoc loco aliud & iam quiddam eum significare puto. arbitror enim quod
 inter eos non erant plures diuina charismata possidentes. Sed cessauerunt
 apud eos uelut segnes facti erant & negligentes. Ut ergo eos consoletur.
 Ne aliqua desperatione deciderent. Diuine uoluntati cuncta contribuit.
 diuinaq. consilio ueluti fidicere. ipse nouit quid cuiq. profit uel cui
 quid sit accommodum. & ipse gratiam quae conducit unicuiq. distribuit.
 quod & iam ad Corinthios dicens facit. Dispositum unum quemq. sicut uoluit.
 & iterum. Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitate secundum uolun-
 tatem eius. Ostendit ergo quod haec predicatio secundum uoluntate dispa-
 tis ex oīa est. Diuina enim uoluntati atq. eius consilio cuncta contribuit.
 Ne quis insus meritis confideret. quasi diceret ipse scit quid cuiq. profit
 uel cui quid sit accommodum quia propter ipse grām unicuique secundum

1
suae uoluntatis prescientiam contulit. sequitur. NON ENIM ANGELIS SUB
IECIT D^S ORBEM TERBAE FUTURUM DE QUO LOQUIMUR. Non enim
salutem nostram que nouissimo tempore facta ē. in orbe. angelis subiecit
quae apph^{et} futura ē. olim predicta ē. sed & iam filio suo ad quem uox
paterna sicut superius demonstratum ē. sonuit. filius meus es tu ego hodie
genūte. postula a me & dabo tibi gentes hereditatem tuā & hoc pph^{et}ia
confirmat exemplis dicens TESTATUS EST AUTEM IN QUODAM LOCO
QUIDEM Dicens; Cur non ipsum nomen proph^{et}e posuit sed abscondit
factū hoc in alius testimonio sicut supra dictum ē. existimo eum non ab
scconditis intutum sed hoc fecisse multam habere scientia scripturarū
ut nec apud haberet nomen posuisse dicentis sed ueluti dicere manifesta &
in promptu constituta inducere testimonia. QUID EST HOMO QUOD ME
MOB ES EIUS AUT FILIUS HOMINIS QUONIAM UISITAS EUM.
Quid est homo cum despectu p^{ro}nuntiandum ē. id est fragilis & caducus ade
sequax. qui in ueteri peccato generali p^{ro}uitate dūndus. huius memor est
dn^s quando peccata dimittit & misericor dia suae dona largitur. aut
filius hominis quō uisitare eum. hic iam uoce surgendū ē. qd dn^m significat
saluatōrē quē non ut ceteri mortalem ex duobus hominib; natus est sed
ex spū scō & beate marie semper uirginis utero. Tamquam sponsus de
glorioso thalamo processit. & considera quod superius dixi. memor es
subiecta autē uisitas memō fuit cum patri archis de caelo misertus est. uisi
tauit cum uerbō caro factum est & habitauit in nobis. Nam uisitare dicit^r
quando medicus ad infirmos ingreditur quod in aduentu dnⁱ reuera constat
impletū MINUISIT EUM PAYLOMIUS AB ANGELIS GLORIA ET HONORE
CORONASTI EUM; hinc iam dnⁱ saluatoris humilitas narratur & gloria

Minoratus enim non necessitate ministratoria. Sed pietatis suae spontanea uoluntate.
 sicut apostolus ait. Semetipsum ex inani uita formam serui. accipiens. sequit.
 Paulominus ab angelis quia cruce pro omnium salute suscepta. ex ea siquidem
 pater creator angelorum minor factus est angelis. Bene autem dicitur paulominus
 quia & si mortale corpus adsumpsit. Tamen peccatum non habuit. Gloria
 & honore coronatus est. cum post resurrectionem nimis mirabile mundi credu-
 litate deus in eo quod homo factus est exaltatus accepit. gloria coronatus est in
 resurrectione & ascensione & honore in confessione patris in maiestatis.
 ET CONSTITUISI EUM SUPER OPERA MANUUM. OMNIA SUBIECIS-
 TI SUB PEDIBUS EIUS. Superius gloria eius & honor narratus est.
 Nunc ponitur & potestas ut agnoscatur xpi dñi maiestatis per felissima
 plenitudo. dicendo enim super opera manuum tuarum. omnis illi creatura
 subiecta monstratur. quia sicut adñi opere. nihil est exceptum. ita nec
 potestate xpi aliquid probatur esse diuisum; IN EO ENIM QUOD EI OM-
 NIA SUBIECIT NIHIL DIMISIT NON SUBIECTUM EI. Dicendo enim omnia
 nec terrena uidetur excepisse nec celestia. quem prius per humilitatem
 carnis paulominus ab angelis dixerat esse minoratum; Post ascensionem dicitur
 pedibus eius omnia fuisse subiecta ut ista distinctio & dubitatio titubantibus
 auferat & gloriam suae incarnationis ostendat; Sub pedibus autem ut omnis
 creatura merito ipsum colere atque adorare uideatur. NUNC AUTEM NEC
 DUM UIDEMUS OMNIA SUBIECTA EI. Hoc itaque ait de non credentibus.
 in eum. quia nec dum omnia euangelica obtinuit predicatio superius dixit
 nihil dimitti sibi non subiectum & hic adstruit nec dum omnia subiecta
 sibi uideri. quia uniuersale illic sibi uoluntaria siue necessaria subiectione
 designat hic tantam uoluntariam qui fideliter credunt in eum.

EUM AUTEM QUI MODICUM QUAM ANGELI MINORATUS EST VIDIMUS
IHM PROPTER PASSIONEM MORTIS GLORIA ET HONORE CORONATUM
UT GRATIA DEI PRO OMNIBUS GUSTARET MORTEM. Hic ostendit
quia gloria & honor crux xpi est pro qua modicum minoratus est ab angelis.
Sic ipse dñs eam semper uocat dicens: ut glorificetur filius hominis. Nulle ea
que pro seruis passus est gloriā gloriā uocat. Multo amplius tu homo que
pro dño pateris. Tibi ad gloriā peruenire sempiternā dubitare non debes.
addidit. Ut grā dī pro omnib; gustaret mortem. ipsum uero gratiā nominat
qui pro omnium salute gustauit mortem. Non enim debebatur nobis
ut filius pro nobis gustaret mortem; Sed gratia hoc fecit. ipse quidem
pro omnibus mortuus ē. quid autem si non omnes credunt ille tam quod
suum erat impleuit propter ea dixit gustauit mortem quia breui tempore
nulle fuit. ut ea de uicta confectum resurgeret. DECEBAT ENIM PRO
PTER QUEM OMNIA ET PER QUEM OMNIA QUI MULTOS FILIOS IN
GLORIAM DUXERAT AUCTOREM EORUM SALUTIS PER PASSIONEM
CONSUMMARI. DECEBAT enim per passionem consummare. id est perficere
omnium salutem. per quem omnia id est per eius mortem. siue quæ siue
quæ in terris restaurata sunt. per quem & iā & omnia creata sunt. Uides
quantum est in medio nr̄m & ipse filius & nos filii. ille proprius nos
adoptati. sed ille saluat & nos saluamur. Uides quomodo nos & coniu
git & discernit. Multos filios inquit inducens in gloriā hic coniungat
auctorem inquit salutis eorum hic discernit; QUI ENIM SCIFICAT FI
QUI SCIFICANTUR EX UNO OMNES. Ecce iterum quomodo coniun
git honorans & consolans & xpi fr̄s eos nominans secundum quod ex
uno eos ēē. dicit. Deinde munens sermone suū & ostendens quoniā

includit

de eo qui secundū carnē ē dixer. Quia enim scīficat hoc est xps & qui scīficantur hoc est & nos. Intueris quantum inter est. ille scīficat. scīficamur enī nos addidit ex uno omnes. unus est enim dñs quo om̃a sed ille alter alter & nos. ille quasi proprius filius. Nos uero quasi adoptiu. At tam̃ unum habemus patre dñm ille quasi proprius filius scīficat. Nos sicut adoptiu scīficamur;

PROPTER QUAM CAUSAM NON CONFUNDITUR P̃RS EOS VOCARE DICENS
NUNTIABO NOMEN TUUM FRATRIBUS MEIS. In eo enim quod dixit non
erubescit fr̃es eos vocare. Demonstrat non re naturę eō. fr̃itas ñm sed misē-
ricordie eius & humilitatis multę quia nos fr̃i elegit sibi. & hoc p̃pheti-
co adfirmat testimonio. Ne quasi nouū putaretur & non multo ante predictū.
At enim nuntiabo nomen tuum fr̃ibus meis. post secreta passionē & resurrectionē
dicat gloriā diuinitatis toto orbe uulgandam. Nuntiabo dicat enī id est narrare
facio sicut in euangelio mulieribus dixit. Ite dicite fr̃ibus meis. fr̃i autē
dicuntur & qui diligunt & qui diliguntur. Addidit. **I**N MEDIO ECCLESIE
DABO TE. In medio scōrū laus dñi resonat per eum qui ait. Confiteor
tibi pater celi & terre quę abscondisti hæc a sapientib. & reuelasti ea par-
uulis. laus enī dñi uera non solum ore sed & iam corde amantis & p̃ficien-
tis precepta dñi narratur; **A**LITERUM EGO PRO FIDENS IN EUM. De
suscepto homine hoc dictum est cuius confidentia tota in dō patre eē
non dubium est sicut in euangelio ipse ait. pro quibus supplicabatur dñs.
uolo pater ut ubi sum ego. & isti sint mecum quos & cū ut confidentiam
haberent exortabatur dicendo. confidite ego uici mundum. **A**LITERUM
ECC EGO ET PUERI QUOS DEDIT D̃S. hoc testimonium de esaua
protulit apostolus ad xpm̃ & ad apostolos referens quos propter inno-
centiam pueros nominauit. De quibus ipse dñs ait. Sinite paruulos.

106
uenire ad me. talium ē. enī regnum celorum. QUIA ERGO PUERI COMMU-
NICAUERUNT CARNI ET SANGUINI. ET IPSE SIMILITER PARTICIPA-
UIT HISDEM. Hic adstruit fraternitatem uerā & humanitatem in xpō
non fidam. sicut putri carne & sanguine constant. & ille participauit car-
ni & sanguini. ut haberet unde gustaret mortē pro puerorum salute cuius
dispensationis afflicta causā subiungens; UT PER MORTEM IN QUID DESTRU-
ERET EUM QUI HABEBAT MORTIS IMPERIUM. HOC EST DIABOLUS. Hic
admirabile quiddam demonstrat quia per quod potestate habuit diabolus p hoc
uictus est. arma que fuerant illi fossa aduersum mundum. hoc est mortis p ea
illum xpi percussit. hic magnitudinē uisus eius qui uicit insinuat. ostenden-
do quantum bonum operaretur mortis. UT LIBERARET INQUIT EOS QUI TIMORE
MORTIS PER TOTAM UITAM OBNOXII ERANT SERUITUTI; Quare tremis
quare timetis eam que iam condempnata ē. iam terribilis non est sed opta-
bilis quasi laborum finis & requie initium. Cur aut timore mortis per totam
uitam. obnoxii erant seruituti. serui siquidem omnes fuerunt mortis quia morte
timebant nec dum erant soluti. timore mortis cuius legibus tenebantur; Nunc
itaque sci derident eam qui agone transacto & morte deuicta ad regnū transi-
turi sunt. Vnde & ipse paulus ait. Cupio dissolui & ēē cum xpo. NUSQUAM
ENIM ANGELOS APPREHENDIT SED SEMEN ABRAHAE APPREHENDIT.
UT DE DEBIT PER OMIA FRATRIBUS SIMILARI. Honorat hic patriar-
cham eosq; qui de eius sunt genere ad quos haec epistola scripta est. comme-
morat ergo beneficia di & de propinquitate carnali ad xpm & de promissione
que dicta est. ad abraham tibi & semini tuo dabo terram hanc quia ex uno
omni. id est ad abraham xpi secundum carnem. & ille ad quos haec loquebatur.
quod uero superius ait. quo pueri communicauerunt carni & sanguini & ipse similiter.

participauit isdem. exequitur amplius hunc sensum. unde participare carnē &
 sanguinem ideo ait. Non enim quemquā angelorum apprehendit id est non cuius
 libet angelī naturam suscepit sed semen abrahe apprehendit. Non enim angelus
 una dignitas donata est. ut in una psonā dī filius eorum naturae coniungeretur.
 sed honorem & hanc dignitatem humanae naturae dī dī filius contribuit ut dī
 & homo una eē persona quare dicit apprehendit quia nos quasi recedentes ab eo.
 & longe fugientes insecutus apprehendit & in unam personā nr̄e fragilitatis
 naturam sibi contempertuit. mirae coniunctio dum aeternus & in mortalis mor-
 tali & temporali adunatus est. Idcirco redemptor nr̄s non angelus sed homo factus ē. nēq̄.
 tur est quia hoc procul dubio fieri debuit quod redemit ut & perditum
 angelum non apprehendendo desereret & hominē in semetipso apprehendendo repararet.
 & reuera magnum & mirabile & stupore plenum ē. carnem nr̄am sursum se-
 dere & adorari ab angelis & archangelis & cherubim & seraphim hoc sepius
 ego in mente uersans excessum patior & maiora de genere humano ima-
 ginor. maiora quippe uideo & clara exordia multam dō festinationē pro
 natura nostra & non dixit homines simpliciter apprehendit sed uolens eorum
 gerere & ostendere magnum genus eorum & honorabile duxit sed semen abra-
 he apprehendit. Videbunt inquit per omnia fratribus similari. quid ē. secun-
 dum omnia. Natus est inquit & educatus creuit passus est omnia q̄ postulat. ipso factus.
 in fine mortuus est hoc est secundum omnia fratribus similari quō quippe multa
 dixit de maiestate ipsius & superiore gloria iam de dispensatione mouet ser-
 monem ut contemplerur cum quanta sapientia quomodo illum ostendit multū
 studium habentem ut nobis similaretur quod fuit curam de nobis plurimam
 gerens dicens enim superius quō pueri communicauerunt carni & sanguini.
 & ipse similiter participatus est isdem & hic dixit secundum omnia fratribus.

simili quasi dicens. qui tam magnus est qui est splendor est gloria qui est
 character substantie qui secula fecit qui sedet in dextera patris iste uoluit &
 studuit fr̄ noster in omnibus fieri & propter hoc angelos reliquit & alias iussit
 & ad nos descendit & nos apprehendit & decem milia operatus est bonis in osem
 soluit diabolum ex diuitiis exclusit. Nos de steruiture eduxit & liberauit
 non solum fraternitate honorauit sed et aliis. x milibus siquidem & sacerdos n̄
 fieri uoluit apud patrē inferrenim; **UT MISERICORS FIERET ET FIDE**
LIS PONTIFEX AD DñM; UT REPROPITIARET DELICTA POPULI.
 Nec itaq. alia fuit causa illi per omnes fr̄bus adsimilari nisi ut fidelis ponti
 fex ed̄ in nobis nostrisq. propitiare peccatis. Uidit quippe humi iacentes
 pereuntes a nostro tyrannidem patienter & misertus est. sed qui propitiare
 tur inquit peccatis populi ut misericors fieret & fidelis sacerdos qui est fi
 delis potens. sacerdos enim fidelis ē. posse eorū quorum est sacerdos. liberare
 a peccatis ut ergo offerat sacrificium quod possit n̄ propter hoc factus est homo
 & intulit in his quae sunt ad dñm hoc est earum rerum gratia quae pertinent
 ad dñm. expugnati enim eramus inquit dō culpabiles in honorati. Nemo erat
 qui offerret pro nobis sacrificium. Uidit nos in his constitutos & misertus
 est non constituens nobis sacerdotē. Sed ipse factus sacerdos. **IN EQVAM**
IN QVO PASSUS IPSE TEMPTATUS. POTENS EST EIS QUI TEMPTANTUR
AUXILIARI. In eo id est homine in quo passus ē. potens est uictos libera
 re. Temptatusq. adiuuare ne uincantur. Quia temptationes nostras n̄ plū
 sicut dñs sed & cū sicut homo in se ipso per experim̄ta cognouit. licet
 dñs in sua natura sit impassibilis. Tamen in n̄ā quam adsumpsit idem dñi
 filius passibilis fuit. n̄re nature consimilis. In ea uero carne quam susce
 pit multa reuice passus est nouit quid est temptatio patientium. ipse temptatus.

est sed non superatur. Quid ergo quod dici potest eos qui temptantur ad
 iuuare. Tam quæ si quis dicere cum multa alacritate protendat manum
 ad conpatiendum. quò enim uolebant magnum aliquid & amplius habere
 ab eis qui erant ex gentibus, ostendit in hoc plus eos habentes. in quo nihil
 nocebat eos qui erant ex gentibus. quid est autem hoc quia ex ipsis est salus
 quò eos apprehendit. primum quia inde adsumpsit carnem. Non enim
 angelorù quemquam apprehendit sed semen abraham. honorat & patri
 archam per hoc & ostendit quia est semen abraham. commemorat eos promiss
 sionis quæ ad eos facta est per quam dictum est. tibi & semini tuo dabo
 terram hanc. In modico ostendit propinquitatē quia ex uno sunt omnes.
 Sed non erat multa alia propinquitas. Venit iterum ad ista & rememora
 tur. Iam in dispensatione quæ est secundum carnem & dixit. frat quidem
 & ipsum uelle fieri hominē multe cure diuinæ & caritatis. Nunc autē
 non hoc solum est sed & iā bona in mortalia quæ per eum nobis tributa
 sunt. ad propitiandū enim inquit peccatis nostris. quare non dixit mundi.
 sed dixit populi. Nam omnium peccata sustinuit. sed quia interim de ipso
 uescebat sermo. Nam & angelus ioseph dicebat. Vocabis nomen ^{ei} ihm
 ipse enim saluabit populum suum. hoc quippe primum oportuit fieri &
 propter hoc uenit ut istos saluaret & tunc per istos illos tamē sic contra conti
 git. hoc & iam apostoli ab ipso initio dicebant. Vobis resuscitauit filium suum
 misit benedicentem uos. & iterum uobis sermo salutis missus est. Genero
 sitatem hic ostendit iudaicam dicens. Ad propitiandum populi peccatis in
 terim sic dixit quia enim ipse est qui peccata omnium dimittit. Manifesta
 ut in paralitico dicit dimittuntur tibi peccata tua. & in baptis mactē
 dixit enim ad discipulos suos. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos

in nomine patris & filii & sp^s scⁱ. Cum autem carnem adprehenderet
 paulus omnia iam humilia loquitur nihil formidans adtende enim quod¹
 iam dicit Vnde fr^s scⁱ uocationis caelestis participes. CONSI-
 DERATE APOSTOLUM ET PONTIFICEM CONFSSIONIS N^{rae} IH^m QUI
 FIDELIS EST EI QUI FECIT ILLUM^{scⁱ} ET MOYSES IN OMNI DOMO ILLIUS.
 Adhuc etiam de incarnationis xpi loquitur ministerio. Nam in euangelio ipse
 testatur semissum non esse nisi ad aues per duas hoc est domus israhel apos-
 tolus igitur grece latine missus dicitur cognosce quid est ih^s sacerdos &
 qualis & non habet opus consolatione alie neque solacium. Pontificem eni
 cum dixit confessionis n^{rae} id est fidei n^{rae} cui iste populus nouus commis-
 sus est. sicut & moysi prior populus in regimen datus est sed huic maiora
 uel longe meliora commissa sunt. Vult enim beatus paulus erigere ani-
 mos israhelitarum ad excellentiam promissionu^m diⁱ ut intente parent
 se accipere quod d^s benigne illis promisit adferre nominant eos fr^s
 carissimos ad celestia uocatos participes cum xpo hereditatis diⁱ qui fi-
 delis est ei id est d^o patri qui fecit eum. de humanitate dicitur quia
 factus est ex semine dauid secundum carne. non de diuinitate quae
 facta non est sed genita a patre unius substantiae cum eo. Sicut moy-
 ses aut fidelis est in domo suce prepositurus eum moysi secundum
 comparationem in lege sacerdotu. hunc sermonem induxit
 adferens eum fidelem ee in domo suce. fidelem id est deuotum
 defendentem ea quae sunt eius non permittentem corrumpi.
 quae domus nos sumus sic in consequentib. dicit. Sicut
 moyses fidelis fuit in domo suce. id est populo priore. con-
 festumq. consecutus ostendit. quomodo domus illius

esse debeamus. At enim quæ domus sumus nos si fiduciam & gloriam sepius quæ
 ad finem firmam retineamus. quia qui per seuerauerit usque in finem hic sal
 uus erit. Domum enim dicit phis qui conuocantur in ecclia intulit. di do
 mus sumus nos id est factura di creati in xpo ihu. Nunc usque comparatione fer
 de incarnatione xpi cum moysi. de hinc se ad altiora eius narranda conuectur
 dicens AMPLIORIS ENIM GLORIÆ ISTE PRÆ MOYSI DIGNUS HABITUS
 EST. QUANTUM AMPLIOREM ENIM HABET DOMUS QUI FABRICAVIT
 ILLAM. Non dixit quanto maiore habet honorem ab operibus astitit. sed quā
 domus qui construxit eā. Vider quō non de templo dicit sed de omni populo
 primo quem moyses de aegypto eduxit & de inde de eo quemq; xpr̄ de dia
 bolica liberauit seruitute sibiq; in domum adquisiuit OMNIS NAMQ;
 DOMUS FABRICATUR AB ALIQUO QUI AUTEM OM̄A CREAVIT D̄S.
 hic factorem a factura discernit utriusq; domus dñi intelligi uolens. Sed alit̄
 illius cui moyses prefuit. alter illius cui xpr̄ dux esse. & dñr̄ cognoscitur.
 ideo subsequitur. At ET MOYSES QUIDEM FIDELIS ERAT IN TOT DOMO
 SEIUS TAM QUAM FAMULUS IN TESTIMONIUM EORUM. QUE DICEN
 DA ERANT. XPR̄S UERO TAM QUAM FILIUS IN DOMO SUA QUAE DOMUS
 SUMUS NOS. SI FIDUCIAM ET GLORIAM SP̄I USQUE AD FINEM FIRMAM
 RETINEAMUS. Iste autē. id. ē. ihs in patet nas̄ res sicut filius ingredi
 tur. Ille autē id est moyses sicut famulus di. hic iterum eos hostatur
 stare fostuer & non sobrii. Domus quippe di erimus si fiduciam sp̄i & gloriæ
 usque in finem firmam retineamus. Benedixit fiduciam sp̄i n̄r̄ quō omnia
 bono sc̄ir̄ in hac uita inspesunt donec ad speciem perueniāt p̄fecto beati
 diuī sp̄e enim salui facti sumus bono enim quæ nobis promissa sunt in hac
 poenali uita habere non possumus. Nisi in sp̄e & illum patienter expectantes.

usque ad finem firmam. Quia propter sicut dicit sp̄s sc̄s hodie
si uocem eius audieritis nolite obdurare corda ur̄a sicut in
exacerbatione secundum diem temptationis in deserto ubi
temptauerunt me patres ur̄i probauerunt et uiderunt ope
ra mea. Quadraginta annis propter quod in fenssus syri gene
rationi huic et dixi sēp errant corde. ipsi autem non cognou
erunt uias meas quibus iuravi in ira mea si introibunt in
requiem meam. Locutus est beatus apostolus de se in superioribus quia
opposita nos sperare quae futura sunt. Spes autē quae uidetur non est spes.
historia uero quae p̄ph̄a hic rememoratur notissima est. cum enī egressi
essent de terra aegypti & multam uiam perambulassent & multa iudicia
iustitiae dī accepissent in aegypto in mari rubro. inheremo consiliū fecer
mittere speculatores qui deberent inspicere naturā terrae quae promissa est
eis. illi uero pergentes reuersi sunt terrā quidem ualde mirantes maiorem
fructum procreatricem esse dicebant. Sed uirorum inexpugnabiliū ēē. illā
provinciam & fortissimā. israhelites uero ingrati & insensati quos oportebat
ut recorderentur tantorum dī beneficiorū & quomodo eos conclusos in medio
tanti exercitus aegyptiorū eripuit de periculis & fluminum fontis sine defec
tu donauit & manna tribuit & alia miracula quae operatus est eis ut cre
derent dō. illi autē nec dō crediderunt. nec horū aliquid rememorati. sed
timore p̄territi dixerunt. reuertamur in aegyptum dī igitur iratus est quare
q̄ sic cito obliti fuerunt beneficiorū dī. mirabiliorumq̄ eius iurauit ut non
imitaret generatio illae in requiem promissam olim patribus & sic omnes peri
erunt inheremo praeter duos tantum modo tres nā requies apostolus memo
rat in hac epistola unam sabbati quae dñs requieuit ab operibus suis. Secunda

iudicia

q̄ q̄

In celestina in qua ingressi israhelitarum requiescunt ex miseria multa
 & laboribus terrae quae uera est requies hoc est regnum caelorum. ad quam quos
 peruenire contingit reuera requiescunt a laboribus & difficultatibus suis.
 De qua hic propheta loquitur aduersus israhelitas dicens. hodie si uocem eius
 audieritis nolite nec obduratis corda uestra ne similia patiemini quae patrem
 uostre passi sunt & priuati sunt requie promissa. aliquando enim audierat
 patres uestrae uocem illius per moysen & obdurate sunt. Ergo tunc per precone
 loquitur est quando obduratis corda uestra. per se nunc loquitur mollescent
 corda uestra qui preconem ante se mittebat ipse uenire dignatus est. ore suo
 hic loquitur qui loquebatur per ora prophetarum. ad eius uero uocem qui pre
 conem misit. & nunc per se clamat. Nolite claudere corda uestra recedamini
 quomodo obturatis sunt patres uestrae & quomodo non intraverunt in requiem pro
 missam. sed amantem murmurantes contra dominum perierunt. Patres uestrae erant qui
 perierunt nolite imitari eos. patres uestrae erant sed si imitari eos non fue
 rint patres uestrae non erant. quoniam deus determinauit. Scientes quia dispotens est de
 lapidibus istis suscitare filios abrahae. Quadraginta annis offensus fui gene
 rationi huic multis modis eos castigat ipsam semper corde errauerat quadra
 ginta dies dominus in deserto ieiunauit ut triumpharet de eo per quem illi quae
 draginta annis murmurauerat contra dominum inheremo. Post quae consummata in passi
 one & triumphatione tota uictoriae gloriam quadraginta diebus fuit cum discipulis
 ante quam caelum ascenderat. Primis quadraginta diebus temptationum huius pere
 grinationis ostendit. posterioribus quadraginta diebus consolationem quam sancti habituri
 sunt in patria. corpus enim eius id est ecclesia. Necesse est enim temptaretur in
 hoc saeculo. sed non deest ille confortator qui dixit. ecce ego uobiscum usque ad consummationem
 saeculi. quibus iurauit propter infidelitatem suam non introisse in requiem meam.

non introisse in requiem

Loqui dñi magnum est quanto magis iurare. urationē confirmationē fieri uoluit.

Per quē iurat dñs nisi per se ipsum. Non enim habet maiore per quem iuret. per se ipsum confirmat precepta sua. per se ipsum confirmat minas suas. sicut uerū est quod promittit. Sic cēsum est quod minatur. iurauit ut non intrarem in requiem ipsius; & tamen opōste intrare aliquos in requiem ipsius illi ergo reprobatis nos intrabimus; Quia si aliqui ex animis ppter dissimilitudinem & infidelitatem fracti sunt. Nos propter fidem & humilitatem inseremur.

Sequitur enim exortatio apostolica ad populum derequie introeunda dicē enim

*Uideat fr̄ nescite sit in aliquo ur̄m cor malum incredulitatis discēdendū ad oī uiuō. Quippe per duritiā infidelitas nascitur & si obdurata corpora & dura non obsequuntur manibus medicorū. sic & animae obduratę non obsecuntur uerbo dī. Si enim patres ur̄i inquit quia non sperauerunt sicut opōstebeat sperare hecce passi sunt quae leguntur in historia. cuius ante memoremur. & perierunt in deserto ppter duritiā cordis. multo amplius uob talia accedenda sunt sicut illis acciderunt. ad illos enim sermo iste factus est qui presentia fuerunt uel futura sunt ideo dicit hodie. *hodie* namq; semper est donec constet mundus intrat enim plus dicere hodie & subiungit dicens Sed ad hostiam uos metipsos per singulos dies donec ^{hodie} cognominati ut non obduratur quis ex uobis falcia peccati; hoc est aedificare in uicem. corrigite uos metipsos ne contingant uobis similia. ne obduratur quisquē ex uobis decipiente fallacia peccati hoc est infidelitas. attendis quia infidelitas peccatum facit. Sicut enī infidelitas maligna uitam perit sic & iam animae quando in profundum malorū uenerit contempnit contemptus autem neque credere patitur ut se amore motus per p̄uac liberet. Deinde in seipso apostolus Participes enim xp̄i effecti sumus.*

Quid est participare effecti sumus xpi participamus ex eo inquit. id est
 una effecti sumus cum illo siquidem ipse caput ē. & nos membra cohere
 deus & corporales illi secundum spiritale hominem qui creatus est in ipso
Sicut enim initium substantiae eius usque ad finem firmiter p̄vincimus

10h Quid est initium substantiae si dem significat per quem subsistimus & do
 natī sumus in filios & essentiales ut tradicem facti sumus quae diligentissime
 obseruandum ē. nec cuiuslibet doctrinae maculae corrumpamur deinde sub
 infest apostolus adhuc hodie dicere *dum dicitur inquit. hodie si uocē*
eius audieritis nolite obdurare corda uā. quem admodum in ille ex a

Alb. *cerbatione usque exibat quae audier;* hic uero apostolus p̄p̄rium
 testimonium intrat explanare quod superius posuit. dixit enī. hodie in
 quit si uocē eius audieritis ne obduratis corda uā. Sicut in amicitia

Be *dine quod obduratorum mentionē facit quorundam infidelium. yone*
ne eorum quorum & cadauera prostrata sunt in deserto quod enim dicit
quaele est audierunt & illi inquit sicut & nos audimus se d.

10h *quid p̄p̄rium illis sermo auditus;* Non ergo putatis quia ex auditu
 tantum praedicationis introitur sit ad requiem dī quia & illi audier
 per moysen sed nihil utilitatis ex auditu habuer. quo nec crediderunt
 nec sermo auditus contemperatur fide. est. discreuit cor qui crediderunt
 uerbo ab illis qui non credider. ac sermō sed non uni uer si. caleph uero
 & iosue quae non consenser infidelibus. effugerunt poenā quae illis in
 lecta est. Nec hoc solum illis donatum est morte euadere quia ceteri perier
 sed & iam decum est illis terrā remissionis intrare eamq. laudabiliter p̄sue
 positione possidere. Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione intro
 eundi in requiem eius existimemus aliquis ex uobis de esse;

Alb Timeamus nos uero illorum p ditionem & iustum dō iudicū mēdicū q¹
reddat unicuiq; secundum opera eius. & equem semper nā fidem habentib;
eam tam quae per dilectionē opentur n credentib; itaq; poenā per pāuē;
Nefoste relicta pollicitatione quam dedimus dō in bēptismo tterū reuēstē
ter ad opera in fidelitatē quae abdicamur coram multis testibus anis
quisque p ipso laboret nefoste minus dignis inueniatur introcundi in
requiem dī Et enim & nobis nūtiatum est quem admodū & illis sed
non p fuit illis sermo audetur non admixta fidei ex his quae audior.

Alb

Et tēn nobis nūtiatum est quomodo intrare debeamus in requiem dī sic
& illis nobis in p filium illis uero per famulum. Confestim itaq; uerba exor
tationis subiungit apostolus dicens *In gredimur enim in requiem qui
credidimus quem admodum dixit sicut iurata iura mea sē in introibunt
in requiem meam.* Nos uero hostatur intrare in requiem nefoste nobis
dicatur sicut illis si introibunt id est non introibunt in requiem meā.
festinat enim ostendere aliā ēē requiem ad quam uocati sumus id est q¹do
rum. nec nos dicit illū quae in palestina est intraturus sed illos non
intraturos propt obdurationē cordis sui nec in palestina nec in requie
celestē. addidit itaq; de primae requie loqui dicens *& quidem operib;
ad instructionem mundi factis dixit enim quodam loco de die
septimae sic & requieuit dī die septimae ab omnibus operib; suis.
& reliquae.* Confestimq; secundam subiunxit quae promissa est po
pulo dī & in ista inquit rursum. si introibunt in requiem meam si uero
coniunctio p adfirmatione p negatione p dubitatione accipi potest supe
rius p negatione posita est ubi ait propt incredulitatē illorum iurasse
dī non introire eos in requiem promissā. addidit si introibunt id est non

Alb

Alb

Alb

introibunt. hic uero potest. intellegi p. ad firmatione postum. ee. q. si di
 cere. si introibunt bene habebunt. ideo addidit. Quo ergo super est quos da
 introire in illam & in quibus prioribus adnuntiaturum est non introibunt
 propter incredulitatem iterum terminat quemquendam hodie in dñ
 dicendo. post tantum temporis sicut supra dictum est hodie si uocem
 eius audieritis nolite obdurare corde ura. nam sicut ih̄s prestatur & num̄ requie
 quam de alio loqueretur post huc dicit. Quo inquit super est quosdam
 introire in illam. in illam uidelicet quae in palestina fuit. Pauci intrauerunt
 id est duo tantum caleph & iosue. Ex omnibus illis qui de aegypto perrexerant
 proinde aut & in quibus prioribus adnuntiaturum est non introierunt propt̄ in
 credulitate eos significans qui de aegypto p̄fecti sunt quorum eade uera p̄
 stratasunt in deserto. Deinde imitat de reuerentia quae per xpm̄ credentibus
 promissa est quam uis obsecrare disputare. Item inquit terminat
 diem quem dñ hodie in dauid dicendo. Sicut post tantum temporis su
 pra dictum est. hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corde ura.
 Nam sicut ih̄s requiem prestatur & numquam de alio loqueretur. Hic osten
 dit restam quem dñ ee. requiem de qua dauid dixit hodie. Non illam
 significans ad quam ih̄s populum introduxit. Bethaniam quendam eo multo
 excellentiore illi ad quem non typicus sed uerus ih̄s intro duxit eos qui
 sunt eius audiamus qd hoc cestum sit post tantos annos inquit iterum dic
 da ura. hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corde ura. sicut ih̄s
 uerum prestatur & requiem populo cuius ductor fuit neque de alio requie
 da uid loqueretur postea. Cestum est. ergo quia futurum est quosdam ac
 cipere requiem quae p̄ illam significata est quae est in palestina ad quam
 uerur ih̄s ducturus est populum suum itaq. relinquatur sabbatissimus

alb

populo dei qui enim ingressus est in requiem eius & cum ipse requie-
uit ab operibus suis sicut a suis deus. Requies uero dei operum perfectio
intelligenda est dum sexto die finita primor diuini rerum creatione & in septimo
cessauit a nouerum creatione naturarum per illum uero requiem dei quae ad eter-
nitatem est nos ad aeternam studiose prouocet requiem quem sabbatissimum nominant.

104

Uide autem quomodo totum istum sermonem rationatus est. iurauit inquit
illis prioribus non intrare eos in requiem & non intrauerunt. Deinde post illos
post multa tempora loquens iudeis dixit ne obduratis cordibus sicut patres
uestri. Certum ergo est quoniam alia est requies dei illic enim quae in palestina
fuit non possit dici habebant enim illic iam septimae die non possit dici
non enim de ipsa disputabit. siquidem multa ante iam facta erat alia igitur
quandam significat quae uera est requies. Reuera enim illic est requies ubi
fuit dolor tristitia gemitus ubi neque sollicitudines neque labores neque
agoniae neque timor obstupescere faciens & commouens animam. Sed solus
dei timor uoluptate plenus non est illic in sudore uultus tui comme despa-
nem tuam neque spem neque tribuli non est illic in tristitia generas
filios neque ad uirum tuum conuersio tua & ipse tu dominabitur. Sed
omnis pax gaudium locunditas uoluptas bonitas in consuetudo non est
illic in uicia neque zelus neque morbus neque mors corporis neque illa
quae est animae non ibi tenebrae neque nox semper dies semper lux
semper claritas non est ibi fatigari fastidium accipere semper in desiderio
bonorum perseverabimus. & quae uidelicet iudeis locutus est non dixit hoc
loco requiem sed sabbatissimus proprium nomen ad quod gaudebant &
concurrerant. Sabbatissimum regnum diuocans sic enim sabbato
ab omnibus mactis abstinere precepit quae ad obsequium dei pertinet

alb

quae sacerdotes efficiebant & quae animam uauabant & nihil aliud neccalem
uult sabbatum in regno di ut iterum quis exinde reuestatur ad opera laborio
sa sicut in sabbato carnali fecerunt. Istud uero sabbatum di quicumq. innot
roqueunt per p&uo ab operibus suis sicut asus di; uolens itaque eos de resurrectione
ne instruere. & de requie sempiterna hodie sepius innot posuit ut nuqua
desperarent se intraturos quasi diceret si quisquam peccauerit usque quo est
hodie spem habeat reuestendi nullus igitur desperet usque quo uiuit.

**Festinemus ergo ingredi illam requiem ut ne in idipsum quis incida
incredulitatis exemplum.**

10h

Magna quidem res est fides & salutaris
& tunc haec non est saluari possibile alicui sicut dictum est sine fide inpor
sibile est do placere. sed non sufficit sola haec operari per dilectione fidem
necessarium est & conuersari digne digne do p inde & am paulus admonet
eos qui dignatione misteriorum suscipere meruer dicent. festinemus
ingredi illam requiem festinemus inquit quo non sufficit fides sed debet

addi & uita fidei condigne & multum studium debet adhiberi ne fides sit otiosa.
Sic enim terra intrare illi non meruerunt qui murmuratisunt contra dm. quomo
do nos caelum merebimur intrare indifferentes uiuentes sicut gentes. opus
est quippe omni uolenti celum possidere fidem operibus bonis ornare.

eo solum hoc damni habet mali uiuent quod non intrat in regnum di uerū
& ita quod maioris est terroris poenae per p&uo mancipari. ideo addidit.
ut ne in idipsum quis incida incredulitatis exemplum. eorum intentu qui
penerunt in deserto terruit audienter ne in illorum incidereut id dicu.
quasi dixisset. sufficienter ex parentibus nris doceamur. ne in similia incidam
ne eadem patiamur quae illi passi sunt. hoc est in idipsum exemplum infi
delitatis. Deinde ut maiorem peccantibus incuteret formidine subiungit.

uiuus est enim sermo dei & efficax & penetrabilior omni gladio
 an cipi & per tangens usque ad diuisionem anime ac spiritus compa-
 gum quoque & inedulcerum & dicens orationem & interitum
 cordis. hic ostendit quod & ille idem ipse operatur est & uiuus non est
 exanctus. Igitur quod sermone audisti simpliciter accipias. Gladius
 enim inquit est penetrabilior. Adhuc distensionem pauli & tunc con-
 sidera proque caute opus habuerunt propheta dicere gladium rumpe-
 am & arcum; nisi conuestamini inquit rumpheam succubrauit arcum
 suum tenebat & parauit illum. Si enim nunc post tanta tempora &
 post perfectionem non potest nomine sermonis tantum terrere. Sed
 opus habet & cum istis uerbis ut ostendat imminentiam excompantio-
 ne. Multo magis tunc penetrabilior inquit usque ad diuisionem anime
 & spiritus. Quid est terribilius hoc aliquid significauit aut quia spiritum diuina
 ab anime aut quia & ipsa incorporea penetrat & per tangit non tantum
 sicut gladius corpora. Hic ostendit eundem nos habere iudicem qui illos
 propter inedulcerum eorum damnauit. Dixit enim. uiuus est sermo
 sermo dei filius est dei qui de ipso ait. Siquis sermonem meum seruauerit morte
 non uidebit in aeternum sic illi si seruauerint sermonem dei uiuerent
 terramque promissionis intrarent. sic & nos si seruauerimus sermonem eius
 uiuemus requiemque caelestem intrabimus. uiuus est enim sermo
 efficax & penetrabilior omni gladio an cipi. Gladius enim potest
 mentem breui diuidere a corpore & penetrare secreta & inuicem carnis. sed
 de eo multo penetrabilior est sermo dei per tangens ut ait apostolus usque
 ad diuisionem anime ac spiritus anime uiuimus spiritu intellegimus uitam nobis
 carnalis cum bestis communis est. ratio spiritalis cum angelis tam efficax

III sed ostendit quia & anima puniatur & interiora examinatur.

est iudicium dī ut discernat inter carnalia peccata & spiritualia quis
quid quo agat animo uel quo desiderio dō seruiat in corde tam pene-
trabilis est eius intuitus ut omnia nostra que agimus uel cogitamus.
Cestus agnoscat quem nos metipsi. Illum semper habemus testimo-
nium actuum nostrorum uel cogitationum quem iudicem habituri sumus.

Timeamus eius presentiam cuius scientiam nullatenus effugere ualebimus.

Dixit enim ut disceretur sit sermo dī id est prudentia dī. Cogitationum
et intentionum cordis ostendens quia omnia nostra interiora uel
exteriora diiudicabuntur ab eo qui omnia nostra nouit & totus per totum
penetrat hominem. Nec mirum si totus ubique totam suam agnoscat
creaturam siue spiritalem siue corporalem quia nihil quod factum est
sine eo factum est ideo addidit & non est ullae creatura inui-

10h *sibilis in conspectu eius omnia autem nuda & aperta sunt oculis*

SER. eius Quibus manifeste collegitur nihil esse. Incorporeum nisi deum
solum & idcirco ipsi tantum modo posse penetrabilis omni spiritualis
atque intellectuales esse substantias. eo quod solus & totus & ubique
& in omnibus sit. Ita & ut cogitationes hominum & inter nos motus
adita mentis uniuersa inspicit atque perlustrat. 66. Exteriora
namque opera patent oculis hominum longe uero incomparabiliter
interiores ac subtilissimae cogitationes nostrae patent oculis dī. Omnia
enim sic scriptum est nuda & aperta sunt oculis eius & saepe in ex-
teriore opere ante oculos hominum inordinata apparere melius
& interiore cogitatione illius respectum non metumus uidentem omnia non
uidem. multo enim magis intrinsecus deo quam extrinsecus hominibus.
conspicui sumus. Unde sci omnes foris se intusque circumspiciunt

& uel reprehendendo se exterior uel iniquos se interior uideri inuisi-
bilitate timent. hic maxime eos terruit ne forte adhuc inquit infide-
litanter non cum integra satisfatione perficiatis fidei opera quae ipse
quae incorde sunt discernat. Ibi examinat ubi considerat reddens uni
cuique secundum merita sua & quid dicemus de hominibus ac si angelos
dicat ac si archangelos ac si cherubim ac si seraphim ac si alia quae libere
creatura omni reuelata sunt oculo eius omnia aperta & manifesta
quid est eum possit latere. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius.

10h

Quid autem est aperta ex mea fora pellum quae peccatoribus deprehuntur
sicut enim cum pecudes occiderit quis & ex carnibus deprehendit pelle
omnia interiora reuelantur & aperta sunt oculis nostris sic & deo aper-
te subiacent omnia. Tu autem attende & iam hoc quomodo semper opus
habet corporis exemplis. quod fit ex infirmitate audientium. quoniam
infirmi erant declarauit dicens. tardos eorum & opus habentes lacte
non solidi cibo. omnia nuda sunt inquit & aperta sunt oculis eius
ad quem nobis sermo. Quid est ad quem nobis sermo est hoc est
ipsi redduntur sumus ratione actum nostrum habentes ergo pontificem
magnum qui penetrauit caelos iesum filium dei. Paululum enim
ante de diuinitate eius disserens ait. omnia nuda & aperta sunt oculis.
Nunc autem qui de curia loquitur. De pontificatu disputat illius.
qui semel ipsum offerrebat nostrae cuiusque salutis & quomodo prior
omnium intrasse in requiem. habemus enim pontificem magnum
qui penetrauit caelos. Ergo moyses ductor populi cui promissa est re-
quies transitorie non intrabit in requiem quam sepius populo promisit.
Iste uero noster sacerdos melioris promissionis sponsor uiam faciens.

10h

ALB

Icoplarita

credentibus in se prim^o intrauit in requiem populo sibi credito promissio;
 Ostendens eum magnum sacerdotem quia sempiternum habet sacerdotium.
 semper uiuus ad interpellandum pronobis & hunc ipsum filium dei osten-
 dens dum dixit ihu filius dei quod nusquam demoye dicere uoluit sed eum famulum
 proferebat in superioribus testificans eum sub nomine ihu quod nomen an-
 gelus ad o^mes directus uirgini adnuntiavit filium dei esse uerum & ideo magnu
 sacerdotem **tenemus & confessionem eius non enim habemus pon-**
tificem qui non possit conpati infirmitatibus nostris. Qualem
 confessionem dicit quod filius dei est quod xpi dei est quod passus est sepultus est.
 resurrexit testis adie. ascendit in caelum sed & ad dexteram dei patris inde-
 uenturus iudicare uiuos & mortuos. per quem omnia bona habemus redem-
 ptionem. resurrectionem. hereditatem cum eo sempiternam. haec confitea-
 mur quia uero haec uera sunt manifestissime ex eo quod pontifex in in-
 tenora uelaminis constitutus est intra in sanguine aspersus proprio non
 alieno sicut pontifices priores qui sanguine uaccarum rubrae aspergebantur.
 Non enim habemus pontificem qui non possit conpati infirmitati-
 bus^{nr}. Non inquit ignorat quae nostrae sunt. Venit enim paruus humane
 conditionis pro omnia sine peccato nihil secum adferens. unde mori debuit
 &c. sicut ipse in euangelio testatur dicens. Venit enim princeps huius
 mundi & in me non habet quicquam. Multi pontifices ignorant. eos qui
 tribulationibus constituti sunt. Neque quae sit tribulatio in quo-
 libet sciunt. Impossibile quippe est scire adfluentis adfluentum ei
 qui experimentum adfluentis non habuit & sensibiliter omnia non sustinuit.
 pontifex enim noster competenter omnia sustinuit quae fuerunt humane mise-
 riae in lecta per peccatum primi hominis & tunc in inter ora uelaminis.

ALB

THEON

ad thronum paternae maiestatis ascendit. ^{et} temptatum autē pōnē
pro similitudinē absque peccato. Si igitur ^{et} terrenae humilitatis nrae
cum illo excelsi diuinoque pontifice haec potest. ee. communio. ut & iam
nos absque ulla peccati offensione temptemur. Cur in illo hoc apostolus
uelut unicū ac singulare suscipiens tanta eius meritū ab hominibus diuisione
discreuit. haec ergo sola ab omnibus nobis exceptione distinguitur quae
nos non absque peccato illum sine peccato constat fuisse temptatū. quis
enim hominum quāuis fortis atque bellator sit. hostibus tam telis
plerumque nō paret quis uelut in penēabili carne circumdatus tantis prae-
liorū periculis sine periculo miscetur ille autē solus speciosus forma pro filio
hominum conditionē mortis humane cum uniuersae carnis fragilitate susci-
piens nullius umquam est. rōdis maculatus ad tactu. Temptatur enim in
deserto ad diabolo secundū similitudinē nrām gastrimargiae uitio cū eide
tū est. si filius dī es dū ut lapides isti panes fiant. Temptatur est
coenodoxiae cui ei dictum ē. si filius dī es mitte te deorsum; temptatur ^{et}
ē. filius griae morbo seu tumore supbiae cum ei ad diabolo pmaten-
tur omniū regni mundi & gloria eorū. Temptatur est siquidem diuersis mo-
dis sed non superatur in tribulationibus probatur ubique uictor gloriosus.
Temptatur est siquidem pro similitudinē carnis absque peccato similitudinē
itaq. carnis peccati habuit. Quae tamen casto illius absque omni peccato fuit.
haec est temptatio qua temptatur est persecutionē plurimorū passus est spūa
suscepit. accusatur est detractionē sustinuit calumnias passus est. repulsus
est a propria gente. infine crucifixus est iuxta similitudinē inquit sine pecca-
to. Dum dicit in similitudinē carnis. non hoc dicit quia similitudo carnis
fuit in eo sed quia carnē suscepit uerā. Quare ergo in similitudinē dixit.

Dum

de m^o holacis

S Abc de

carnis natura uera quam suscepit similis est carni n^{re} peccata uero nequa
quam habuit quae nostra caro de parentibus contraxit. Quia tale fuit ori-
ginale peccatum in carne primi hominis ut inde & poena & remedium
fieri potuisset. poena & peccatum in omni humano genere praeter in xpo
in quo solo salus & remedium fuit. Non enim predicata est caro peccatrix ut
inde remedium fieri non potuisset & presciebat potentia di. Quia tamen ex ea
massa iustitiae equitas & misericordiae pietas prouenire potuisset.

Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae ut misericordiae con-
sequamur & gratiam inueniamur in auxilio opportuno. Quam dicit
sedem gratiae sedem ipsius regaliam dicit. De qua alibi dicitur. Dixit
dn^s dn^o meo sede ad dextris meis. Quid est adeamus cum fiducia. quae
pontificem sine peccato habemus. c^ostantem cum mundo. Confidite inquit ego
enim uici mundum. Nam quod dictum est. oportet cum omni peccati mundi aut
eum esse appetitur hoc signis ac si nos suppetato sumus inquit. sed ipse sine pec-
cato. accedamus ergo cum fiducia ut nihil habeamus in conscientia malignum.
hoc est non dubitantes. Non enim potest cum fiducia talis accedere. Adeamus
ergo hoc est adeamus per fidem ad thronum gratiae eius. habeamus fiduciam
quam uis peccatores simus per eius gratiam recuperari posse. Sciamen fructus
dignos fecerimus poenitentiae & fidem firmam usque in finem retineamus.
nunc uerus sed & pontifex n^r ih^s filius di. in throno gratiae paratus indulge-
re peccatis n^{ris} in hoc opportuno auxilio. Nunc uero opportunum tempus est
auxilii & misericordiae illius sicut iste doctor egregius alio loco dixit. ecce
nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis & propheta multo ante hoc
auxilii opportuni tempus significans tempore inquit opportuno adiuuante
& in die salutis adiuuante. Namque & nunc post baptismum peccantes inueniunt

iu

10h

e

ALB

cū fiducia

miser cor dicam si penitentia egerint gratia est illius qui sedet in throno gratiae
 quod uero opotunus factus est pro nobis magnum est humilitatis indicium
 quam ex nostra suscepit natura non suae substantiae quam habet trium
 phabiliter cumpicere cui nos fidem cum fiducia bonitatis suae adferamus
 hoc opotuno tempore cum sedet in gratiae throno & omnia
 tribuit quae nobis ad salutem peruenire celsissimum est modo tempus
 est donorum nemo de se ipso desperet. Timeamus thronum aequitatis
 eius cum uenerit diiudicare omnia secundum iustitiam & tunc erit despe
 rationis tempus nunc nolentibus conuesti ad sedem gratiae. cum thre
 lamus erit clausus. Tantumque cum sponso remanent qui lucentes
 bonis operibus sententia lumbis cedent. festinemus igitur nam & peculiaris
 dixit. Sic curro non quasi in incertum. cursu opus est & cursu ualido. qui
 currit neminem currentem sibi uidet siue per rata siue per aspera loca transeat.
 Qui currit numquam stat. Nam si uel modicum negligat totum amittit.
 qui currit nihil ante ponit finem. Sed magis ad eum pertinet hoc ame
 dictum est ad eos qui dicunt in iuuentute quidem mea studium habui in
 iuuentute ieiuna uel nunc autem senui. Maxime uero religiositatem aug
 mentare debuit. nemo mihi ueteres iustitias enumeret nunc magis uigila.
 qui & in iuuentute firmus est qui enim corporale istud currit cursum. Bec
 te dicitur quia canticus eum apprehendit & non ualidum similiter currere quod
 omnis agon in corpore constitutus est. tu uero ob quam causam cursum minuens;
 hic enim animo opus est erecto. Anima quippe in senectute potius con
 fostatur. Tunc uigila tunc exultat. Non corpus usque quo febribus detinetur
 & subsequenter egritudine; ac si ualidum tamen adfligitur. cum autem
 liberatum fuerit obsessione morborum reuertat propria iustitiae. Sic etiam

10h

6c

animo

anima in iuuentute febribus laborat & amor glorie obprimat ea & deli-
 ciarum & uenerarum rerum & aliarum multarum imaginatio. Cum autē
 senectus aduenit. Omnes has passionēs effugat. alias per satietatē. alias
 per philosophiā constrictum. Qui enī in senectute ita furiosus est osten-
 dit quia & in iuuentute non per ignorantiam non per impetum non per adu-
 lterium fuit sed per negligentiam ille quippe potest dicere. Delicta iuuentutis
 & ignorantiae me nemi memetis. qui in senectute competenti agere quip-
 cedente aduice mutatur. Si uero & in senectute ita inhonestus est quo-
 modo dignus est huiusmodi senem ap. ri. pellere neque aduici reuerentiā
 exhibet qui enī dū peccata iuuentutis me. nemi minis ueluti in senec-
 tute corripitur haec dicit. non igitur ex his quae in senectute contingunt
 frauder te ipsum auerice & uicem eorum quae in iuuentute fecisti quomo-
 do enim non est absurdum & supra uenit quot sit ut senex in tabernaculo
 sedeat. Senex ad circū festinet & senex ad theatrum ascendat ueluti pueri
 currentes cum plebe. Vere confusio est irritio ut canitiae quidē ordinis
 extrinsecus. intrinsecus autē intellectum habet puerile & siquidē in-
 iuriat illum. Lucretius statim canor in medium pferat dicens t. canis istos
 exhibet reuerentiā. Si uero tu eis non exhibes reuerentiā senex quomodo
 iuuenē tuos canor reuereri desideras. non reuereri inquit hos canor sed
 tu eos confundis. Dū te honorauit candore capilli. Dedit tibi primatum habere
 consensus. Quid pdes illum honorē quomodo te reueretur iuuenis cum
 te uidet amplius lasciuiae deditum. Cantores qui. ppe. tunc est uene-
 rabilis quando egerit quae canitiae decent cum uero iuueniliter conuer-
 satur plus iuuenibus ridiculus erit. Quo modo poteris iuuenes am-
 monere. Dum uos senes ebriemini per incontinentiam uiam. Non enim nunc

irridens seniores. haec dico sed iuuenes magis irrideo. qui enim haec agitis
ac si ad eunte simum ueniat annu mhi iuuenes uidentur & similes pueris.
iuuenes enim ac si mo dieum disciplinā accipient & corrigantur senioribus
meliores sunt & non isto sermo meus sed & scriptura hanc nouit discre
tionē. Senectus enim inquit honorabilis non multa tempore & ad eas senec
tutis uita in maculata & enim nos honoramus. non quia colore can
didum habet. & ideo ad nigro colore amplius honoramus. Sed quia
in dieum est uita iniustitiae pro ueritate & iudicet ex hoc contemur
interiorem senectutem. Si uero s. contraria senectutē gesserint irridibiles
sunt. Verumtamen nec iuue n. n. alienus ē. culpa. Iuuenis quippe
ibi tantum habere uenit poterit dum imprudens fuerit dum tempore
indiget & experientiae. Cum autē opus erit temperantiae aut fortitudine
demonstrare nequaquā neque quando opus erit a pecuniis abstinere.
Nam est ubi magis plus senē iuuenis culpatur. Ille quippe multa curatio
nē opus habebit debilitantē illum senectute. Iste autem fortis est
si uoluerit se ipsum regere qualem uenit mereatur cum rapit amplius
quā senex continet malum in corde. Dum non adiuuat senē dū mul
ta super fluu loquitur dum in iuriat dū male dicit dū in ebruiat. si autē
de temperantia putat non posse culpari. Adtrahendo illum & ibi multa
adulatoria habentē. Si tam uoluerit ac si enim ualidius eum quā senē
cupiditas stimulat. Tam sunt multa in quibus magis quā senex po
terit laborare. & bestia illum incantat quous sunt ista labor
lectiones uigilae. Sed quid ad nos haec inquit qui non sunt monachi
haec mhi dices. Dic paulo cum die. Vigilen ter in omni patientia
& oratione. Cum die. carnis curā nescieris in concupiscentis n. eni

monachus haec scribebat tantum sed omnib. qui erant in ciuitatibus.
 Non enim secularis homo aliquot amplius habere monacho quā cum uxore
 conebere tantum. hic enim habet ueniam. Inclit autē nequaquā sed omni
 aequaliter sicut monachi agere deberent. Nam & beatitudines quae apud
 dicuntur non monachis tantum dicta sunt. alioquin uniuersus mundus
 periret & accusauimus eum de litate dī. Suero beatitudines solis mona
 chis dicta sunt. secularē autē hominē impossibile est eas implere.

Ipse nuptias iussit. ipse ergo non potest ea cum nuptiis quae mona
 chorum sunt implere omnia perierunt & corrupta sunt & in angustia
 conelut ea qui iustitiam sunt & quomodo honorabiles sunt nuptiae
 quae nobis tantum impediunt. *omnis namque pontifex ex homi*
nibus assumptus pro hominibus constituitur in his quae sunt ad

Cap. v. m.

10h

dm. Elult ostendere iam beatus pualus quō multo melius est testa
 menti hoc quam uetus. quia nihil in hoc est imaginariū. Ut puta non
 templū corporale non uictime carnales. non obseruationes legales.
 sed altiora & perfectiora omnia. quia totum quicquid est in spiritalib.
 est huius testamenti ratio. Sed quia spiritalis non sic introducunt in fir
 miorē sicut corporalia. De corporalibus enim incipiebat disputare
 dicens. omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus
 constituitur. diffinit enim tempus primum quid sit pontifex. & dōmon
 strare quae pertineant ad pontificem. & quid sit eius ministerium. &
 quae sunt signa pontificatus. id est ut offerat dona & sacrificia pro peccatis.
 & ut con dolere possit his qui ignorant & errant. Quō & ipse circū datus
 infirmitate. oportebat enim de excellentib. terrenis fidē facere. ut ad
 excellentiora spiritalia peruenire possint. & ut consuetudo sacerdotum

more qui in lege fuit ad altius: id est xpi sacerdotium eos per ducere
quod huc infirmati fuer. & p ea modum carnalis pontificis intro
ductus pontificis itaque officium ē. inter dñm stare & populum. dñm
deprecari p populi delictis. hoc & em xps fecit. Se ipsum offerens pro
peccatis nr̄is. semp uiuens ad interpellandū pro nobis. semel ab hominib.
assumptus. Sed semp pro hominibus interpellandus. pont. hic
apostolus quēdam communice cum xpo cum sacerdotib. quicquid
uero aliorū quod itaque ait omnis n amque pontifex ex hominib.
assumptus. hoc commune ē. pro hominibus constituitur. *Et offerat*

dona & sacrificia pro peccatis. Et hoc nō totum. reliquū uero n̄ sunt
cōmunice. *Qui condolere possit* his qui ignorant & errant. Hoc
uero excellentiae ē. de qua superius. in priore sententia lectus disputauit
quod uero adiunxit. *Et propter ea debet* quem ad modum & p populo.
ita & uicem pro se ipso offerere pro peccatis. Hoc uero ad sacerdotem
legales magis p̄tendit quem ad xpm. nisi forte quis dicat. unū ē. cor
pus xpi deus & dñm offert p peccata suos & uicem mebris offerat. sed huc
uolentiae inter p̄dicatō uideri potest. De inde disputare adgreditur.

quomodo quis ad sacerdotiū accedere debeat. ne quis quē. ait. sumet
sibi honore. sed qui uocatur adō tamquā acron. Itac & uicem
percutit sacerdotem honoris cupidus. & sacerdoti. auidus. non
p salute populi sed p ambitione seculi. Igitur acron uocatur adō
signo florentis uirgae demonstratus ē. sacerdotē adō. ē. effectū & uicem
& incendio eorū qui ei pontificatu inuidere uoluer. *Sic & xps mē*
sem & ipsum eleuauit ut pontifex fieret. Sed quibocutur est
ad eum filius meus ego hodie genuit. Hoc est. quod in euangelio

ipse ait, Non enim amensum ueni se dille meminit; & iterum, Si ergo glorifi-
 co me ipsum glorie mea nihil; Est enim pater qui glorificat me. Notandum
 est quod glorificare & honorare & clarificare. tria quidem uerba sed uice
 res est in quo dicitur. DOXAZIN. sed inter primum uerbum & alter
 atque aliter positum in latino; Quod in euangelio dictum. e. glorifico. hic
 apostolus clarificationem nominat; Clarificatus. e. ergo filius a patre. quon-
 do super baptismum uox patris audita. e. de caelis. Hic est filius meus dilectus
 in quo mihi bene complacui; quare clarificatio siue glorificatio. Multo ante
 prophetam spiritu sancto inspirante predicta. e. Dominus dixit ad me. filius meus es tu;
 ego hodie genui te; Dominum significat patrem. Attendamus autem quod posuit
 dixit ad me. filius meus es tu; quod & dicitur erat post baptismum. hic
 est filius dilectus in quo mihi complacui; Hoc itaque ut Christum unam personam sem-
 piter & unigenitum dei filium adiecit. Ego hodie genui te; hoc uero nihil habet
 commune cum ceteris; Qui filii dicuntur; qui sacerdotes appellantur. De
 quibus dicitur. Ego tu es filius excelsi omnis; sed totum est. unigeniti filii
 proprium; Quem admodum & in alio loco dicit. Tu es sacerdos in aeternum
 secundum ordinem melchisedech; Melchisedech secundu[m] legalia mun-
 data non fuit sacerdos sed secundum cuiusdam singu-
 larem recordati-
 dignitate. Tamen offerens deum & unum. non prae-
 natus. in cuius ordine sacerdos Christus factus est sacer-
 dos in aeternum
 secundum ordinem melchisedech; non temporalis sed aeternus.
 ad quem hoc dictum est. Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem
 melchisedech; Omnes enim sub lege erant sacerdotes. iste solus secundum
 ordinem melchisedech. Ex eo quod natus est de utero uirginali ante luciferum.
 Non secundum id quod natus est. ex patre dei apud patrem. Coaeternus genitri

& consubstantialem sed sacerdos propter carnem quam adsumpsit aut propter uic-
 timam quam pro nobis offerebat a nobis susceptam. (id est carnem & sanguinem suum)
 de qua uictima ipse in euangelio ait, Nisi manducaueritis carnem filii
 hominis & biberitis eius sanguinem non habebitis uitam in uobis; sed in ista
 carne ac sanguine nil cruentum nil corruptibile mentis humana concipiat.
 Hec ut dicit apostolus: qui enim corpus domini indigne manducat iudicium
 sibi manducat & bibit: sed in uisceribus substantiam atque salutem in pane
 & uino pro qua si digne sumatur nobis est peccatorum remissio & regni dei posser-
 sio conlata; huius ordinis sacrificii pro mystica similitudine domini melchisedech
 iustissimus rex instituit. quando domino panis & uini fructus obtulit;
 Constat per eundem uictimam perisse quos fuerunt ordinis aaron. Non melchisedech
 sed hoc munere potius institutum quod toto orbe insecramentorum
 oratione celebratur; sacerdos autem precipue dominus christus qui semel pro nobis ob-
 tulit immolandum sic semel de melchisedech in seculo legitur scriptura &
 eius sacerdotio; In aeternum uero cum dominus ipse significatur dominus christus qui per ma-
 nam & in gloria sempiterna, **Qui in diebus carnis suae preces supplicatio-
 nesque ad eum qui possit illum scilicet amos te facere cum clamo-
 re ualide de lacrimis offerent & exaudiat est pro sua reue-
 rentia.** Quid uero in sacerdotio noster pontifex egisset ceteris huc
 exprimit apostolus dicens: qui in diebus carnis suae dies
 quippe carnis domini nostri dies sunt in quibus carne adsumpsit.
 in quibus temptatus est passus est in quibus preces supplicationes
 quae ad eum qui possit scilicet illum facere amos te offerrebet. totum
 uero quicquid egit christus in carne praecessit & supplicationes pro peccatis hu-
 mani generis. Secundo uero sanguinis eius effusio. clamor ualidus est in quo

alb.

alb

exaudatur est adō patre pro reuerentia eius de passionis suae sine peccato.
 Nre salutis causa perpeffus est qui nullum habens peccatū. peccatū p nobis
 factur est. id est oblatio p peccatis nris. hoc enim totum in magna reuerentia
 & perfectissima caritate p egn qui prior dilexit nos & tradidit sem & ipsū p nob
 h ostia dō acceptabile qui ideo exaudatur adō quia hostia acceptabile dō obtu
 lit. id ē scriptum. Simile est itaque quod hic dicitur qui pcer supplicationes
 quae eodem qui possit saluū facere illū amoste. cum clamore uali
 do. & lacrimis offerent. eo qd in euangelio legitur eū dixisse. Pater
 si fieri potest trans fer a me calicem istū. Veruntam non mea uoluntas
 sed tua fuit. quia non uenit facere uoluntate suam. sed eius qui misit
 illum. uoluntatem patris aeternae dispensationis pposita uoluntate carnis
 suae ut uerum ostenderet in se ipso humanitatis nre naturā. Beatus
 paulus hic dicit. pcer enī & supplicationes fundere. Non timore mōste
 redemptio causa salutis. Unde & alio loco & iam dicit. Sanguine xpi
 melius clamasse p nobis quā sanguine abel qui ad occidēdū fratrem
 secū d & terra clamauit. xpi uero sanguis ad interpellandū p nobis
 dō terra clamat ad patre. Et quidē cum eē filius dī didicit ex his quae
 pater est & pater & consummatur factur omnib; obtempe
 rantib; sibi causa salutis aeternae appellatur adō pontifex iux
 ta ordinē melchisedech. Desimilitudine. pontificatū melch
 sedech. superius satis dictū arbitror. Nunc uideamus quid autē intel
 legi apostolus in eo quod ait. qui cum eē filius dī didicit ex his quae
 pater est. oboedientia. hanc oboedientia quā hio didicisse filium
 dī dīc. hoc est uoluntarius suscepisse alio quoq; loco ostendit ubi ait.
 factur est oboediens patri usque ad mōste mōste autē crucis

Alt

ppr qd & dr exaltauit illum. In eo uero quod ait. Consummatur facturē
omnib. obtemperantibus sibi cunctis relictis ad eternae consummationis idē.
pfectur. ostendit quantum lucrū sit eius passio quae omnib. credenti
bus sufficit ad salutem sempiternā. Igitur si obedientia filii cunctis est
salutaris humane. quanta nobis necessitas est obedire dō ut digni in
ueniamur eius relictis quē nob p filiū p priū p donauit.

*De quo gran
dis nobis sermo & inter p̄cabilis addicendū & enī quē inbe
cillus factus est ad audiendū.*

ALB

Cautū enī redditur cur eō sermo quē
de filio inuenerat instituit difficilis ad int̄p̄randū. idē. quia illi
inbecilles erant & fragili sensu ad intellegendū p̄funda dī mysteria.
qui & iū p̄tempore magistri debuerant. eē. facti s̄ quib. lacte opus
est. non solus durus cybur. Illa difficultas int̄p̄randi in illorū fuit tardi
tate. Non in apostolica sapientia. cui reuelata sunt mysteria s̄ saecularis
abscondita sicut in epistola ad ephesios plenissime demonstrat.

1011

Adtende quomodo cū laude facti desiderū. hoc quippe est semp̄p̄en
tiae pauli. Difficilia bonis int̄p̄m̄scens quod & iū in epistola ad galatas
fecit dicens. curtebeatis bene quis uos impediunt & sine causa tanta
passi estis itam sine cūso. & itē cēstur sum de uobis in dño hoc & iū
& circa istos facit. Cēstur autē sum de uobis meliora & s̄t. habentiae

Deinde subiungit. Et enī cum deberet magistri eē p̄p̄temp̄ar
rursum indigeret ut uos doceantini quae sint elementa & iū
sermone dī. & facti estis quibus lacte opus sit non solo cibo.

ALB

Adeo itaq. loquitur qui exercitū sensū p̄legē & p̄ph̄et̄ de aduentu
xp̄i & gratia quae p̄u credentib. adlata est habere debuer̄ qui
& iū magisterio aliis p̄ mysteria dī quae dēct̄ illis poterant eē. cre

didissent. Nunc autē tales facti sunt ut infantes quibus prima elementa
 litterarum traduntur ad legendum dū illorum fuit fides sed infide & ala-
 cros in scientiae solidum sapientiae cibum ad percipiendum qui est perfectior.
 Nunc autē facti sunt qualis est lacte opus lac enim humile sermone uocia
 quo eos indiguere testatur qui & ad altiora misteriorū dī secretā ascen-
 dere poterant. Exempli gratia quoniam non potest intelligere quod euangelista
 ait. Verbum caro factum ē. quomodo potest ad altitudinē eius sermonis per-
 uenire. ubi ait. In principio erat uerbum & uerbum erat apud dīm & dī erat uer-
 bum. *Omni enim qui lactis est pastor p̄ factus sermonis iustitiae par-
 uulus enim ē. p̄fectiorū uita est solidus cibus. eorum autē qui exercitator
 habent sensus ad differentiationē boni ac mali. Palatum enim sapores dis-
 cernit ciborū. Anima uero uanarū p̄bea sermones doctrinarū. De quib.
 inconsequentibus huius epistole dicit. doctrinis uanis nolite abduci.
 Sicut enim paruulus inter cibū & cibū discernere nescit. & sepe innoxius
 sumen dis- periculatur. si n̄ prohibeatur a sermone. ita indoctus
 quisque discere doctrinarū nescit facile decipitur
 & in uer- erroris periculatur quod in lacte & solido cibo.
 hoc in in- docto & rapiente differt. Sicut lac paruulis congruit
 & solido cibus aetate p̄fectis ita indoctis humilis sermo & rapientib.
 archanum dī mystenum nosse conuenit qui exercitator habere uiden-
 tur. Quomodo igitur poterit sensus n̄r exercitatus ē. utiq; ex
 usu & frequentia lectione sacrū scripturarū. Unde beatū uirum psal-
 mista dicit. Qui in lege dī meditabitur. die ac nocte.*

! expers

! ita

Quomodo autē fiunt sensus n̄r exercitati ex usu
 scripturarum ex frequenti auditione. quando enim.

proponimus eorum errores. Hodie audieris & crastina probaberis non bene habere
se habere cuncta docens. Cuncta cognoscis & si hodie non assequeris sententiam
inquit exercitator habentes. Vider quia oportet exercitum audire nrm.
frequenter auditione diuinarum scripturarum ut nullae nouitates expectentur.
exercitum inquit ad discretionem hoc est pertumet. Alii quidem dicunt magis
resurrectionem. Alii autem nihil futurorum expectant. Alii alterum diem domini
Alii ex mane diei eum habere principium. Intuere confestim quomodo ex in
moderatione omnes ceciderunt. Alii quidem super modum excedunt. Alii autem intra
modum se coarctant ut puta prima quidem omnium heresis fuit maxtionis illi
alterum dominum introduxit qui non erat excessit modum pro illius sabelli filium &
spiritum & patrem unum esse dicentes. Deinde marcelli & iohanni & ceteri isti haec eadem
predicantes. & pauli samosatensis demencia dicens eum habere principium
Deinde manicheorum. ista enim aliquantulum noua pro illorum item arri sunt
autem & alio. propter hoc fidem suscipimus ut cognoscamus. & multum dicere heret
res & labores habere. Ascendens enim qui legit
librum cuius illius uerbi gratia prophetae illius autem
& tunc die proinde annotata uobis debebant & non solu
ipsum textum debebant scire sed & causas eorum quod
scripta sunt & quis haec dixit. Sed omnia sine diuersis super uicibus.
Omnis festinatio in his quae ad uitam hanc pertinent euacuatur. primo die
super
autem
etiam
Despiralibus autem nulla ratio est. propter ea nobis neque illi propter plenam
Sed plurime & ceteri ibi facultates christi quippe dixit. Ecce regnum dei
& haec omnia opponuntur uobis. & haec quidem in appositione
per se die daturum non autem ordine quaerimus
& per diuina omnia & bona in terra tamquam illis

in additionis loco tribuendis nos. Idcirco neque ista neque illa habemus.
 E uigilemus aliquando & efficiamur futurorum desideratores sic & iā ista sequen-
 tur impossibile namq. ē. eum qui que dissequitur. Non & iā quae humaner
 assequi. sententia ē. ipsius ueritatis hoc dicentis. Nequam igitur alia faciam
 sed aequanimiter feramus uoluntate xpi ne ab omnib. excidamus

Cap^m vi^{bi}

Quia ppter inter mittentes in cho ationis xpi sermone ad perfectione
 referamur. non rursus iacentes fundamentum penitentie ab operibus
 moris & fidei addm baptismi doctrinae in positionis quoq. manuum
 & resurrectionis moris & iudicii ad xpm & hoc faciem siquidē
 104 **pmiserit dr.** Audite quanta hebreos culpauit paulus uolentes semp
 discere eadem ipsa & merito. Debent enim inquit ee. doctores ppter tēpus
 iterum opus habentes quia uos doceant quae sint elimita pncipi sermo
 nū dī. timeo ne & iā ad uos iste dicendi tēpus sit quia ee. doctores ppter
 tempus neque discipulorū gradu habetis sed semp eadem ipse audientes
 & de eis de tam quā ipsi similes audiretis sic dispositus estis & si uos quisquā
 interrogauerit. Nemo urm poterit respondere. pter admodū paucos & facile
 numerabiles. hoc autē nō ē. paruum dampnum. Sepius quippe doctores
 uolentem in ceteriora pcedere & rectiores altioresq. sermones attinge
 re non permittit inhaeritudo discenū. Sicut enī apud magistrorū ludi si sepe
 puer elimita audiens non teneat. Semp illi necessitas erit eadē ipse insonare
 puero & non cessauit antea docens usque quo illa integre discere ualuerit.
 E nim uero stultitiae maioris ē. ut qui primū non bene imposuerit ad alia
 uolet puerum adducere. Sic itaq. & in ecclesia si semp eadem dicentibus
 nobis nihil amplius ediscatis. Numquā eadem dicendo cessabimus. Si enī
 ostentationis nobis ē & ratio & amor laudis. necesse ē. & transire pterire

Nihil curantes uti grā sed plausus uos tantū appeteremus. quia uero non
hoc nobis studium pposuimus sed omū purū iuuamine laboramus.
Non querimus deisdem ipsis uobis semp disputare quādiū illic habitu
percipiatis. Sicut enī eum qui in doctrinā litterarū adducitur. elemta
opostet primū audire. sic & xpianus primo omnium deside catholice
erudi debet. quod ē. fundamētū perfectionis firmū enī opostet & fixū
ē. hoc fundamētū habet in corde xpianus ut inde dignus fiat ad per
fectionem aliorū transferri iustitū. Sicutē quisquā uerbū ueritatis audi
uit & baptizatus est. & post annos aliquot deside iterū audire opus habet
quia credere opostet eum de resurrectione & futuro seculo. Nec dum fun
damētum habet. Rursum inuēit xpianitatis querit quia enī fides funda
mentum ē. Cetera uero sup aedificationes. quod beatus paulus sequentib.
uerbis ostendit dicendo. non rursum iacentes fundamētū paenitentiae
ab operibus mortuis & fidei addm. Quid autē ē. inuēit nihil aliud quā
hoc inuēit inquit. ē. cum ultra non uident integra sicut ē enī qui ad doc
trinam litterarum inducitur elimenta. opostet primū audire sic &
xpianum huic scire integra & nihil dubitare deistis. Sicutē opus habuerit
horū doctrinā. Nec dū fundamētum habet firmum enī & fixū. ē. & stare
& non transferri. Sicutē quisquā uerbū ueritatis audiuit & baptizatus ē.
& post annos. x. deside iterū audire opus habet quia credere opostet in
resurrectione mortuorū nec dum fundamētū habet. iterū inuēit xpianitatis
querit quia enī fides fundamētū ē. Cetera uero sup aedificationes adueste
ipsū dicente. Ego fundamētū posui alius sup aedificat si quis sup aedificat
sup fundamētū hoc. aurū. argentū. lapides piosos. ligna. fenu stipula
ne iterum inquit fundamētū constituent paenitentiae ab operibus

mostuus. Quid autē ē. ad perfectionē feramus ad ipsum transeamus in qua-
 rum eam. hoc est uitā optimam habeamus. Sicut enī in elementis uni-
 uersum apex primus hoc est alfa continet & fundamentū aedificiū totū
 continet. sic & uitae munditiū sicut factio quae est circa fidē continet sine
 ista enim non potest ēē. xpianus. Sicut sine fundamento aedificiū neq.
 sine elementis periturū litterarū fieri potest sed si semp quisquē circa elīmēta
 uersetur & non circa aedificiū. Num quā illi quicquā amplius erit. Tu
 autē ne putas diminutā ēē fidem ppter qd elementū uocata ē. Omnis enī uir
 tus ipsa ē. Perfectū enī illum uocamus qui cum fide uitā habet & redit
 si autē horū unū quodlibet de erit perfectus non erit si uero ambo desum-
 mento paruulus dici potest & quasi infans litteris sic etia iste infide iterū
 erudiendus est. Litterarū enī legē infirmare uult & ad gratiā xpī suos reuo-
 care auditores. qui uicā aduersitate iturū ē. primū malitiā debet culpāre &
 abicere & opera mostis p penitentia ptegere & sic accedere ad ihm. Baptis-
 matum doctrinā in positionis quoque manuum & resurrectionis mostuorū
 & iudicii aeterni. Non enī sufficit penitentia mundos facere peccatores
 nisi confestim baptizentur sicut in actibus apostolorū beatū p & rū
 respondisse legitur. penitentia agat frs & baptizetur unusquisque
 uir in nomine ihū. quia qd impossibile ē operari hominē p se hoc p grām
 dī in baptismo accipere potest. Quid ē namq. baptismatā doctrinā
 non tam quā multorū baptismatū debet intelligi sed unusquisque sicut
 una fide ē. ita unū baptismū est sed p ueritate accipientiū baptismatū
 dixit. In positionis quoque manuum p quā sps scs accipi potest creditur
 Quod post baptismum ad confirmationē unitatis in ecclesia xpī apostoli
 fieri solent. his igitur perfecte in ecclesia pceptis fides resurrectionis

10^h
10^h

& iudicii futuri habenda est uiuere quippe sicut angeli. & nullus eorum quae
in ista uita sunt huius uis pmissio nobis facta est per spm scm fructus autē huius
promissionis eiusdem p̄sentiae uitae est quae duo id est fides & iudicium semel baptiza
to restant non iterum baptizari. Quid autē baptismatū doctrina non tāquā
multorum baptismatū sed unius. quare ergo plurali hoc dixit. Dicendo enim
ne iterum fundamētū constituentis poenitentiae opus habuit. & iā hoc dice
re uelut opus habentib. iterum baptizari & iterū cœthecizari. & iterū post
baptismum docere quod agere deberent. quid non deberent p̄pt̄ ea uero plurali
dixit uolens eis significare quia si iterum opus haberent mundari incorrigibi
les permanerent & in positionis inquit manū. Sic quippe spm scm accipie
bant inponentes eis palā manus. resurrectiones quoque mortuorū. hoc enim
in baptismo fit & in confessione firmatur & iudiciū ad æternū. Quare autē
hoc dixit quō fōstas n̄ possent moueri iam credentes ut male uiuere & negle
genter dicat euigilate. Non dicere quia negligenter uiuimus. iterū bapti
zabimur. iterum cœthecizabimur. iterum accipiemus spm scm. Si enī n̄
a fide deciderimus iterum poterimus baptizati peccata abluere & adē bonae
percipere quae primū acceperamus. erratis inquit ista putantes. Et hoc facient
si quidem p̄miserit d̄s. In hac quippe fide baptismatū & resurrectionis & iudi
ciū futuri. Vos dō p̄mittente plenū instrumur. Ne uero ullatenus quis secun
dum uel testium aestimaret post peccata posse fieri baptismū mox subiunxit
dicens. Impossibile est cū eos qui semel sunt inluminati gustauer. & uē
donū laelefti & p̄stici per r̄ facti sp̄s sc̄i gustauer. nihil omnino bonū
d̄i uerbū uisitauer. q. seculi uenturi & lapsi r̄ renouari rursus ad peniten
tiam. Rursum crucifigentes sibi m̄d̄ ipsi filium d̄i & ostentū ha
bentes. Impossibile est inquit non difficile impossibile est inquit in despe

118

118

rationem eos misit secundo baptizari posse. quia impossibile est quod
 fieri non potest. Difficile uero quod quā uis cum labore fieri tam potest
 si semel inquit in luminata estis p̄ grām scī sp̄s. & gustastis donū caeleste.
 hoc est remissionē peccatorum accepistis. & participastis facti estis sp̄s scī in
 distributionē donorū dī. quē in epistola ad corinthios beatus paulus
 enumerat. & bonū gustastis uerbū dī. hic doctrinā dicit euangelicā.
 & uisistis uenturi seculi cognouistis. quia est reuelatio futuri seculi.
 nisi resurrectio & uita beata quae scī promittitur. haec in doctrinā cōmū
 fidei in gratia dī p̄ baptis mū in luminati accepistis & cognouistis scī
 totē cessastis si in peccatis iterū caderet. impossibile esse uos reno
 uari iterum ad penitentiam dixit. hoc est per penitentia. quid ergo
 exclusā est penitentiae post baptis mū. absit sed renouatio per sacri
 baptis matis lauacrum. secunde uice fieri non potest renouari dixit
 hoc est nouū fieri. Nouum quippe facere hominem secū baptis matis
 est. de quo p̄ph̄a act. Renouabitur sicut aquile iuuentus tua.
 Cuius uisus id est baptis matis rēci in cruce & sepultura xpī constat.
 p̄ inde subiunxit. Rursū crucifigentes sibi & ipsi filium dī & or
 tentui habentes hoc est uetus homo noster simul crucifixus est cū
 xpō sicut alio loco ait. Conformes enim facti sumus mortui & te
 rum consepulti enim estis ei per baptismum in mortem sicut enim
 impossibile est secundo crucifigi xp̄m hoc enim est ostentui eū habere
 qui secundo se baptizari posse putat. secundo xp̄m crucifigere
 querit quasi crucifixus est & mortuus & uictor mortis resurrexit
 atque cum triumpho glorie caelos ascendit. Sicut enī semel xp̄s
 mortuus est carne in cruce si non semel morimur in baptis matis

non carne sed peccato atque sicut ille iterum mori non poterat ita
nec nos baptizari non possumus. Nisi forsas sit lacrimis penitentie
non lacrimis regeneratione quid ergo inquis non est penitentie. est uti
que penitentie sed baptismum aliud non est. Penitentie uero est multum ha
bere fortitudinem & iam in eum qui peccatis ual de dimersus est si uoluerit
potest eum liberare ex onere peccatorum & per delictantem intuto confi
tuere. Ac si ad ipsum fundum iniquitatis peruenierit & hoc ex multis manifes
tum est testimonius ideo addidit. Numquid enim qui cecidit non resurgat
aut qui auectetur non reuectetur. Quale ergo est istud medicamentum peni
tentie aut qualiter conficitur. Primum exculpando propria peccata iniqui
tatem inquit meam. Non celauit & pronuntiabo aduersum me iniquitatem meam
domino & tu abstulisti impietatem cor dis mei. Secundo multa humilitate plan
gere peccata tua fructusque dignos exinde facere penitentie. Quotum
nullatenus in eadem iterum corrumpat peccata. Deinde multas elemosinis re
dimere se incipiat. qui scilicet habeat potestatem sic scriptum est. Diuitie uiri
redemptio anime illius. Postremo opus est nulli trahi neque malum pro
malo reddere omnibus dimittere peccata uobis in se dicente ipsa ueritate
dimitte & dimitte uobis. Terra enim sepe ueniente super se umbrem
bibent & germinant herbam oportuna a quibus colitur accepta be
nedictionem ad opus ferent autem spinas ac tribulus reproba est &
maledictio proxime cuius consummatio in combustionem. Cum timo
re autem audiamus sermonis dei non habere minime pauli non sunt hominis uerba
uerba spiritus sancti sunt christi sunt loquentis in paulo. Comparatione hic fecit de proficiente
anime in doctrina dei & negligenti salute sua fructu ferre terre celestibus
quae imbribus irrigate ad eam uel proficiente & nimiam in floribus sacrum

germinum dicent. terra enim sepe uenientem sup se imbrem bibens huc delat
 quod huc ed quos sermo di fuit suscepit & conbiber uerbum celestis doctri
 nae & repur p legem pph & ar pceperunt & nec sic prumpti facti sunt ger
 mina fidei p ferre. adhuc addidit de bona terra inquam cecidit sem
 uerbi di germinant at herbem oportuna. Nihil sic oportuna sicut
 fides in filium di & uita optima. haec uero talis terra accipit benedico
 tionem ad o ut ferat tricesimum sexagesimum & centesimu fruc
 tu. & hoc notandum est quod omnis habundantia in frugibus terre
 in fructibus arborum alit nisi p di benedictione cultoribus & duolunta
 tem respicere poterit. Neque eni agricolaru fuit terra excitare ad
 fructus sed imperium di sicut alibi idem beatus paulus ait. ego ple
 ntaui apollo rigauit sed dr incrementum dat. hoc ergo de animae
 florenti in uirtutib. & di benedictione digne prulit exemplū moxq.
 subiunxit aliud paradigme de ea quae suam neglegit salutē dicens
 pferens autem spinas ac tribulos repba est & maledictio p xima. cuius
 consummatio in combustionē quis nūq. est ab istis spinis mundus ac
 si essemus mundi. Neque sic psumptos nos oportet esse sed amere.
 & tremere ne forte pullulenta in nob spine peccatorū. Quomodo ani
 ma uel caro spinis plena sup bire poterit. Num quid maiori sollicitu
 dine extirpare eas opus habere. Quae sunt ergo spine audiamus
 xpm despinis dicentem. quia cura seculi huius & decipio diuitiarū
 p focent uerbu & infructuosu efficitur. Proferens dexta spinas non
 generant maledictioni p xima inquit. non maledicta quia aut nec dū
 in maledictione incidit sed p ximitate & longe fca poterit & non hoc
 seculo consolatus ē sed & in eo quod sequitur. Non dixit repba & maledi

Quanta habet consolatione hic sermo

maledictioni p xima

xi

10h

culpantes

us

alb

104

ditioni p^{ri}ma quae conburentur sed quid consummatio in combustionē haec conbur-
 tio non erit nisi quis usque in finē permaneat in peccatis suis quia in quacūq.
 die conuersus fuerit peccator uita uiuē & non morietur Si uero ab se idē
 spinas p^{ro} paenitentia. Loterimus mille bonis p^{ro}frui & fieri p^{ro}hibiles & benedic-
 tionis di^{uinae} participes. Post quā corripitur increpauit sufficienter & terruit
 & percussit curat igitur ne amplius eos derideat & sup^{er}ior efficiat. tardum
 enī qui percutit tardiorē efficit. neque ergo in omnib^{us} aduicitur neque sup^{er}
 periores efficit neque in omnib^{us} percutit sed aliquantū quidem p^{ro}curatorū
 dixit uelut dicitur inter uos p^{ro}curator plenior sed tamen et tales efficiamini
 melius quippe est uerbis ^{uobis} terrere ne rebus ipsis doleatis & hoc sapientiae
 pauli est & maxime & non dixit putamus neque conicimus neque expec-
 tamus neque speramus sed plena uisū animi confidimus quod in itio
 sequenti libri ostenditur **EPHESIENSIS XX. VIII. INCIPIT LIB. XXVIII.**

Confidimus dilectissimi meliora & uiciniora salutis tui & si ita
loquimur. Quia beatus paulus non habuit unde eos ad quos scripsit
 de p^{re}sentē laudaret incipit eos de spe futurorū predicare dicens. Confidm^{us}
 fr^{atres} de uobis meliora & uiciniora salutis quā uis ita dicamur quā dixi &
 optimo quē dē de uobis confidimus & quae saluti ur̄e p^{ro}ficiant. Non itaq.
 quod superius dixi de rep^{re}ba terra & combustionē p^{ro}xima non de uobis
 hoc dicimus quia meliora credimus adduxit quoque est iⁿ memoriam p^{re}ter-
 ito ut ex^{pe}ctetur eos ad licet ad bonū queq. ideo subiunxit

Non enim in iustis d^{icitur} ut obliuiscatur operis ur̄i & dilectiones
quā ostendisti in nomine ipsius qui ministrasti. scis & meminis-
tasti. Ecce quo mōdo recitauit amma^{re} eorū & confortauit. Antiqua
 eis in mentem reuocant. Tunc fecit eos ut non estimarent obliuisci

haec dicim^{us} neq. ueluti

putamus uos

dñi & p̄sentia eius beneficie meos. Necessē enim eum peccare cui spēs
 de erit futura. Deinde hostatur eos omnibus modis sperare futura.
 Eum enim qui desperat de p̄sentibus beneficiis di quod adō non
 habeat. de futuris quī quis eum poterit confortare. Simile quid ga
 lectur in prosperat dicens. currebētis bene quis uos fascincunt. Atque
 iterum tanta passi estis sine occurrē ut p̄sens mitigare eandem senten
 tiam. mox subiunxit stramensine occurrē sic & cū hoc loco temperat
 reuocantem suā dicens. Non enim iniustus dicit obliuiscatur operis
 ur̄i dum tantam caritatem ostendistis insensitis. & volumus enim
 uos imitari eos qui per fidem & p̄sentia hereditati sunt promissiones.
 quales uero desiderū habere de salute eorum sequenti ostendit
 alligacione dicens. **CUPIMUS ENIM UNUM QUEM QUE UES
 TRUM EANDEM OSTENTARE SOLICITUDINEM AD EX
 PLETIONEM SPEIUS QUE IN FINEM UT NON SEGNES
 EFFICIAMINI.** Desideramus uero inquit non tantum circa uerba
 sed & eam in iusticiis conuersari. Non quasi priora ur̄i culpā
 tes sed ut defuturis solliciti sitis admonentes. hoc est quidem fustis
 primum. tales uos cupimus & modo esse & in futurum & non
 dixit uobis quod est auctoritatis doctrinae sed quod e
 erat p̄ter ne dilectionis. hoc est cupimus unum quem que ur̄m
 eandem quam olim habuistis sollicitudinem ad expletionem spei
 habere debetis in aeternum. **VERUM IMITATORES FORUM
 QUI FIDE ET PATIENTIA HEREDITABUNT PROMISSIONES**
 Hostatur enim auctores suos ut fide non ficta & patientia p̄fecta
 expectent promissiones di & hereditates quas scis suis p̄misit & hoc

H01

resurrexerunt

firmus exemplis corroborare nititur cum dicit ABRAHAMAM
QUE PROMITTENS D^S QUONIAM NEMINEM HABEYS
PER QUEM IURARET MAIOREM IURAVIT PER
SEMETIPSUM DICENS NISI BENEDICENS
BENEDICAM TE ET MULTIPLICANS MULTI
PLICABO TE. ET SIC LONGANIMITER FERENS
ADEPTUS EST PROMISSIONEM. HOMINES
ENIM PER MAIOREM SUI IURANT. ET OM
NIS CONTROUERSIAE FORUM FINIS AD
CONFIRMATIONEM EST IURAMENTUM.

10^h

Postquam in crepauit foster hiebreos & tenuit sufficienter
primum quidem laudibus eos consolatur secundo aut quod
& ac foster est per id quod unq. percepturus eos ostendit que
sperabant & hanc consolationem ex futuris facit sed iterum ex
preteritis quod magis eos credere faciebat. Sicut enim in sup
plicio per ille magis terret sic & ac in premissis per hanc consolationem
ostendens consuetudinem di. hanc autem est ut non celemet exhibeat
promissa sed post multum tempus fecit autem hoc mansuetudis
& iustitiae eius pferens argumentum. & nos ad fidem ad
ducens qui tribulationibus uiuim. & pmissiones nec dum accepim
Non desperamus mercedem laborum suorum & omnes relinquentes quic
quam multos habere addicendum abraham in medium d duxit
& propter dignitatem persone & ppter quod maxime in eo istud con
tingent cum & ac in fine epistole dicat. quia omnes de longin
quo illas uideret & diligenter non receperunt promissiones. Ne sine

nobis perficerentur. Abrahe namque inquit promittens dñs quō neminē
 habuit p quem iuraret maiorem iuravit p sem & ipsum dicens nisi benedi-
 cent benedicam te & multiplicans multiplicabo te & sic longanimitē
 ferens adeptus est remissione. Mira est sapientia beati pauli. per
 uicer enim laudibus extollit eos ad quos scribit per uicer terroribus ante-
 centennis historie terre ne infideles essent & minus creduli pmissio-
 nis dñi p uicer uero eorū exemplis hostatur ad patientiā & fidem & ut in-
 dubitanter credant non solū dō dicente. Uerum & iam iurante p seme-
 tpsum & dum ei multa suppetere exempla scōrū qui per patientiā
 hereditarent pmissiones dñi p cipue fidelis abraham pp dignitate psona
 suae & pp qđ maxime i eo istud contingit qđ longanimitē ferens ad-
 eptus ē. i filius suus pmissionē non modo pterita tēporis quae in populo
 dñi impleta sunt magis & iā in futurum pnuunt in filios fidei abra-
 ham iae pmissione enī dñi co operata est longanimitas audientis & expec-
 tantis hereditate pmissionem quā qui dē pusillanimes & increduli uerbis
 dñi n fuer adepti. sed plurimae illorum in deserto perit multitudo quae
 impium ē. dō iurante non recedere. iurauit enī dñs p semetpsū qđ neminē
 habuit maiorem p quō iurare potest hic psona in hoc iuramento dñi pa-
 tris intellegi qui de filio suo eodem patriarchae promissa docens &
 in semine tuo benedicentur omnes gentes. Non dicit in semi-
 nibus ut beatus paulus in alia demonstrat epistola. sed in se-
 mine tuo hoc est xps. iurat enī & idem xps in euangelio dicens
 amen amen dico ipse p se ipsum quia nec ipse habuit maiorem
 per quem iurare benedicens benedicam te hoc est in stellis
 caeli p quas scī designantur deius semine futuri intellegi potest

dictum multiplicans multiplicabo te. & hoc in arena ma-
ris perquam peccatores populi illius desugari possunt.
Utrique enim dñm dixisse legitur. ubi ait. Et erit semor-
tuum sicut stelle caeli. Et sicut arena que est in litore
maris. Homines enim inquit per maiorem sui iuramentum.
& omnis controuersie eorum finis ad confirmationem
est iuramentum. Suggestur hominum ut fu-
turum credendum est. De quibus dicit propheta omnis
homo mendax. Quanto magis de iuramento credi debet.
qui est ueritas. quoniam falli uide mentiri potest.

Homines enim per maiorem sui iuramentum & omnis contra-
uersie eorum finis ad confirmationem est iura-
mentum. Pro ut dicitur ex hoc soluitur totius
controuersie disceptatio. Non illius uel illius sed
totius. Oportebat qui etiam sine iuramento credere
dō sed iuramento dñm dicit.

**IN QUO HABUNDANTIUS COLENS D'S
OSTENDERE POLLICITATIONIS LI-
BERI B'US IN MOBILITATEM
CONSILII SUI.** Propter ea huius
repromissionis mentionem facit quare ad nos commu-
niter facta est. **INTER POSUIT IUS IURANDU**

Quoniam enim apud homines hoc uidetur fidele esse cum iu-
rumentum inter fieri controuersus eorum. Non aequa-
le est homines per se iurare & dñm. homo enim sui potest

hic nihil
deficit!

tem n̄ habet. dī autē potestate habet & omniū quaerunt. Sed quia
 in credulū est humanū genus p̄pter qd̄ descendit ad nos. sic & enim
 iuror p̄pter nos quāvis indignū ei sit n̄ credi. sicut superius dictū est. &
 didicit ex his quae passus ē. q̄ homines hoc putant maxime eē dignū
 fide ut p̄ experimentū quis transiret ad fidem. **UT P̄ DUAS RES IM-**
MOBILES QUIBUS IMPOSSIBILE EST MENTIRI OM̄. FORTISSIMŪ
SOLATIŪ SOLATIŪ HABEAMUS QUI CONFUGIMUS AD TENEN-
DAM PROMISSIONIS SPEM. QUAM ^{sic} ANCHORAM HABEMUS
ANIMAE TUTAM AC FIRMAM. Duae res dixit dī patris p̄missione de
 filio suo & aduentū filii in hunc mundū p̄ salute nr̄e p̄posita uero spes ueritas
 est rerū gestarū quae patre archis p̄misit sum & reddere ut ex tunc
 altis future credamus. quā spem sic anchorē inquit habemus animae
 tutam ac firmā. sic enī anchorē iactata denauis n̄ p̄mittit eā circū
 ferri. licet uenti cōmoueant eā. sed iactata firmā facit nauem. Sic & fides
 spe roborata intro ducit nos in tr̄um speciem quam modo do fide
 & spe tenemus. Ideo addidit dicens. **ET IN CEDENTEM**
USQUE AD INTERIORA UELAMINIS. Tempestas enim
 & multus imber commouet ratem. Anchora autem anchora
 autem non p̄mittit eam dimergi. sic & iam nr̄e spes quam habe-
 mus fixam in interiora uelaminis. Nulla infidelitate mergi
 poterit. Sic ut p̄ph̄a ueracit̄ dicat. iactandū curam tuā
 & ipse te enutrit. Si hanc non haberemus omnino dimergeremur.
 Non tantū in sp̄i talib. sed & iā carnalib. Multā quis huius inuenta
 fortitudine ut puta in negotiando. In agri cultura. In militia. Tur
 alio hanc quisquā primo p̄ponat nunquā aliud attingit. Quia qui arat

10h.

10h

ALB.

Inquit apł in spe arat. & omnis labor nř spe mercedis cuius libet
consolatur. Sper uero pensat interiora uelaminis. dum celestia
absq; ulla dubitatione credit & sperat & amā operibusq; ostendit.
ut pte quid credat quid sperat ut firmiorem spem nob adderet
subiunxit **UBI PRECURSOR PRONOBIS INTROIT IHS
SECUNDUM ORDINEM MELCHISEDICH. PONTIFEX
FACTUS IN AETERNUM.** Precursor aut quorundam ē. p
cursor sicut iohannes xpi. Neni dix simpliciter introit. uelut
absq; dubio nos oportet psequi p cursorem nřm. Precursorem
si quidem & consequentem in eadem & iam uia eē conuenit.

104.

Hoc aut de eo quod secundū carnē ē. dr. qui semetipsum obtulit sacrificium
de modo suauitatis. Pontifex factus secundū ordinē melchise
dech. Oportet itaq; & illos quorū pontifex ē. meliores. eē. & quan
tū ē. Int aaron & xpm tantū est quodam mod inter iudeos & xpi
anos. Superiores & iam & sacrificia talia uidelicet offerantur sacri
ficiaque illud scūarū celeste offerri possunt. Non tam pecudem
& bouem p sanguine & adipem omnia haec soluta sunt. & pro
eis intro ductū est rationale obsequiū. & iam quod per ani
mam quod per spm offertur deo sps est in
quit dr & eos qui adorant eum in spu
& ueritate oportet adorare. Quid est dñs in
spu adorare in ueritate
& fide perfecta & spe in dubitata & scis
anime iusticiis quas apostolus alio
loco abundanter enumeret.

ALB.

104.
Cap. vii

Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui ob
uiauit abrahe regresso accedens regi & benedixit ei cui
decimus datus abraham. Volens autem paulus differentiam
nouae & veteris testamenti ostendere in multis hoc dissemi-
nat & iaculatur & ueluti quodam tintinabulo preoccupans
aures auditorum exercet. confestim quippe ab ipso exordio.
hoc iniecit dicens. quia illis quidem locutus est in prophetis.
nobis autem in filio. & illis quidem multifariam & multis modis.
nobis autem per filium. Deinde de filio locutus quis iste sit & quid
operatus sit & ammonens credendum illi esse ne eadem pa-
tiamur quae iudei dicunt quia pontifex est secundum ordinem
melchisedech. & sepius in hanc differentiam ingredi
uolens & multa ante dispensans & increpans ueluti in-
firmos & iterum recusans & creans ut confidentiam
recepissent. Tunc iam introducta differentiae ratione
uigentibus auditionibus. qui enim ruit & desperat non facile
quicquam aduersetur & ut cognoscat audi scripturam
dicentem. & non moysen audieris. propter pusillanimitatem.
propter hoc primum excludens merores eorum multis & terribilibus
& benignis sermonibus. Tunc iam adgressus est differentiae
rationem. & quid dixit. Hic enim melchisedech rex salem
sacerdos dei altissimi. & quod est mirabilius in ipso typo de-
monstrat multam esse differentiam. quatenus dixi & typo semper
fidem facit ueritati ex parte terribis propter infirmitatem audientium.
Hic enim inquit melchisedech rex salem sacerdos dei altissimi

ALB:

qui obuiavit abrahæ remeante acce de regum & benedicens
eum cui&iam decimam distribuit ab omnib. abraham. Tradunt
hebrei hunc eē sem filium noe & eo tempore quo ostendit abrahā
habuisse antiquitatis annos ducentos nonaginta. Neceſſe
mirum si melchisedech uisitori abrahā^h obuiā pcesseſſet.
& in refectiōe tam ipsius quam pugnatō^h eiusq. panem ui
numq. prulerit. & bene dixerit ei qđ ab nepote suo iure patni
tatis dederit. & decimas pdae atq. uisitori& accepit ab eo
sic sacer dos excelsi dī qui fuit & iam rex salem. salem autē non
ut iosephus & nrorū plurimi arbitrant^r eē hierusalem. Nom
ex greco hebreoq. compositum. qđ absurdum eē pegrine lingue
mixture demonstrat sed oppidum iuxta scitopolim qđ usq.
hodie appellatur salem. & ostenditur ibi palatū melchisedech.
& ex magnitudine ruinarū ueteris operis ostendens
magnificentiam ad quam ciuitatē & iam legitur iacob der
cendisse quæ fuit intra chanaan regionis siche. conside
randū quoque ē. quando abrahæ acce de hostiū reuestenti. quos
psecutus ē usq. dan nīnuah hierusalē sed oppidū m&ropolis siche
intinere fuerit. de quo me uangelio legim^r. Erat autē iohannes
baptizans in enon iuxta salem quia aquæ multæ erant ibi.
Primum quidem quia inter p̄tictus ē rex iustitiæ. dein
de autē & rex salem quod est rex pacis. sine patre.
sine genealogia neq. initium dierū neq. finem uitæ
habens. Assimilatus autē filio dī manens sacer dos in p
pētium. Sepius uero beatus paulus eundē melchisedech.

ALB.

in typo dī saluatoris intro ducit. quamuis omīs patrēs sēi &
 patriarche ac pphēe prioris temporis in aliqua re figuram
 exp̄sserint saluatoris. Hic tamē melchī sedech sp̄cialius quā
 fuit de genere iudeorū in typum p̄cesit sacerdoti filidī. de quo
 dīr in centesimo nono psalmo. Tu es sacerdos in æternū scdm
 ordinē melchī sedech. Ordinem autē eius multis modis interpretant.
 qđ solus & rex fuerit & sacerdos & ante circūcisionē fuit sa
 cerdotio. ut n̄ gentes ex iudeis sed iudei agentib. sacerdotiū ac
 ceperint. Neq. unctus oleo sacerdotali ut moysi p̄cepta con
 stituunt. sed oleo exultationis & fidei puritate. Neq. carnis
 & sanguinis uictimæ immolauerit. & brutorū sanguinē anima
 liū dextra suscepit. sed pane & uino simplici puroq. sacri
 ficio xp̄i dedicauerit sacerdotium. Nec tamē credendū est
 qđ iste melchī sedech sine patre aut sine matre eē cum xp̄s quoq.
 scdm utramq. naturā & patrem habeat & matrē. sed qđ subito
 introducatur in genesi occurrisse abrahe ac ede hostiū reuer
 tenti. & nē ante nec p̄ea eius nom̄ t̄ genealogia inuenitur scrip
 tum. adfirmat autē huius exemplo apostolus qđ aaron sacerdotiū
 idest populi iudeorū & principiū habuerit & finē. melchī sedech autē
 idest xp̄i ætē sacerdotiū & in p̄teritū & in futurū & nū sit.
 Hic uero melchī sedech in p̄tatur rex iustitiæ. Qui ē. uerus rex iustitiæ.
 n̄ dñs n̄r ih̄s xp̄s. Deinde rex salēm hoc ē. rex pacis qđ p̄tinē ad xp̄m
 Iste namq. nos iustos efficit pacificans om̄a quæ in caelis sunt & quæ
 in terris qui solus ē. iustitiæ & pacis dñs n̄r ih̄s xp̄s qui secundum
 diuinitatē sine initio sine fine. Rex ē. sempiternus ex æterno

patre æternus. quamuis extemporalis matri temporalis eẽ. sic enim istius
melchi sedech. Non legimus initium t finem in scriptura scã ppter qd non e
scriptum sic non nouimus filiu dñi initium t finem quia non habet & in hoc est
similitudo qd nec illius nec istius initium t finis legatur. illius quidem quia
non est scriptum. istius aut quia omnino non est. *intuemini quantis*

ALB

hic cui decimæ dedit precipuit abraham patriarcha.

Conuestit itaq. sermonem ad eos qui gloriantur filios se eẽ abrahæ.
& de origine eius nobilitatem illorũ descendisse quem diuinis exaltare
laudib. contendunt. & in euangelio eum dño ppo suu se legitur dici.
Numquid tu maior es patre nro abraham. quasi diceret. quem uos
excellentiorem omnib. aestimatis. hic decimas offerebat melchi
sedech & hoc de precipuit uultoris quoad simulatur est filio dñi pontifex
factus in æternum. *Et quidem de filiis leui sacerdotum acci-*
pientes mandatum habebant decimæ sumere a populo
secundum legem id est a fratribus suis quæcumque in & ipsi
exierint de lumbis abrahæ. Tanta quippe. e. sacerdotu
excellencie ut & iam qui similes eẽnt. p genitorib. & eundem ha
berent. p genitorem. Tamen multo amplius meliores eẽ iudicatis.
a fratrib. suis qui sacerdotio digni efficiuntur. ueluti aaron in
uiuos ac mortuos ut diuam placaret quæ exarserat stare legitur qd
ppr ecc ex populo facere poterat. licet om̃s unum haberent. p genitore.
p inde ipse abrahæ nullomodo alienigenæ decimas dedisset exubia
rum. nisi plurimus & sup excellens & ipsius honor. id q. hoc placere
comperisset. Ostendens & iam in circumcisu sacerdotẽ sacer
dotio circumciso multa. eẽ sublimiora. quomodo ergo hoc

IOH.

Al B.

ostendit quic ipse leui ex quo sacer dotice genus ostum est
 decimcetum est in lumbis pgenitoris sui. cuius aut generatio
 non ad numeretur in eis. decimas sumpfit abraham & hunc
 qui hec & repmissiones benedixit. sine ulla aut contradic
 tione. qd minus est a maiore benedictus. Ille aut quis sine
 genece logicc est in abraham decimatus est. Non solū leui uerū
 & iam & ipse aaron qd decimas solebat accipere a populo. & pē
 omne sacerdotiū leuiticū. Nec hoc loco contendit est stare
 sed ad huc maiori honore & exaltauit eum qd alterius ē generis
 dicent. & eum qd habebat pmissiones benedix. ostendit & honora
 bilior em ē illū ex communi omnium iudicio & sine ulla con
 traditione inquit hoc ē omnib. luce clarius uidetur qd minus
 a maiore benedictus. p inde melior est typus xpi & iam ab eo
 qd pmissiones habebat. nam ille qd scdm ordinē melchisedech
 factus est sacerdos in ænum. cuius typum gerebat & iā idem melchi
 sedech ipse semetipsum obtulit hostiā dō placentē non ex necessitate
 quiclibet sed ex uoluntate ppræ designet potestatis qd nihil mosi
 debuit idcirco pontificali sacrificio sui corporis omnium abluit peccata.
 Et hic quidem decimcet homines morturi accipiunt ibi aut
 contestetur quia uiuit. & ut ita dictum sit p abrahā^h & leui.
 quid decimcet accepit decimatus est adhuc enim in lumbis pa
 tris erat quando obuiuit ei melchisedech. Sed nedic
 mus quid antiqua reuesteris. Dic nob inquit quomodo dici solet.
 & bene illum appellauit p abrahā & leui decimatus ē qd deci
 mas accepit quomodo adhuc in lumbis erat cum ei obuiuit

1011.

melchisedech. hoc est in eo erit leui quicquid quicquid natus non est.
& non dixit leui & sed leui. intueris enim nentium uides quicquidum est
intus abraham & melchisedech quicquidum gerebat pontificis nostri.
& ostendit excellentiam potestatis non ex necessitate factum.
ille quippe dedit decimas quod pertinet ad sacerdotem. iste benedixit
eo quod est melior. ista excellentia & ad progenitos omnes pertransiit.
mirabiliter & fortiter exclusit iudaicas rationes propterea dicebat.
quicquid inbecilles facti estis quia hec euertere uolebat ne gloria
rentur in eis. Talis enim est sapientie pcculi praestruit primum & tunc
ingreditur ad eam quae uult ostendere. **Sic ergo consummatio**
per sacerdotium leuiticum erat. populus enim sub ipso legem
acceptus quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech
aliu[m] surgere sacerdotem & non secundum ordinem aaron dicitur.
translato enim sacerdotio necesse est ut & legis translatio fieret.
Hinc enim incipit nouumq[ue] testamenti differentias ostendere dicens.
Si enim consummatio id est perfectio sacerdotii leuitici fuit. quid necesse
fuit aliu[m] surgere sacerdotem. Nam aaron primum per legem data
sacerdotem de tribu leui esse nulli dubium est. ideo sacerdotium quo func-
tus est leuiticum nomen euit sacerdotium quo sacerdotio leuitico
multo melior melchisedech in ordine sacerdotii factus est quicquidum
gerebat sacerdotis nostri. id est domini nostri saluatoris mundi ne quicquidum
dixisset. secundum ordinem melchisedech nullud sacerdotium aaron melius esse
sub quo populus iudeorum legem suscepisset. fingitur sacerdotii translatio.
Necesse est enim & legis esse translatio[n]em. Neque enim potest sacer-
dos sine testamento esse & sine lege & sine preceptis.

ALB:

in quo enim haec dicuntur de alia tribu est de quocumque nullus altario
 prebuit manifestum est enim quod ex iudaos dicitur est dominus noster
 in quoque tribu nihil de sacerdotibus moyses loquutus est.

ALB.

In quo enim ceterum id est de quo haec dictae sunt dominum significantes saluatorem.
 Dum id translatum est sacerdotium. simul et translatum est. Hanc
 ordine tantum modo neque preceptis sed etiam tribu. Oportebat
 quippe ut etiam mutetur. & quomodo translatum est. sacer
 dotium ex tribu ad tribum de sacerdotibus ad regalem. ut eadem
 ipsa sit & regalis & sacerdotialis. & intueri mysterium primo fuit regale
 sacerdotium melchisedech secundum consequentiam huius sermonis secundum
 etiam fuit sacerdotale in aaron. Testum in christo fuit iterum regale
 qui rex erat semper. sacerdos autem factus est quando carnem suscepit
 quando sacrificium obtulit. Uides mutationem rerum quae
 enim per translationem factae. haec veluti ex rerum constantia quasi
 nova redire videntur. Et exemplum adhuc manifestum est secundum
 ordinem melchisedech exurgit alius sacerdos. quoniam secundum
 legem mandati carnalis factus sed secundum uisum uitae
 insolubilis. contestatur enim quoniam tu es sacerdos in aeternum
 secundum ordinem melchisedech. Nam hoc loca differen
 tiam instruit inter sacerdotium & sacerdotem christi quia illud
 carnale hoc uisibile illud uero temporale hoc uero aeternum est
 Dicit enim de sacerdotio aaron secundum legem carnalis mandati.
 Lex quippe illa ex multa parte carnis erat in circumcisione carnis in
 mundatione carnis in hostiarum & oblationibus carnalibus in distributione ciborum
 dierum temporum & in retributionem quibus beneficientibus

ALB.

& legem custodientib. pccx & securitater & pspertus & frugu abundantia
 & regni potentia pmissa est que oia morte finiendiderent. sed non ite
 sacer donu xpi qd scdm iustitiam uite insolubilis est. Quis iste est sacer dos
 talis non aaron. non ipse melchisedech sed ille cuius ille melchisedech
 tipu gerebcat. De quo ipse dr pccat iurando testatur. tu es sacer dos
 mscm scdm ordinem melchisedech. hoc e non temporalis neq. finem
 habens sed scdm potentiam insolubilis uite. uitam u in se ipso habens
 insolubile quia uis ad tempus mortuus e & carne tam mscm diuinitate
 uiuit & humilitate mediator int dm & homines semp uiuus ad int
 pellendum p nobis. **Reprobatio quidem fit precedentis**
mandati ppt infirmitatem eius & inutilitatem nihil enim
ad perfectum adduxit lex. **Hic** erecti insurgunt sed
 ad ues^{re}te intelligit non dix ppt melignitatem. Neq. ppt malitia
 sed ppt infirmitate & inutilitatem. Nam & alibi ostendit infir
 mitate te eius cum dicit. in quo infirmabcat p carnem. Non ergo
 ipsa infirmitas e sed nos. nihil enim pficit lex. quid est nihil pficit
 Nullu pfectum operis tce. dum ei non oboeditur. his adde quia neq.
 si audiretur pfectu quem quic faceret & iustitiam compotem. Interim
 aut non hoc dicit hic sed quia nihil ucluit. & recte lit tce ercent
 pposita hoc fac illud non facies pposita erant hoc tantu non aut
 & iustitiam i sperabam quia sper non eret talis. reprobatio quid est nisi
 exclusio. reprobatio quippe. eorum que optinent. e. reprobatio. p inde
 ostendit quid optinebcat. sed contempta est iam quia nihil pfi
 cit. nihil ergo pfuit lex. pfuit quidem. ualde pfuit. Sed ad facien
 dos pfectos nihil pfuit. Nihil ergo pfectu fecit lex iuxta hoc quippe dicit.

Oma legis formam esse & umbrae. circumcisio sacrificium sabbatum.
Non ualebat ergo pertransire in carnem. propter hoc etiam cedit atque dis-
cedit. Idecirco eius reprobatio fuit ut gratia daretur locus dum ueniret in
que perfectio fieret. utilis fuit quippe lex sed illis qui fide habuerunt in christo.
Non illis qui totam suam spem in carnem firmauerunt. **Introductio uero**
melioris spei per quam proximum cedit dominum & quantum est non sine
iure iurando sacerdos factus hic autem cum iure iurando per eum
qui dixit ad illum **iure iurando dominus & non penitebit eius uerum sacerdos in eternum.**

Introductio inquit melioris spei habuit quippe & lex spem sed non uitalem.
Sperare bene enim bene placentes & legem dei custodientes possidere eternam.
Nihil erumnosum patris sperare uiuere sic dicitur est qui fecerit eum uiuam in ea. hic autem
sperant quia placentes & euangelica precepta custodientes non tantum possidere
sed celum. magis autem quam de celo multo melius est sperant proximo consistere
ad ipsum patrem solum peruenire & ministrare ei cum angelis hoc uero sacerdotum
per quod hanc gloriam possiderunt. Nemo sine iure iurando iustificandi promis-
sione credam quia quia haec omnia nobis in filio proprio promissa sunt quae per nos omnibus.
tunc dedit ut per eum haec omnia de quo dictum est tu es sacerdos in eternum se-
cundum ordinem melchisedech. **Intantum melioris testamenti spon-**

sor factus est ihesus. & aliquidem plures facti sunt sacerdotes idcirco
quod morte preberentur per carnem. ihesus autem eo quod carnem necet me-
ternum sempiternum haec beatus sacerdotium. Ducer potius dif-
ferentiam quia non haec beatus finem sacerdos noster sic legalis. hoc autem exp-
sonae christi qui ingressus est inquit secundum uisum uisum insolubilis & hoc iure
iurando testatur. sic super dictum est. sic ille permanet haec etiam etiam lex.
qua adtulit per censuram est in qua est uera peccatorum remissio & propter uo precepto

fac

gratia. Si enim illa prior ppter inbecillitatem suam quae nihil ad perfectum
ducere poterit exclusa est. Ista uero quam pontifex magni adtulit ualoris
& fortis est & mactat. ostendit autem hoc ex pontifice quomodo quia
minus est. Non enim unus est nisi & immortalis. Sic enim multi
sacerdotes in lege fuerunt quia mortales fuerunt. sic unus quia immortalis
qui tantum melioris testamenti sponsor factus secundum quod iuratum est
de eo semper eum esse mactaturum. **Unde & saluare in populo
potest accedens per semetipsum ad deum semper uiuus ad interpellandum pro nobis.**

ALB.

104.

Intueris quia de eo quod secundum carnem est. ista dicit. quando enim sic pon
tifex est. tunc & sic interpellat [†] per. p inde & quando & sic dicit. pculis
quod & sic interpellat pro nobis. hoc idem significat hoc est. pontifex interpellat.
alioquin qui resuscitat mortuos quos uult & uiuificat sic quomodo ubi
saluatione opus est interpellat quod omne iudicium habet omnium quomodo
interpellat qui mittit angelos ut alios quidem in carcerem mittant alios
autem saluent. Inde dicit & sic saluare potest ppter ea ergo saluat quia
non mortuus quia semper uiuus non habet successorem. Si uero non habet successorem
potest etiam omnibus ad deum omnis antea pontifex. ac mirabilis est
usque ad tempus illud erat in quo uita agebat sic samuel & si quis uelis
per ea uel nequaquam erat siquidem moriebantur. hic autem nostra est sed
saluat in populo. Sacramentum quiddam significat non illic solum
inquit sed etiam illic saluat. Accedens per semetipsum ad deum quo
modo saluat. semper uiuus ad interpellandum pro nobis. uideri humilitatem
uideri humilitatem. Non enim dixit eum obtinuisse sed ut obtineat
semper interpellare per. quod est in populo non ad tempus tantum sed & cum in se
illic in futura uita. Semper ergo opus habet de precari & quomodo hoc oratione

† quia ex ea natura qua pontifex est interpellat per.

habebit & homines enim iusti sepius ex unce p[er]itione totū imp[er]am.
ipse autē semp[er] postulat quere confidē intueris: quia discensio ē
istc. nolite timere nē ducatis & ccm diligit quidem nos & fiduciam
habet & imp[er]are sed nō potest semp[er] uiuere semper inquit uiuit.

ALB:

Quis est q̄ int̄ pellat. nisi humilitatē nec turā diuinitatis illius coniunctio
quęmpat̄ nō s̄o aduē. Semp̄ uiuus ad saluendū idoneus. ali
uero pontifex q̄ semp̄ non erant semp̄ ū int̄ pellant n̄olum in hac
uita saluet p̄ int̄ pellationē humilitatis suę sed & iā in futurū
glorificet dum tra dēt̄ regnū dō p̄ccat̄ & p̄ducet̄ cō ad uisionem
p̄ccat̄ n̄e m̄c̄ iestatis. **Ita** si enim decebat ut nō ē & pon

ALB.

refex ſc̄r innocens inpollutus ſegregatur ap̄ccatorib.

et ex celsior coelis factus. Tunc & cum illis decur et pontifex.

De quib. ait. Jam nō dicam uos seruos sed amicos. quia om̃a quęcūq.
audiui a patre meo nōt feci uob. Uidelicet serui legales pontifices
habuer. m̃ticles peccatores p̃ semetipsis offerentes. filii uero & amici
dī pontificē habent immortale segregatū a peccatorib. id est prio
rib. sacerdotib. q̃ eū innocens exē. Innocens quic sine maculatore
q̃d dīc pph̃et̃ nō dolus inuenturē more eius. Sc̃i quic in p̃m̃i bo
nitate p̃cipuus. in pollutus quia nihil habuit peccati. excelsior
celis factus. quic adorent eum om̃s angeli dī.

Quoniam habet & cotidie necessitate quem admodum sacerdos

prius prius delictis hostias offerre deinde p̄populo hoc enim
fecit semel se offerendo. Hic iam distinguit spirituales sacrificii
eminentiā & quantum inter est dix. qđ ē & pontificis dix qđ ē & ter
tem̄ti n̄quidem totum dix tamen hoc iam ante reperit & ipsum

104.

1044.

sacrificium. Noli igitur putare pontificem eum audiens quod semper
 pontificali fungatur officio. Semel quippe factus est in pontificatu
 deinde iam consedit. Num putas eum rursum stare & ministrum esse
 unde ostendit quia dispensationis res aliter est. Sic enim servus fac-
 tus est sic & pontifex & minister. Non enim minister est sedere sed stare.
 Hic enim magnitudinem sacrificii ostendit. quia unum illud unum erres.
 & sic oblatum sufficit in sempernum. & tantum prece luit quantum & era
 omnia non prececluerit. & quod offerebat non ipse offerebat sed pro populo. Nec
 enim hoc pro populo cotidie offerendum erat sed tantae sanctitatis & hono-
 ris apud deum fuit hoc sacrificium ut semel oblatum & in eternum pro-
 fuisset pro populo dei. **Lex enim homines constituit sacerdotes**
infirmos et debiles. Propter hoc ipse sic & pro populo semper offe-
 rebat. Iste autem tam potens est ut semel oblatum suae carnis sacrifi-
 cio nil opus erat cui quam credentium plus offerre pro eo. Sermo autem
 iuris iurandi qui pro lege est filium in eternum perfectum.
 Hic & iam filii nomine addi distinctione servorum qui fuerunt in lege positum est.
 quicquid servus infirmus fuerit. siue quicquid peccatores siue quicquid mortales
 erant. & hunc filium esse perfectum demonstrat quia semper vivit & semper
 sine peccato est. Utrumque apostolus ait. & mirifice consolatur audien-
 tes & minaciter terret negligentes. Consolatur in eo quia ait. sacerdo-
 tem magni potentis sacrificio propitiari. Irasci in eo ne peccent quia
 illud sacrificium numquam pro peccatis iterum oblatum erit. Non est aliud
 sacrificium unum vero nos purgavit per hoc iudicium erit. Quotquot redemp-
 tum isto sacrificio per misericordiam generositatem nostram & honorem servantes.
 Quoniam itaque tale habemus pontificem. Invenimus eum et vestigia consequamur.

ALB.

Nēst aliud sacrificium unum nos purgatur p̄ istud ignis ē & gehenna.
 & enim p̄pt̄ ea sursum atq. deorsum reuoluit dīct̄. unū sacerdotem
 unum sacrificium. Ne quis putans multa ēē sine timore delinquat.
 quotquot igitur digni facti sum̄ signaculo. quotquot sacrificium
 potiti sum̄. quotquot ex inmostali mīsa participamus. p̄ maneamus
 custodientes generositatē n̄rā & honorē. n̄ enim sine periculo est nob̄
 ruina. quotquot autē n̄c̄dum digni facti istis neq. ip̄s p̄pt̄ ea p̄su-
 mant. quando enim quis p̄pt̄ ea p̄ccat ut sc̄m baptismum nouissima
 sua exspiratione suscipiat fortassis n̄ adipsit̄ & credite mihi non t̄-
 rent uos dico qđ dīcturus sū multos. n̄ noui q̄ hoc p̄ccat̄ quis p̄ bap-
 tismati multa p̄ccabant. Circadiē aut̄ mortis discesset uacui.
 Dī enim p̄pt̄ hoc baptismā tribuit ut abluit p̄ccata n̄ ut addat.
 Si uis hoc baptismate utitur ut amplius delinquat ipsum fit ne-
 glegentię causa. Si enim noneē Lauacrū munditijs uiuerent n̄ habien-
 tes p̄ccata. Intueris quia qđ dīctum ē faciam̄ mala ut ueniam bona
 nos sumus qui facim̄ ut dicatur. idcirco obsecro ut & uos quia n̄c̄dum
 estis inbuti euigiletis. Nemo sic mercennarius nemo sic ingratus ad-
 greductur uirtutē. Nemo sic graue quiddā & impostabile. cum alacri-
 tate igitur adgredimur & gaudentes ac si enim merces nob̄ noneē
 p̄posita. Nonne oportebat bonos ēē saltem cum mercede efficiamur
 boni. & quomodo non erubescis. in hoc maior est ista reprehensio nisi
 mihi dederis mercedem inquit non efficiar. castus p̄inde audeo aliquid
 dicere. Numquid eris castus. neq. quicquid eris castus. sed quidē
 hac p̄ mercede facis. nihil estimas uirtutē si non ip̄ā ames sed dī
 p̄pt̄ multā n̄rā infirmitatē interim t̄ p̄pt̄ mercedē eā fieri uoluit.

nos aut^m neq. sic eam adgredimur. Capitulum coit^r super ea que
 dicuntur talem habemus pontificem qui consedit in dex
 tera sedis in cœtitudinis in cœlis scōrum. ministr^r & taber
 naculi ueri quod fixit dñs & non homo. In uno commiscit
 humilic^m cum excelis apostolus pcculus semp magistru suu sel tam
 & p humilic^m & p hœ ad illa deducantur ut uenientib. ad sublimic^m
 facili^r efficietur uia. magnic^m discant quia illa discensionis erant
 p quam eum ostendit pontificē quid intulit. capitulum aut^m inquit
 in his quæ dicunt^r. Talem habem^m pontificē qⁱ in dextera sedis & maier
 tatis & tam hoc nō pontificis est sed eius cui ab illo exhiberi oportet
 sacer dotu functionē ministr^r scōrum neq. ministr^r simplici^r dictus ē.
 sed scōrum ministr^r. & tabnaculi qd constituit dñs non homo. uides dis
 censionē nonne paulo ante discernit dicens. Nō om̄s sunt ministri
 sp̄s & ppter eccl^{iam} dñs non audiunt. Sede ad extr^m meū ut pte illo qui
 sederit non exstente ministro. quomodo ergo hic ministr^r dictus ē
 & ministr^r scōrum. Taber naculū quippe hoc dicit^r. uide aut^m quo
 modo afflūx^m animas earum qⁱ ex iudeis crediderant qm̄ enim for
 tass^m imaginabam^r quia tabnaculum tale non habem^m. Ecce
 inquit pontifex & magn^m & multo maior illo & sacrificium mirabile
 obtulit sed intueri nescire hęc sermo tēntū habet nescire am
 plificatio & animatio sit ppter ea primo fidem fec^m ex iure iurando.
 Deinde & ex tabnaculo qd qⁱ dem & monstrat differentia ipse aut^m
 & aliam adinuenit qd constituit dñs inquit non homo. Ubi sunt
 qⁱ dicunt significari celum ubi qⁱ spero ide pnuiciant illud esse
 utraq. enim ista exclusa sunt in hoc loco. p^rterea aut^m. Capitulum

in his quæ dictas significat aliquid summum & inconcurrensum quæ cū
 præcedentis disputationis recapitulatio. ad rem ipsam deducens
 auditorem. talem habemus inquit pontificem quæ sedet ad dexteram
 sedis maiestatis humilia ex celsis humana diuinis commiscens.
 Eundem ostendens dominum quem & pontificem nec & alium esse quæ sedet ad
 dexteram dei. Nisi enim quæ est minister sanctorum & tabernaculi quæ fixus deus
 & non homo. hoc tabernaculum animarum sanctorum quibus & in agaudice
 ministrat. & uelamen celi pontifex magnus quæ sedet ad dexteram
 maiestatis in excelsis patris. Dum audis eundem sedere ad dextris
 dei & ministrare sanctis. sedere autem dignitatis diuinæ est ministrare
 uero misericordie multæ. & amoris magni quæ nobis inpendit.
 mirabile sacramentum est eundem sedere in diuinitatis glorie.
 quæ per secutores in cruce pendente uidetur. in qua cruce passio
 nis illius ministratio est salutis nostre. Hoc enim gestum credimus
 hoc nobis ad salutem perficere nouimus sed quid carnalis mens hu
 mana & finem in eo quæ deus. sedere eum ad dextris dei. Descendit
 enim sancta scriptura nostre infirmitati nostreque consuetudini quatenus
 inbecilla instrueretur humiliter. quando usque ad illam secretam
 gloriam diuinitatis hominum non poterat cognitio peruenire. igitur
 uultori filio & per carnem incarnationem totius mundi triumphatori
 per resurrectionis gloriam honorabilis confessus offertur. Ut phum
 situm susceptæ humanitatis gloria declaratur. Nam hoc uerbo
 sedere illud designatur. ut apud nostrum & per ad patris cognosceretur
 dexteram collocatum. id est diuina maiestate sublimatum in qua parte
 ponendus quia per dextris eiusdem salutatoris munere segregentur.

10 H.

ALB.

10 H.

Omnis enim pontifex ad offerenda munera & hostices con-
 stituitur unde necesse est & hunc habere aliquid quod offerat.
 Nefoste quia audis quod sedeat totum eum putes pontificem dictum
 illud quidem dignitatis est diuinae hoc est sedere hoc autem misericordiae
 multae & amoris quae nobis impendit. propter ea hoc inculcat & in hoc
 amplius commoratur. ueretur enim ne illud refutat propter eam
 ad hoc suum deponit sermonem. quoniam querebant quidam cur mortuus
 sit pontifex inquit erat. pontifex autem sine hostia non est. oportet
 igitur hunc habere hostiam & aliter audiens quia sursum est dicit. & osten-
 dit undique quia pontifex est. ex melchisedech iure iurando ex offe-
 rendo hostiam. Pontifices uero ueteris instrumenti statuti legalia offer-
 re munera hostices pro suis sicut superius dixi. tunc pro populi peccatis.
 Unde necesse est saluatorem nostrum in diebus carnis suae aliquid habere
 ad offerendum pro nobis. Dum in sempiterna diuinitatis suae natura
 non habuit quid offerret. sumpsit ex nobis quod pro nobis offerri potuisset
 id est carnem humanam quidam aptum immolationi quam caro mortalis
 pro mortalibus. & quidam mundum pro mundandis uirtus mortali quam
 sine ulla contagione carnalis concupiscentiae coronata in utero ex uir-
 gine uirginali & quidam grate offerri & suscipi possit quam caro sacri-
 ficii nostri corpus effectum sacerdotis nostri. & quoniam quatuor considerantur
 in omni sacrificio cui offeratur a quo offeratur quid offeratur. pro quibus
 offeratur. Ergo nec ab eui sacrificium debetur. nisi soluero deo.
 proinde pontifex noster pro nobis semetipsum offerebat. idem sacerdos
 & sacrificium. Deinde etiam ex hoc & necessarium constituit alium filio-
 gnum. Necesse est sacerdos cum eum qui offerrent secundum

legem munera qui exemplari & umbrae deseruiunt celestium.

10H. Singitur est pontifex sicuti est opus & eū locū aliū querere sup trēmā quippe ex tans nequaquā eē pontifex quomodo enim q̄ neq. obtulit neq. sacer doto functus ē & merito. Erant enim alii sacer dotes ostendit ergo q̄ tiam nec possibile est sup trēmā eē sacer dorem. Singitur eē t̄renus pontifex sic aaron non eē utiq. sacer dos sed m̄ ordine melchisedech & h̄nḡm̄. Aaron quippe mortuus est & non eē sacer dos. X̄ps uero quia uiuit in & n̄m sacer dos ē sempiternus. N̄ talis qualis illi fuer̄ q̄ exemplari & umbrae deseruiunt celestium. Om̄s ū sacer dotes in lege constituti exemplare & umbratile sacer dotiū gerebant celestium id est spiritaliū. significantes uerū & sempiternum x̄pi sacer dotiū. N̄ne altare ē celeste fides n̄ra in quo offerunt cotidie orationes n̄ras nihil ū habens carnalis sacrificiū q̄ t̄n cineres resoluatur nec in fumo extensetur nec in uaporationes diffundatur nec ū sacrificia clara & festiuora efficiunt̄. Quomodo celestia n̄ celebrant sacrificia quib. d̄r. accipite sp̄m sc̄m quōrū remiseritis peccata remittunt̄ eis & quōrū retinueritis retent̄. Horum enim sacrificiorū om̄a leuitici sacerdotis sacrificia signa fuer̄. quia lex p̄ moysen data ē. gratia & ueritas p̄ ihm x̄pm facta est.

*Sic ut responsum est moysi cum consummaret tabernaculū
Vide & facito om̄a & facito secundum exempla q̄ tibi ostensū
est in monte.*

10H. Qm̄ auditus n̄r minus aptus est ad disciplinā p̄cipiendam quam usus. n̄ enim ita animo comm̄dam̄ quaecumq. audim̄. quomodo ipsi illa ipso usu p̄cipiunt̄. ostendit illi om̄a siue ergo dic
que exempla & umbrae sine d̄ exemplo. subiunxit enim. Vide & facito
11B. inquit om̄a sc̄dm̄ exemplar q̄ tibi ostensum est. Sed hic queri

potest de quib. dixisse oia siue de labna culi constructione. siue de hos-
tus & sacrificiis quæ in eo oblaturi eent sed de utroq. melius intellegitur.
Nunc aut melius sorsatus est ministerium quænto & melioris

ALB.

testamenti mediator est qd meliorib. remissionib. scificatum e.
Vides inquit quanto melior illa celebratio est. siquidem illa exem-
plar & forma. ista ueritas sic dr in euangelio. lex p moysen data e
gratia & ueritas p ihm xpm facta e. De qua gra subsequenter hic significat
apls dicens. qd in meliorib. remissionib. scificatum e. quanto melioras
celestia tñent. & natiua temporalib. tanto melior e testamti mediator
& sacerdos xps dr testamti transiens de loco. & a sacerdote & a sacrificio
tunc demum & testamti differentiã ponit. hic aut ad celum nos eleuans
& ostendens quia p tabnaculo celum habemus in pmissionibus dñi.

104.

Et uidera exemplaria erant nrorum & celebratione nram istis reb. sublimans
& merito iam sacerdotum extat sed sic dixit qd maxime eos lificat ponit
dicens. qd in meliorib. pmissionib. scm est. Unde hoc cestu ex illis qm
illud quidem ex clusum e. istud aut p illo intro ductum ppter eam & op-
tinet quia melius e sic enim dicit quia pfectio p illud est. Quid ergo inquit
opus est scdm ordinẽ meliori sed & h alium suscitari pontificẽ sic & ia
huc o demutatur filogismo dicens. Nam si illud prius culpa uacat

ALB.

& non utiq. secundi secundilocus inquit ratur. ut uerians
enim eos dicit. Hoc e si inculpabilis eent obseruatori sui. Numquã
secundi locus relinquerebatur. sed quia illud non fuit pfectum. inuentus
est aptus secundi testamti sic p pphetã m diceretur. **Ecce dies ue-**
nium dñi & consummabo sup domũ israhel & sup domũ
iuda testamentum nouum & non secundum testamentum

locus

ALB.

qđ fecit patrib. eorū in die qua adprehendi manu illorū ut edu-
cerem eos de terra egypti qm ipsi non p manser in testamēto
meo & ego neglexi eos dicit dñs. Hic autē discrete posuit de
quo dictum ē. qđ non p manser. dum dix. in die qua adprehendi manu
illorū ut educere eos de terra egypti. de lege hoc dixit data in monte
sinay. quæ quinquagesima die data constat in qua nō p manser pa-
tres eorū sed fecer ut ulū in ore b & adora uerunt illud. Nē enim de illo
qđ patrib. ppositū. id est abraham isaac & iacob. & om̄s filii & filii
abraham dici possunt. sic de ipso dño in euangelio scribitur. Dico autē uob
qđ potens ē dī de lapidib. istis suscitare filios abrahe & hoc ē testamētum nouū
qđ consummabit dī id est p̄ficiet sup om̄s gentes ut quicumq. cre-
diderint in xpm filii abrahe scđm spiritalē generationē uere sint.

104.

Unde certum ē quia finē accepti ostendit quidē & ex sacerdote ostendit
aut nunc manifestius ipso uerbo qm exclusum ē quomodo hoc in me-
morib. pmissionib. Ubi iste dicit m̄ trā & celū. Tu autē contemplantur quo-
modo & illic pmissiones dix. Nē in istis hoc ipsū accusat & enim illic quæ
ad p̄xi manū dō spem meliorem ostendit quia & illic spes & hic pmissiones
meliores. significans quia & illic rep̄m̄sa. qm autē culpabant sēp̄r.

Ecce enim dies ueniunt inquit dicit dñs & consummabo sup domū isrl̄ & sup
domū iuda testamētum nouū n̄ antiquū qđ testamētum dicit n̄ hoc forte
possent dicere & temp̄. definiunt. Nē enim dicit simpliciter scđm testamētum
qđ testatus sū ad patres eorū. Nē illud qđ ad abraham factum ē ipsum eē
dicerent aut ante. sed quale dīō nō scđm testamētum qđ constitui patrib.

eorum cum exirent de terra egypti. p̄p̄t ea & ita intulit. in die qua ad-
prehendi manu eorū ut educerem eos de terra egypti. & ipsi nō manser in testamēto meo

& ego neglexi eos dicit dominus. intueri a nobis primum incipere mala ipsi inquit pri-
mum non manserunt ex nobis sed negligentia. Bonum autem ad quod ad beneficia
pertinent. Dico hic ueluti excusationem constituit causam ostendens
propter quod derelinquit eos. *Quia hoc est testimonium quod disponit domini
est post dies illorum dicit dominus. dando leges meas in mentes eorum
& in cordibus eorum super scribam eas & ero eis in matrem & pater
mihi in populum. Et non docebit unus quisque proximum suum
& unus quisque fratrem suum dicit. cognosce dominum quoniam omnes scient
me a minore usque ad maiorem quia propitius ero iniquitatibus
eorum & peccata eorum non memorabor amplius.*

Alb.

Et hic magna distantia est inter legem & legem inter scripturam & scripturam
inter litteram & gratiam. Nam littera legis scripta est in tabulis lapideis
quas moyses ipse fregit. dum uidit populum ante uultum ludentem.
gratia uero data est in corda credentium per spiritum sanctum. per quam caritas diffusa est
in cordibus credentium. quod uero in littera latebat & legebatur a populo
per magistrorum traditiones hoc spiritus sanctus adueniens docebat apostolos
& hoc est quod ait propheta & non docebit unus quisque proximum suum & unus quisque
fratrem suum dicit. Cognosce dominum omnes enim scient me a minore usque ad maio-
rem sic in euangelio de deo legitur. Tunc aperuit illis sensum ut in-
tellegerent scripturas. A minore inquit usque ad maiorem eorum scientia
me & indicem cognosce dominum. Quando istud contigit nunc modo.
Manifestum quippe est quod circa nos aliter est. quod autem circa illos non est
manifestum sed reclusum erat in euangelio nouo. Tunc dicitur quando
aliud ostendit tunc quando auctius amplius habet. Ecce inquit & istud
nouum existit cum quaedam eius remotas quaedam autem manent ut puta

si quis domū uetusā & casuram totā immutans & fundamēta noua constuens
 confestim dicim⁹ fēc eam nouam. Cum⁹ aliqua quidē eū auferat aliqua
 uero immutet. & enim cælum nouū dī. sic quando nequaquā æruferit
 sed cum plā uitam dederit cum infructuosus non ē non quando mutabitur
 n̄ quando aliqua quidē eū exclusa fuerint aliqua p̄manserint.
 p̄inde testamētum inquit nouū bene quis dīc. Si em̄ ostendo qm̄ uetusū factum
 ē. testamētum illud scdm̄ qd̄ nemo in illo fructificat. & ut agnoscas integre
 lege quiddī aggeus quid zacharias quid angelus. Nec dīm reditū eorū
 implexum. quidē hēc herēdas increpat quomodo corripuerit eum quomodo
 nemo inrogat dñm ubi eam ibi transgressis & neq. ipsi sciebant. Intueris
 quomodo uolentia petitur tuum ego aut̄ meum ostendā qm̄ nouū p̄p̄e
 ipsum dī. Sed neq. illud concedo de hoc dū tū eē qm̄ erit celū nouum.
 quare n̄ magis qd̄ dī inde uerō nomio quia erit celum æreū hoc posuit
 ad differentiam significandam. Si aut̄ audieritis erit nouū & quidē p̄p̄ea
 inquit aliud testamētum datum rēmittit qm̄ in primo n̄ manserit hoc ergo
 demonstro p̄ea quē dixi. quia qd̄ impossibile erat legis in quo infirmēbatur
 p̄ carnē & iterum. quidē temptatis inponere iugū sup̄ collū discipulorū.
 qd̄ neq. patres n̄rī. neq. nos ualim⁹ posere. Sed illi quidē n̄ manserit inquit
 hic aut̄ ostenditur quia maiorū t̄am̄ gressionos dignos facit sp̄itualiū
 rerum. In omne inquit t̄am̄ exiit sōrteorū & in fines orb̄is uerba eorū.
 hoc ē non dicent unusquisq. ad p̄ximū suū cognosce dñm. & iterum.
 multiplicabitur t̄a ut cognoscat dñm sic aqua multa cooperuit mare.
 Dicendo aut̄ nouū uet̄auit prius qd̄ aut̄ antiquatur & senescit
 p̄p̄e uerū est. Uide quomodo qd̄ absconsumerat reuelauit
 & ipsam mentē p̄phete aperuit honorauit legem & noluit dicere eam

uelustam nominatim. Verum tam hoc dixi. Si enim illud nouum est
nequaquam et aliud testamentum per a nouum uocaretur. p inde amplius quid
dandum & alteram antiquitatem inquit. Ergo soluitur & perit etia
non erit. Sumens autem appheta fiducia paulus amplius in illud testamentum
inuenit commodum ostendens quoniam nostra non florent illa uetusta sunt & prope
interitum sed renouabitur sic aquila inuentus nostra si ad forte uia currimus
si alarum oculos ad solem iustitiae extendimus. Deinde sumens nomen uelusta
ris & aliud de suo adiciens hoc est senectute quod reliquum erat alius. Ad
sumens primum inquit interitum & simpliciter quod factum est a nouo
uelus testamentum sed ueluti quod senectus & uelud inutile propter ea dicebat
propter infirmitatem & imbecillitatem & nihil proficit lex. & quia si primum inculpa
bile est nequaquam secundum locum quereretur. Ueluti obnoxio crimi
nibus sed ueluti effectum non habens. more idiotarum locutus est ueluti
si quis dicat. non est inculpabilis haec domus hoc est habet uirtutem debilis est.
non est inculpabile hoc uelut testamentum hoc est iam putare est. Ueluti malig
num igitur hic accusauit. sed ueluti habens querelam & uirtutem.

Cap^m viii

Habuit & prius iustificationem culam & semetculam. Taber
naculum enim secundum primum in quo uenerunt candela
bra & propositio panum quae dicuntur sancta. pro uelut non aut
secundum tabernaculum quod dicebatur sanctum habens aureum
mirabilium & arcam testamenti circum uellam ex omni parte
auro in qua erat uirga aurea habens manna & uirga aaron
quae frondebat & tabulae testamenti super quae cherubim gloriae
obumbrantur. propter hoc de quibus non modo dicendum pro singula
his uelut compositum. propterea quidem tabernaculum semper uirtutibus

104.

sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. in secundo autem semel
 in anno solus pontifex non sine sanguine quem offeret & pro
 populi ignorantia. Ostendit ex sacerdotio & ex testamento quod sine habitu
 erat illud. ostendit etiam ex ipso tabernaculi scemate quomodo hinc inquit
 sancta & sancta sanctorum & sancta quidem prioris indicia temporis. ibi quippe phos
 phoras omnia fiebant. Inscissatur sanctorum huius temporis signum. Nec presentis. Dic
 autem sancta sanctorum esse celum & uelamentum celum & carnem intantum interiora uelam
 entis. hoc uelamentum carnis eius. bonum uero est ex paulo super iacob. hunc locum
 repaerentes dicere quid ergo inquit habuit primum. primum quidem testamentum
 scilicet iustificationis culturam. quid est. iustificationis. signa & sanctificationes
 quae tunc erant tamquam nec non habere ostendit illud cessasse. Tunc enim
 non habuit inquit proinde. Nec acti adhuc instantia non est. Tunc semper seculare
 seculare dicitur quoniam omnibus licebat intrare. & manifestus erat ille locus in illo
 tabernaculo ubi sacerdotes stabant. ubi iudei. ubi pharisaei. & gentiles & na
 zarei. quoniam ergo & gentibus. accessibilis erat seculare illud appellat. Non enim
 iudei totus mundus erat. Tabernaculum enim inquit constructum est primo
 quod dicebatur sancta in quo erat candelabrum & mensa & propositio panum.
 In his signa erant mundi. pro sanctum uelamentum erat tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum
 Adtende quomodo ubique tabernaculum uocat ex eodem quod ibi habetur.
 Aureum inquit habens turibulum & arca testamenti circum septa ex omni
 parte auro. in qua arca erat aurea habens manna & uirga aaron quae
 floruerat & tabule testamento. Omnia uenerabilia erant & clara ingra
 tudinis. iudaice munimenta & tabule inquit testamenti fregerat quoniam
 peccat & manna murmurauerunt enim & ut deduceretur ad posteris
 memoria. imperauit illud in urna aurea reseruari & uirga aaron

inquit quæ floruerat sup quædam cherubin gloriæ. quid. ē. cherubin gloriæ
siue gloriosa siue quæ subdō sunt constituta. Obumbrantia inquit p pæria
torum sed & eleuat hæc sua orationē ut ostenderet quia maiora s̄ quæ p̄stasunt.
De quib. inquit non ē nō p̄ singula dicendum hic significauit qm̄ non hæc sola
erant quæ uidebant sed enigmata quædam erant. De quib. inquit nō non ē dicen
dum p̄ singula fortassis quia multo sermone opus haberent. his igit̄ ita construc
tū inquit in primum quidem i tabernaculū semp̄ mirabant sacerdotes cultus
officia consummantes hoc ē erant quidem ista sed nō eis fruebant iudei nēnim
uidebant ea. p̄ inde nullis magis erant constituti quā illis quib. p̄phētabantur.
In secundo aut̄ semel in anno solus pontifex n̄ sine sanguine qd̄ offerre p̄ se & p̄ po
puli ignorantia. Intueris iam formas ante p̄missas ne enī dicerent quomodo unū
ē sacrificium. ostendit illud iam inde ab initio siquidem qd̄ sanctius erat
unum erat & terribile & quomodo pontifex semel hoc offerebat si consue
dinē ab initio acceperant. & enim tunc pontifex inquit semel offerebat
& benedixit non sanguine. n̄ quidē sine sanguine sed isto sanguine. n̄ enim
tantū erat negotiū ostendit quia erat sacrificium qd̄ digne consumitur.
sed ex sanguine quidē demonstrandū sit qm̄ sacrificiū uocauit crucem.
Neq. ignē habentē neq. ligna neq. oblationē sed semel in sanguine obla
tum. ostendit quia & uelut sacrificium tale erat qd̄ semel offerebatur in
sanguine. Quem offerre p̄ se inquit iterū p̄ se & p̄ populi ignorantia.
N̄ dixit p̄ peccatis sed ignorantia ne magno sapiant. Si enim non uolens
p̄ccabas sed nolens ignorabas & ab hoc. nullus ē mundus & ubiq. qd̄ rui
ē ostendit. qm̄ xp̄i multo maior est pontifex. Legim̄ enim in iosepho taber
nacu ad instar eē huius mundi factum. ex q̄terioraū huius sēti figura habe
bant idcirco cordie munus erant sc̄i sacerdotes accendentes lum̄ doctrine

& pascentes populum di pane q̄ sup mensā asabbato usq̄ ad sabbatum p̄sto
debent eē id ē. asabbato sp̄e n̄r̄e in qua quasi in xpo & ab huius mundi
turbibus securi usq̄ in illud sabbatū qd̄ relinēam quæ nunc in spe
hæbent. Candelabra ū dona sc̄i sp̄i sūnt quæ in ceta lucēt intelligentib.
peum sup̄ quē requiesc̄ sp̄i sapientia & intelligitur sp̄i consiliū & for

- titudinē sp̄i scientia & pietatis & sp̄i timoris dñi. Interius ū taber
naculum qd̄ d̄r sc̄a sc̄oz ipsum celū significat. Uelamen aut̄ celum ē
intra qd̄ sacerdos n̄r̄ xpi n̄ sine sanguine intrauit. turabulū habens
aureū in quo offerunt̄ orationes sc̄oz in quo cerubim gloriæ obumbra
tile pp̄iatoriū. hoc ē multitudo scientia apte pp̄iatoriū sup̄ arca
positum eē d̄r quia ipsi mediator dī & hominū specialit̄ ad o patre
donatum ē ut eē pp̄iatio p̄ peccatis n̄ris. Unde & iam p̄culus dictū
est xpi q̄ moſtuus ē immo q̄ resurrex̄ q̄ est ad dexterā dī q̄ etiā impellat
p̄ nob̄ & arca testam̄ti h̄c ē caro saluatoris n̄ri in qua m̄nna
diuinitatis & tabula duoz testam̄torū & uirga aaron quæ floruit
in sacerdotio xpi. De quib. non ē modo p̄singula dicere. his uero
ita conpositis in priori quidem tabnaculo semp̄ introiebant sacerdotes sacri
ficio rum officia consummantes. Qd̄ ū supra dix̄ sc̄i in seculare eē. hoc modo
lucidius ostendit̄ id est in quo tabnaculo sacrificia fuer̄ secularia
Nihil ad p̄fectum deducentes seruientē in eis. In secundo aut̄ semel in anno
solus pontifex n̄ sine sanguine quē offert p̄ sua & populi ignorantia
Iste ū pontifex ex parte significat eum q̄ semel ingressus ē celū in trauelum
in sc̄a sc̄oz ut adſtat uultui dī p̄ nob̄. qd̄ ū ait. ut offerat p̄ sua & populi ig
norantia hoc ē qd̄ ipse in cruce ait. D̄r d̄r m̄s quare me dereliquisti uer
ba delictorū meoz. quæ sūnt uerba delictorum. Ipsi corporis sui.

AB:

1014:

Hoc significante spūscā nondum p̄latam eē scōrum uiam adhuc
priore tabernaculo habente statum. q̄. parabola ē temporis instan-
tis iuxta quāmunera & hostiæ p̄ferunt. q̄. n̄ possunt iuxta consci-
entia p̄fēctū facere seruientem. Propt̄ ea inquit ista ita constructa
ut dicam quia sc̄scōz hoc ē celū adhuc inaccessibile mortaliū. solū eē.
Nec putem & illud ingredi n̄ posse ubi pontifex n̄ prius intrauit n̄ sine san-
guine sic p̄phēcia p̄dixit quis ē iste qui uenit de domo tinctus uestib. de bona
sed patient̄ ex p̄dictam tempus resurrectionis suæ. In quo cum apparuerit
quiderimus. sc̄im̄ enim quia similes illi erim̄ hoc ē in mortales. sic illi ultra
mors dominabitur. nec n̄a carne dominata erit. Comparatio est in
quit temporis instantis instans tempus quale dicit ante p̄sentia xpi p̄aduentū
enim xpi non iam ē instans quomodo nam urguens ē & finem habens aliud
item significat hoc dicit quæ comparatio instantis ē temporis hoc ē forma
facta est. sc̄dm quāmunera & hostiæ offerunt̄ non ualentes sc̄dm con-
scientia p̄fēctum facere cultorē. Attende quid hoc ē nihil p̄fici lex
& n̄ inculpabilis ē illa prima quomodo sc̄dm conscientia hostiæ inquit
n̄ s̄des anime dimittebant sc̄dantū circa corpus erant sc̄dm legē manda-
tis carnalis. N̄ enim adulterium n̄ homicidiū neq. sacrilegiū dimittere
poterant. Inueneris q̄d ait hoc comede illud. n̄ comedas que erant indifferentia.
Solum modo incibus & potib. & uariis baptismis & iustitiis carnis usq.
ad tempus correctionis inpositis. Solum modo inquit incibus & in potib.
& uariis baptismis. hoc potare inquit hoc noli & tam de potunihil erat dis-
positum sc̄dm contentum mittens h̄c dicit & uariis inquit baptismis & iusti-
ficationib. carnis usq. ad temp̄ correctionis eminenti. h̄c enī erat iustitia
carnis in hoc deiecit illa sacramenta ostendens quia nulla habebant iustitē

1014:

& quia usq. ad temp. correctionis erant hoc ē hoc ē temp. sustinebant corri-
 Alb. gens omnia. Hæc uero iusticie carnales in cibis & in potib. & uariis baptismatibus
 usq. ad tempus correctionis inpositæ sūt. Adtende quid hoc ē nihil enim
 ad pfectū deditur lex sed sēdm carnalis mandati sordes & ignorantias po-
 tuit emundari. De adulterio uero & de capitalib. criminib. nihil potuit
 purgari sed damnare paratā absq. misericordia ideo adultera pharisei
 pposuerunt ante ihm ut potuissent eū accusare si contra legē ab soluere
 iuberet & aut laudabile consuetudine amaret & si legis iussione custodire
 pceptet. sed utrumq. cauebat sapientia. quasi dixisset iusta ē quidem
 lex iustos habet & ministros. q̄ si stucā de oculo alterius tollere uideat
 iustum ē ut prius in prius irabem de proprio tollat oculo. De baptismatibus
 iudeorū plenius in euangelio cetera marcū legitur. Ubi pharisei ut cupe-
 rabant dom. & discipulos nō lotis manib. manducare. Frustratur pha-
 risei frustra aut om̄s iudei lauant manus & aspidem ueniunt bapti-
 zant. quam diu contemunt fontes saluatoris abluī sed pharisei sp̄italia
 pphetarū uerba carnalit. accipientes. quæ illi de cordis & operis castiga-
 tione p̄cipiebant dicentes. lauamini mundi estote mundamini q̄ se stis
 uas ad m̄. isti de core solum modo lauandū sperantes. Cum ceptum est
 moysen & pphetas q̄ uasa populi dī loquū dīlū. ut igne purgarit oleo
 sc̄ificare. quacumq. ex causa iusser. n̄ in hoc materiali ceterū em-
 datione sed m̄tuum potius & operū castigatione ac sc̄imonū atq.
 animarū nobis mandare sal. litem. *Xp̄s ueniens pontifex futu-
 rerū bonorū p̄ amplius & p̄ fct̄ius tab. naculum non manu fac-
 tum id est non huius creationis. Tab. naculū non manu factū
 carnem dicit. in hoc loco bene & maiore & p̄ fct̄iore dix. Siquidē
 & dī uerba & cuncta sp̄s operatio habet & in ea. Vt enim ad m̄suram*

150
 dat dñs spm pfectiore aut dix ut putet incapabilē & maiorā pfectiōē. hoc ē non
 istā creaturā. ecce quantū maiore ē enim sinē spū eā construx neq. ex hac
 creatura. hoc ē non ē ex his creaturis sed spiritalis ex spū scō. Intueris quomodo
 & tabnaculū & uelamē & celū illud corpus uocat. p manus & pfectus tectū tabnaculū
 p uelamē hoc ē carne eius & iterū interiora uelaminis & iterū intrantē in scā
 scōz ad stare uultū dñi. quare ergo hoc fac scām alia & alia significationem
 ut puta ueluti qdādam uelamē celum. Sic enī modo quodā discērnit
 scā uelamē sic & caro abscondens diuinitatē. Similit̄ & tabnaculū habens
 in se diuinitatē. tabnaculū tē celū illic enim ē intus pontifex. Unde nos
 futura bona speram̄ nob̄ dari idē. & nā quæ n̄ transeunt. Neq. huius creatio
 nis hoc ē n̄ huius tabnaculi speciesque inheremo fixi homo. sed longe alit̄ ab
 so dō creatū ē spiritalit̄ non carnalit̄. in quo tabnaculo modō anime iustorū
 & angelicū sps ex pectantes donec compleatur numerus conseruorū suorū.
 X p̄r enī inquit ueniens n̄ dix factus sed ueniens hoc ē ad hoc ipsū ueniens
 n̄ alio succedens n̄ primo aduentū & tē factus ē sed simul uenit. & n̄ dicit
 adueniens pontifex hostiarū. sed bonorū quæ factas ueluti n̄ ualente ser
 mone uniuersū exprimere. Neq. p sanguinē hircorū & uittulorū
 sed p propriū sanguinē introiuit semel in scā & nā redemptionē
 inuenit. Om̄ne quippe pmutatas ibi sanguinis hircorū diluit pccata
 carnis. hic sanguis xpi abluat pccata sps q̄ & nā redemptionē inuenta.
 Ostendit in priorib. sacrificiis & legalib. ceremoniis non ēē. & nā redemp
 tionem. p propriū inquit introiuit san guinē semel in scā & hic celum
 uocauit. Semel inquit introiuit in scā & nā redemptionē inueniens
 & qd̄ dix inueniens ostendit eorū eē quæ ualde n̄ inueniebant. & p̄r
 quā sperabatur iste p uñū ingressū & nā redemptionē inuenit. De
 inde p bationē adiungit. Si enim sanguis hircorū & taurorum

ALB.

1011.

ALB.

1015

- & eius utriusq; asp[er]gens inquinatos sc̄i ficit ad emundationē carnis.
 quicquid magis sanguis xp̄i q̄ p̄ sp̄m sc̄m s̄m & ipsa obtulit immacu-
 104. latum dō. Si enī carne inquit potuit mundare sanguis traurosum.
 multo amplius anime sordē diluet sanguis xp̄i. Ne enī audiens significat
 p̄fectam eē abluionē aestimet quis. mox subiungit causā differentie
 105. dies. Qui p̄ sp̄m sc̄m semetipsū obtulit immaculatū dō hoc ē sacrificiū
 immaculatū erat quippe mundū ap̄ peccatis hoc sacrificiū hoc ē p̄ sp̄m
 sc̄m & nū non p̄ ignē non p̄ alienē quēdam. **I**mmundauit consci-
 106. entia uiam ab operib. mostuis adseruiendum dō uiuenti. Benedixit
 ab operib. mostuis. Si quis enī tangebatur mostuū polluebatur. & hic
 si quis t̄ligerit op̄ mostuū contemnetur p̄ conscientia enī opera
 107. mostuū ē p̄ peccata. Qui enī t̄ligerit p̄ccē contemnetur ab ea. Sic
 q̄ p̄ penitentia abluitur ab operib. mostuis sic ademerit agi p̄ius
 contaminabitur. Sic apostolus p̄cor. Canis reuersus ad uomitu
 108. suū ut q̄ iterat stulticiū suū. Adseruiendū inquit dō uiuenti.
 hic manifestat quia opera mostuū habentes n̄ poss̄t seruire dō uiuenti.
 quia illa mostuū & falsa. Et merito nullus igitur opera mostuū
 habens ingrediatur hic. Si enim eum q̄ corp̄ mostuū tangebatur non
 op̄stebat intrare in templū. quanto magis eū q̄ op̄era mostuū habet.
 pollutio quippe ē pessima. mostuū quippe op̄era om̄ia quę uitam
 n̄ habent. Sic enī mostuū corp̄ ad nullū sensū utile ē. uerū & iā con-
 tristet app̄p̄inquantēs. sic & p̄ peccatū confestim rationale nr̄m
 p̄currit. & n̄ p̄mittit. Neq; intelligentia ipsa quiescere sed p̄turbat
 & cōmouet. D̄r autē quia & morbus cum generatur corrumpit corpo-
 ra. Tale quiddā ē & peccatū amorbo nihil difest. n̄ quia aerem

corruptum per primum. deinde corpora. sed continuo in animam insiliat.

Huiusmodi qui morbo afficiuntur quomodo tumore quodam occupantur. quomodo conuestunt se atque reuestunt. quomodo foetoribus repleti. quomodo turpes et facies eorum. quomodo protum inmundis. tales quippe etiam peccantes. ac si non vident. **Et ideo noui testamenti mediator. ut mox te int' cedente in redemptionem earum per uocationem quae erant sub priore testamento remissionem accipientes quocatis & in hereditatis. Ubi enim testamentum mors necesse est. ut cedat testatoris. testamentum enim uisus confirmatum est. alioquin non dum uellet dum uiuit qui testator est.**

10 H. **Forsas si scire possint multi quoniam infirmus afficiebatur & ex eo quod mortuus est christus maxime non credere per remissionem eius. Iste igitur ex abundanti hoc ponit & ex semper populi excommuni assumens consuetudine qua. hoc est. propter ea igitur oportet inquit credere. Quare quia non uiuentibus testamentis sed mortuis tunc firmata sunt testamenta & fortitudine accipiunt. propter ea inquit noui testamenti mediator est. testamentum enim circa nouissimum die fit defunctionis. tale autem est testamentum. alios quidem heredes habet alios autem exhereditat. Sic etiam hic uolo ubi ego sum inquit christus & isti sunt. & iterum de exhereditatis audi illud dicentem. Non de omnibus rogo sed per credentibus. per uerbum eorum in me. iterum testis debet habere perhibeo de me ipso & testimonium perhibeo de me quoniam misit. & iterum ille testimonium perhibeo de me de paraclyto dicens. & quod decem apostolos misit dicens. testificamini in conspectu dei. & propter ea inquit testamenti noui mediator est. Quid est mediator. mediator enim non est dominus reicus est mediator. sed & alia quidem res. alter autem est mediator ut puta mediator nuptiarum fit. non qui nuptias facit sed adiuuans eum qui facturus est. sic etiam hic mediator**

filius factus est pater & noster. Nolebat nobis dimittere patrem hereditatem
 istam. redire se debet nobis & indignabatur tam ab alienis. Me-
 diator igitur factus est noster & patris. & profuit illi. & quid igitur quomodo
 mediator factus est sermones de ult. attulit nobis a patre per consules. **ALB:**
 addit etiam mortem. In offensione quippe etiam mortis oportebat. misit filium
 suum factum ex muliere qui mori potuisset & pro debitoribus mortis qui mortuus est pro nobis debita
 morte efficit nos dignos testamenti & hereditatis promissa hoc modo firmum factum est
 testamentum in tantum fuit peccatum nostrum ut saluum non potuisset aliquando.

Nisi unigenitus filius dei mori & pro nobis. quod uero ait infirmum esse testamentum
 uiuente testatore hoc enim significat quod quicquid diuinit testator potest immu-
 tare sententiam & aliorum alios heredes adducere in hereditatem suam.

Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est.

IOH: Unde dixit nec primum testamentum sine sanguine dedicatum est: id est firmum
 factum est: roboratum est: quod autem dixit unde tale est: quicquid dicitur & propter ea oportet
 hoc testamenti sollemnitate compleri & ita pro mortem Christi. **1** **Et** enim omni
 memento legis. Amos 9: 6 uniuersis populo. Accipient sanguinem
 utulorum & hircorum cum aqua & linceis coccineis & hyssopo.

ipsum quoque librum & omne populum asperxit dicit hic sanguis testamenti
 quod mandauit ad uos deus & hic tabernaculum & omnia uasa in iustis san-
 guine simul asperxit & omnia per sanguinem mundantur secundum legem
ALB: & sine sanguinis fusionis non fit remissio. Quidem. quod liber & populus
 & tabernaculum sanguine asperxit: nisi prius sanguis Christi saluatoris nostri ab initio
 illo scemate pronuntiatus est: quare hyssopo. Hyssopus enim herba humilis est & in per-
 nascent humilitas Christi significatur. per hanc herbam & fortitudo quam interiora nostra
 purgantur. Nam hoc genere herbe pulmonum uitae purgare solent.

Querre aqua. ostendit mundatione futuroru paque baptisim. Querre lana
cocinea. utr & inere sanguinem. Ostendit hoc loco ideme. & aqua & san
guine baptisma & a nrm passio eius. Ideo idem paulus dic alio loco. Con
sepulcri enim cum illo in baptismo. qd u ait. sine sanguine effusione non fue
rit remissio. quare hoc dix. quia in illis non fuit plena remissio. sed sem plena
inminime parte. Ne aut hic: inquit sanguis noui testamti q p nob effusus:
in remissione peccatoru. Quis: liber q aspsus: sanguine mystico. & quae sua
unctionis & qd tabnaculu. nisi populus. ipsi enim: liber uasa & tabnaculu
ideo dic dnr inhabitabo in illis & ambulabo. Sed illius fuit tota ueritesta
menti corporis mundatio. Ne uero spiritalis: in animo sanguis noui testamti
in remissione peccatoru. In illis quidem in significe aspergebat. & ceru
diluebat aspsus. Neq. enim cruentatus semp deambulabat populus.
In anima u nra: sed ipsu essentiae commiscetur sanguis fons illa faciens
& munda. & ad illa inenarrabile pulchritudine pducens. ppter hoc agni
occasio fuit & sanguis eius sup liminarib. liberandorum in litus. ppter hoc
& hic omne sacrificia ueteris testamti leguntur. & hoc unu sacrificiu de
signat. p qd uera: remissio peccatoru. & mundatio anime in xnum.

*Necesse: ergo exemplarice quidem celestium huiusmundecri.
ipsa aut celestice melioribus hostis quicquid istis. Quomodo exe
plariar eorumque in celis. Caelestice quidem nominant hanc
conuersionem nram. Cuius conuersationis exemplar fuit. & signifi
catio quaecumq. gerebant in ueteri testamto. unde & apostolus. Con
uersatio nra in celis. In celis ergo ista quae nra. & haec nra celestia
quam uis in terra celebrant. quae: ista conuersatio nra. hae: uetera philo
sophia quae xpi docuit. quae apostolis secutus quae ducit ad caelestia.*

10H

99.

Unde & apostolus primus homo de terra terrenus secundus de celo celestis. quælis
 terrenus talis & terrenus. & qualis celestis talis celestis. melioribus. inquit sacrificiis
 quam habet. quæ melius est bono aliquæ melius est bona ergo fuerunt exempla quæ
 in celis. sed ipsa celestia longe excellent exempla sanctorum quibus significantur.
 si ergo celestis sumus nos. & terrenum sacrificium adepti sumus. Timeamus præmanest
 interia. esse autem interia & non esse quodam modo videmus. dum uoluntate in celo
 sumus licet corpore interis. si ergo nos animo adpropinquamus deo in celosum.
 Quid enim mihi est cura celum cum uideo dominum celi cum ergo efficior celum.
 ueni enim inquit ego & patet & in censione apud eum faciem. Celum quidem
 præ se serenum est & mundum non inluente non in nocte mutatur. proinde & nos
 neque in tribulationibus. seti. Neque in aduersitatibus. diaboli hoc pati timeamus
 sed maneamus immaculati & mundi. habet quidem celum solem habeamus nos & christum
 solem iustitiæ semper lucentem in cordibus nostris. Ipse namque diabolus nulla nos
 parentis primi radice supplicantis. sub captiuitate sua. quæ si iustæ tenet
 hominem quæ libero arbitrio conditus ei iniuste succedente consensit. ad uitam
 namque conditus in libertate propriæ uoluntatis sponte sua factus est debitor
 mortis. Delenda ergo erat talis culpa sed nisi præ sacrificium deleri non poterat.
 querendum erat sacrificium sed quale sacrificium poterat pro absolueudis homi
 nibus. inueniri. Neque. & enim iustum fuit ut præ rationis hominem brutorum animalium
 uultibus cederent. Unde ait apostolus. Necesse est ergo exemplaria celestium
 huius mundari. ipsa autem celestia melioribus. hostis quam istis. Ergo si bruta
 animalia. & rationali animali id est homine dignæ ultimæ non fuerunt requirendis
 erat homo quæ pro hominibus. offerre debuisset. ut pro rationis præ carne rationalis
 hostia mactaretur. sed quidquid homo sine peccato inuenire non poterat.
 & oblata pro nobis hostia quando nos a peccato mundare potuisset. supra

pccati contagione n̄ carerē. Inquinata quippe inquinatos mundare n̄ pos
sē ergo ut rationalis eēt hostiae homo fuerat offerendus. ut ū apccatis mun
daret hominē. homo & sine pccato sed quis eēt homo sine pccato. si expccati
cōmixtione discederēt. p̄inde uenit p̄p̄t̄ n̄os in uterū uirginis filius dī. ibi p̄ nob̄
factus ē homo sumpta ē ab illo natura n̄ culpa fct̄ p̄ nob̄ sacrificiū. corp̄ p̄ suū in
exhibuit p̄ pccatorib. ultimā sine pccato quae & humanitate mori
& iustitiae munde re potuissēt. hunc ergo cum p̄ baptis̄mā uidit antiquus
hostis. max̄ temptationib. impetit & p̄ diuersos aditus ad interiora eius
molitus intrumpere uultus ē. atq. ipsa in ipsa inexpugnabili m̄tis eius in
tegritate p̄stratus ē. sed quia ad interiora n̄ ucluit ad ei se exteriora con
uertit ut quia m̄tis uisitate uultus ē. eum quē decipere temptatione
n̄ ucluit carnis saltem uideretur morte superare. atq. ut ante nos
dultum ē. p̄missus ē. in illud qd̄ ex nob̄ mortuē lib. mediator acciperet. sed
ubi potuit aliquid facere ibi ex omni parte de uultus ē. & unde accepit
exterius potestate dominice carnis occidendae. inde interior potestas
eius quā n̄ tenebat occisa ē. ipsamq. interior uultus ē. dū quā si
uincit exterius. & q̄ n̄ iure debitores mortis tenuit. uir in nob̄ uis magis
amisit. quia p̄ satellites suos eius carnē p̄menda appetit. in qua nil ex
culpe debito inuenit. Dñs ergo p̄ nob̄ mortē soluit indebted. ut nob̄ mortis
debita n̄ nocerēt. *Nēnim in manu factus sc̄s dñs exemplarice
intrauit uero r̄ū sed in ipsū cælum ut appareat n̄ uultu dñi p̄ nob̄.*

104.

*Alia sapiebant iudei de exemplo & tabernaculo p̄p̄t̄ qd̄ dicebant. tēplū dñi.
tēplū dñi. tēplū dñi. Neq. enī aliq̄b. t̄ra constructū erat tale tēplū.
n̄ opulentiae gr̄a. n̄ alia quae cumq. r̄e. Dñs enī q̄ imperauerat uoluerat illud
cum honestatē multo fieri quia & illic corpora lib. magis adtraherent.*

& adlucebant. lateres quippe habebat aureas in parietibus. & licet unicuique
 uolenti in secundo libro regum & in ezechiel hoc cognoscere & quanta auri
 talenta expensar in illo tempore. Scdm uero edificium clarius factum: & in pul
 chritudine & in alis omnibus. & non ex hoc soluerat uenerabile sed etiam quod unum
 erat. omnes quippe a finibus terrarum illuc ueniebant. siue ex babilonia siue ab ethio
 pia & hoc manifestans lucas in actibus dicebat. Erant illic habitantes
 parthi & medii & elamitae & qui habitant in mesopotamia iudea & capadocia
 pontus & asia frigiam & pamphiliam. egyptum & partes libiae iuxta
 cirenen. Omnes ergo undique mundi illuc conueniebant & multum erat
 nomen illius templi. Quod ergo paulus facit sic enim sic enim illic mostrat ap
 posuit christi sic etiam hic caelum totum opponit templo & non hanc solam differentiam
 ostendit pontificem primum salto ut appareat inquit uultu dei. unde
 non ex caelo tantum sed etiam ex ingressu rem uenerabilior facit. Non enim simplici
 sic hic signa quaedam sed ipsum dominum uidit illic. Intueris descensionis gratia ubique
 humilia distans. quod iam miraris si in pellat eum constituat ueluti
 sacerdotem. Neque ut frequenter offerat semetipsum sic pontifex. neque in
 manu facta sancta ingressus: inquit christus ex exemplaria uerborum. [igitur] illas uera
 haec autem exemplaria & enim templum ita constructum: sic caelum caeli.
 quidelicet nisi intra uerit in caelum non apparebit deo qui ubique: & omnia implet.
 Intueris quia carnis haec omnia ut appareat. Ut appareat inquit
 uultu dei pro nobis quid: pro nobis cum sacrificio ascendit inquit potens propter se
 patrem. quidem dico mihi ipse: inimicus angeli inimiciorum ipse non erat
 inimicus: quia enim angeli inimici erant. audi quid dico. Pacificauit quae
 intus & quae in caelis. proinde ipse introit in caelum non ut appareat uultu dei
 pro nobis. Nunc ut appareat. Nunc mecum festinetur sed pro nobis.

ALB.

NEQUE UT SAEP E OFFERAT SIMILISUM QUAE AD MODU
PONTIFEX INTRAT IN SEA PPS IN GULOS ANHOS IN
SANGUINE ALIENO.

Superius dix exempla uerarū exemplaria
omne nominans. Iho & uera quae in mte pontifex hoc u unū templū
fuit in toto mundo uenerabilis ad q undiq confluebant. Sic in ac
tib. apostolorū legitur. die scō pentecosten quando sps scs datus ē
apostolis. in omib. linguis loquentib. constituit se ut ex diuersis partib.
mundi & celestis audire miraculū & uidere. sed hoc templo totū op
posuit celū paulus & hanc solā differentia ostendit. sed etia pontifice
magnum ut adisset uultu dī. p inde n celo tantū sed etia ex ingressu
rem uenerabiliorē fac. Venim simplicit sic hic p signa quēda sed p sūdo
adisset. semp uiuus ad int pellandū p nob. Intuere quanta differentia
sepe & semel in sanguine alieno & in sanguine ppro multū itaq in
ē est ipse ergo & sacrificiū & sacer dō & hostia. **Alioquin opo ste**
bareum frequent pati ab origine mundi tunc aut in consū
matione seclorū ad destructionē peccati p hoc sūa apparuit
& quem admodū statutū ē hominū semel inari p hoc aut iudiciū
sic & xps semel oblatus ē ad multorū exaurienda peccata se
cundo apparuit sine peccata ex pectantib. se ad salutem.
Post quā multa peccata merito tunc apparuit. qd & alibi dīc ubi
habundant peccatū sup habundant grā. I si semel oblatus n sufficeret
omniū infē credentiū peccata exaurire. Oportuisset eū saepius pati
ab origine mundi. qd nesciret semel in consūmatione mundi passus ē
ad multorū exaurienda peccata. & quē admodū statutum ē hominib.
semel mori. p hoc aut iudiciū. deinde dīc & semel mortuus quia una

Cap^m x^m

104

morte redemptio facta: institutum: inquit hominib. mori. hac ergo
 semel mortuus: p omnib. Quid ergo niam morimur morte ille. morimur
 quidem. sed n pmanebim in illa qd & n neq. mori est. mortis enim
 tyranni & mortis seueritas illa: quando nunqua pmanetur mortuus ad uitam
 reuerti. quando uero p morte uiuendu erit uita meliore. non: mori illa sed
 dolor mitis. qm ergo omis & lenitas erat mors. p p ea mortuus: ut nos liberaret
 sic & q xpr inquit semel oblatu: A quo oblatu: Manifestum q p se
 m& ipsum. Hic neq. sacerdotis eum die solum. sed & ultimam & sacrificiu
 p se oblatum. semel inquit oblatu: ad multoꝝ auferenda peccata.
 Quare multoꝝ & n omnium. quia non omis credider. p omnib. quidem mor
 tuu: hoc: quicquid in ipso: eius morti: illa: mors cuius moniti:
 annu p dmo. n omniu peccata abstulit. p p qd noluer. quidam: abstula
 peccata. sic eni oblatione sua sibi offerim peccata. & dicim. siue uolentes
 siue nolentes peccatum indulge. hoc: tunc tunc eoz faciam primu & c
 remissione posuimus. sicut & hic factu: & ubi hoc fecit xpr. audie u dicente.
 & illis se ideo mem& ipse. Ecce obtulit peccata. sumpsit ea ab hominib. & ob
 tulit illa sibi sibi patri. Nunc aliquid dicitur aduersus eos. sed ea dimittit.

10h
 118
 Statutu quippe: hominib. semel mori & p morte iudicabatur unusquisque
 scdm merita sua. sic & xpr semel mortuus: p peccatis alienis. & ideo quia uo
 luitarie & necessitate mortuus: Secundo quippe aduentu apparebit sine pec
 cato. Quid: sine peccato n enim debitor morte mortuus: neq. p p peccatu.
 sed quando do iudicabitur expectantib. se in salutem. ut iam d & cetero n opus habeat
 sacrificio ut saluent. sed operib. ipsi hoc facient. Omnis quippe hostia p peccato
 dr peccatu. n enim erit tunc hostia p peccato. quia peccatu n erit. sed uictima
 siue in remuneratione iustorum in retributione peccatorum.

Alb.

⁺ Umbra enim habens lex futurorū bonorū non ipsā imaginem rerum. ⁺ Hoc ÷ non ipsam ueritatem usquequo enim ueluti in pictura aspiciet quis linamenta ūbrarum significans. quid pingere uelit umbra quedā ÷ & non imago. Si enim flores ipsos quis colorum intinxerit & inposuerit sup linamenta. Tūc imago efficitur. tale quiddā erat & sic lex umbra ueritatis.

1041

Per singulos annos eisdem ipsis hostis quiescunt offeruntur. numquid potest accedentes perfectior facere alioquin cessarent offerre. ideo quod nullā habentes ultra conscientiam peccatorum cultores semel mundati. sed in ipsis cōmeratio peccatorū p singulos annos fit. impossibile ÷ enim sanguinē taurorū & hircorum auferri peccatis. Vna ÷ inquit ista hostia illis aut multas. ppter ea enim nec fortes erant quia multas quid aut opus erat multis diebus una sufficiente. pinde quod multas & semp offerebant ostendit numquā eos purgari. Sicut enī medicamentum quando fuerit forte & salutaris efficax. & ualens cunctā ualitudine repellere semel inpositum. totum operatur. Si ergo semel inpositū totū operatū fuerit. ostendit eius uirtutē ut ulterius adponatur. & hoc ÷ ei opus ut iam nā adponatur. Si uero semp adponit manifestū indicium ÷ minus illud p ualuisse medicamentum quippe iustis illius ut semel adponatur & infrequent. Sic & hic huc quā ratione eisdē sacrificiis semp curabant fieri ab omnib. eent liberati peccatis. Nequaquā p singulos dies offerent sacrificia. pinde cōmemoratio peccatorum. non absolutio quia cotidie eis dē purgabatur hostia eā & ipsi sacerdotes & populus parit. In xpō & contrario semel oblata ÷ hostia potens ad salutē semp pñam. quid ergo nos. Hinc p singulos dies offerim. offerimus quidem sed ad recordationē facienter. moysi eius & una ÷ haec hostia non multas. Quomodo una ÷ & non multas. & quia semel oblata ÷ illa oblata ÷ in scā scoꝝ. hoc aut sacrificium exemplar ÷ illud illius

idipsum semp offerimus. Nec nunc quidem aliud magnū. crastina aliud sed semp
 idipsum. Unde unum: hoc sacrificiū. alioquin hac ratione qm̄ in multis locis
 offeratur multū xp̄i. Nequaquā sed unus ubiq. xp̄s & hic plenus existens
 & illic plenus unus corpus. sic enī q̄ ubiq. offeratur unum corpus: & n̄ multa
 corpora. ita & unū sacrificiū. pontifex autē n̄r ille: q̄ hostiā mundaniē
 nos obtulit ipsam offerim̄. & n̄c quæ tunc oblata quidē consummi n̄ potest
 hoc autē q̄ nos facimus in cōmemoratione fit eius q̄ factum: hoc enī facit
 inquit in meā cōmemorationē n̄ aliud sacrificiū sic pontifex. sed ipsū
 semp offerim̄ magis autē recollectione sacrificii operamur. *Idē ingre-*
diens mundum dicit hostiā & oblationē noluit corpus autē aptasti
mihi holocaustomata & p̄ peccato non tibi placuer tunc dixi ecce uenio.
Incapite libri scriptū: deme ut faciam dī uoluntatē tuā superius dicens
quia hostias & oblationes & holocaustomata & p̄ peccato noluit. nec
placuit tibi quæcūq̄ quæcūq̄ legem offeruntur oblationē & hostiā
noluit. Tunc dixi ecce uenio ut faciam dī uoluntatē tuam. Ablatas
 signa p̄mittentia quæ exhibita ueritas p̄missa. ideo autē holocaustomata & sa-
 crificia noluit corpus autē aptasti hoc: peccatū humani generis legalia.
 sacrificia noluit. n̄ potuit. expiare corpus autē aptasti hoc ex p̄sona dī eius
 q̄ corpus suscepit n̄ræ mortalitatis ut p̄ nob̄ q̄ haberet & quid offerret. Itē dixi
 ecce uenio. tum tempus fuit ut ablata eent signa & ueritas p̄missa ueniret.
 tō dixi ecce uenio. ablata h̄c illa ablata h̄c impleta. ubi sacrificia iudeoꝝ
 transier̄ & non in ceta xp̄i quia uenit ille q̄ figurabat illis sacrificiis de quo
 incipite siue incipituli libri scriptum: Cuius libri. utiq. p̄ alterū ubiq.
 beatur uir q̄ non abit in consilio impioꝝ & in uia peccatoꝝ n̄ stetit & in cathedra
 pestilentie n̄ sedet. Sed in lege dī uoluntas eius q̄ psalmi capitulus libri totius dī

ALB:.

a quib. dam. ideo & apt. hic dicit. in capite libri scriptum ē de me ut facia dī uoluntate
tuā. hoc ē qd in euangelio dī. Nūc inquit uoluntate facere meā sed uoluntate
eius qm misit. **AUFERT PRIMUM UT SEQUENS STATUAT.** Id ē primū
testamētū qd moris datū ē. In monte synai ut sequens statuatur. hoc ē euangelium
q p xpm oblatū ē firmū statuatur. **IN QUA UOLUNTATE SCIFICATIS UMUS
PER OBLATIONE CORPORIS IŪ XPI IN SEMEL.** Haec oblatio
semel oblata ē sed semp potens ē abluere om̄s credentes & om̄s optantes in ea
mundari. Ideo subiunx & plenius exponens idē beatus paulus iustificat huius hostiae.
*Et omnis quidem sacerdos p̄fco ē cotidie ministrans & eas dem sepe
offerens hostias quatenus quā possit auferre peccata. hic autē unam
p peccatis offerens hostiā in sempiternum sed & ad dexterā dī. de & ero
ex p̄ctans donec ponatur in mucieus scabellū pedū eius.* Priores enim
ostendit inutiles ēē hostias ad integram mundationē sed formā magis eas ēē
& multo m̄i habere sed quia occurrebāt ei adhuc id ē si formae erant quomodo
ueritate ueniente n̄ cessauer. neq. discesser. sed adhuc celebrant. adhuc ergo
his agit ostendens quia n̄ celebrant. Neq. uelut formae n̄ eas acceptabiles habet
dī & hoc solū habent q semp spū scō refectur. quā p p̄ p̄phēico testimonio redar
guit eos dī. holocausta m̄ata & p peccato noluit. De nullo alio t̄p̄s id ex p̄ hoc dī.
& quid mirū s̄nō non ē uoluntas dī in sanguine hircorū & tauroz dum p p̄phēa
esau dī. quis quesitū h̄c de manib. ur̄s dūm h̄c noluit. Tc dixi ecce uenio.
In qua uoluntate saluū factū sum. quomodo saluū factū sum id ē p oblationē corpo
ris ihu semel. & omnis quidē sacerdos p̄fco ēē debet & cotidie ministrans minis
trare aut famuloz ē sedere uō dominoz. Unde & dīc sed & ad dexteram dī quā
p p̄t unā offerens hostiā quae saluare pot ē in p̄ctū sed & ad dexterā patris.
De & ero ex p̄ctans donec ponant in mucieus scabellū pedū eius. q̄s in mucieus.

LB.

m

Iudei uidelicet & omnes inimici eius fideles qui in die iudicii damnandi ab eo & hic
 numeri etiam potentie significat. nondum subiciantur sed ut ponantur suppedibus eius.
 Nigetur efficiamur ex numero inimicorum. Non enim solum inimici qui infideles sunt sed & iusta
 quia immunda plenis. prudentia autem carnis inimica est in domino. legem enim non subi-
 citur. Nec enim potest. *Vna enim oblatione consummavit in tempore nu-*
scificatos. contestatur autem & nos spiritus sanctus. per quam enim dicit. hoc autem tes-
tamentum quod testabor ad illos per dies illos dicit dominus. dando leges meas
in cordibus eorum & in membris eorum super scribam eas & peccatorum & iniquitatum
eorum non recordabor amplius. ubi autem horum remissio iam non oblatio
pro peccato. *Vna quippe oblatio corporis christi perfectos faciat & sanctificatos*
que remissione integra faciat peccatorum. hoc autem & ex testimonio probatur
prophético dicens. Contestatur autem nobis spiritus sanctus hoc est testamentum quod testabor
ad illos per dies illos dicit dominus. dando leges meas in cordibus eorum. Nunc ut scripta
fuit lex in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus. prope ualde scribebat illa.
Quae est ista lex quae in cordibus singulorum scripta est. utique caritas ut ea quae uolumus
nobis fieri alteri non faciamus. haec est quae cooperit multitudinem peccatorum.
sic in euangelio dicit. omnia quae uultis ut faciant uobis homines haec eadem &
uoi facite illis. Quapropter non est necesse cotidie sacrificiis cotidianis purga-
re sic in ueteri lege. abenter itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguin-
em christi quem introiit nobis. uitam nouam & uiuentem. praeleuam in deo
carnem suam & sacerdotem magnum super domum dei. Hic ostenditur
distinctio pontificis & hostiarum & tabernaculi & testamenti & remissionis &
multa differentia. siquidem ille quidem temporalis haec autem aeterna. Illi qui
dum infirmus haec autem perfecta. Illa quidem ad formam haec autem ueritas. non
enim iuxta legem mandata inquit carnalis sed iuxta iustitiam uita insolubilis

ALB.

104

et uer sacer dos in p & uum. Ecce p p & uitas sacer dotis & de testamto illo
dix qd u & ustu ÷ qd aut u & urescit & senescit p ximum ÷ intertau. hoc aut testamtu
nouu & remissione p & catoru habens illud aut. nihil huiusmodi. illud quide manu
factu. hoc aut non manu factu illud quide sanguine hircor habebat hoc aut dñi.

Illud quide stante sacer dote hoc aut sedente. qm igit cuncta illa minora hæc aut
maiora. p p ea inquit habentes igitur fir fiduciam. Unde sic enim confusione facit
p & cata. sic fiduciam omniu remissio p & cator. & qd coheredes facti sum & qd tanta
dilectione fruimur in introitu inquit scor introitu hic celu dic & accessu ad spira
lia qua dedicauit hoc ÷ qua construx qua pparauit & qua intrauit. Dedicatio
quippe dr introitu utendi qua pparauit inquit & p qua ipse prex. uiam nouam
& uia hic satis factio ne spei declarat nouam dicit conat enim ostendere cuncta
maiora nos habere. Siquid nã aptat postea celi qd neq. ad abrechcem

contigit. Uiam nouam dix uite sed uia illa uocauit hoc ÷ pcepta ipse aut dedica
uit noua dedicauit aut illa ac ratione qm ipse in ea prex. Uelamtu aut uocauit
cumeni eleuatus ÷ in excelsu tunc apparuer celestice. *Accedam enim uos
de in plenitudine fidei aspici corda a conscientia mala & abluti cor p aqua munda.*

ALB. salice

In quo accedamus fide spiritali cultura in ueracior de sine simulatione in satis
fatione fidei quia nihil ÷ uisibile horu neq. sacer dosiam neq. sacrificiu neq. aliter.
p p ea inquit in plenitudine fidei sic oportet credere quomodo. cepsimus. Deusibili & eni
& adhuc amplius hic enim aliquando carnis sensus errant in his que uidentur.
illic aut nequaqua quic spu spiritalia pcipimus. & non licet hesitare de eis. Ideo aut
aspici corda a conscientia mala. Ostendit quia non fides sola & sed etia ut acumustute
queritur. quia fides sine operib. otiosa ÷. Illa aut corpora mundabunt nos conscientia.
Et abluti aqua munda lauacru baptismatis in hoc loco dr. baptismum enim corporis
mundatio nã ÷ sed anime si fides ad ÷ baptizato siue parentu siue sui melipsius si ad

rationabilem & rectam puenire. **T**INEAMUS SPIRITUALI CONFESSIONE
 IOH. INDECLINABILE FIDELIS EST INI QUI REPROMISIT. Nihil enim
 scrutari nil rationis ex pectet fide opus habent hæc omnia quia sine fide impossibile
 placere dō sic dī fidelis: in pmissis suis ita fideles uult non. ~~et in pmissis suis~~
 que nouimus diabolo contra dicere & xpō dicere. **E**T CONSIDEREMUS
 IN UICE INPROUOCATIONE CARITATIS ET BONORUM OPERUM IN DESERENTIS
 COLLECTIONE NRAM SICUT EST CONSUETUDINIS QUIBUSDAM.

IOH. Quid: intellegam inuicē si quis fuerit iustus p̄ctus hunc imitemur: & in eū intendamus
 ut diligemus & diligamur. ex dilectione quippe bona opera fiunt. Magnū quippe
 bonū: congregatio. ipsa namq. caritate operatur feruentiorē. & ex ea cuncta
 bona opera generant. Nihil namq. bonū qd non p caritate fit. istam igitur confirme
 m inuicē quia plenitudo quippe legis caritas: [†] Nemo enim laboris opus habem aut sudo
 ribus si dilexerimus inuicem. spontanea nobis uita p̄sternitur ducens ad uitam
 & ad celestia. Sic enim inuicē contingit si quis inuitū comprehendit rellama ducitur
 ubi oportet. sic etiā in caritate tantū arripe principiu & statim manū tibi p̄bens. ipsa
 te ducit & dirigit; sic inquit: consueudinis quibusdam. in hoc loco non solum admonuit
 sed etiā culpauit & eruit unitatē caritatis scindentes. **S**ED CONSOLANTES ETIAM

IOH. IO MAGIS QUANTO UIDERITIS AD PROPRIAM QUANTUM DIEM. Quem diem
 designat nisi diem iudicii in quo singulorū merita examinantur & etiā extremū diē
 uitæ nræ. Dicit enī alio loco Dñs p̄pe: nihil solliciti sitis id ē de rebus. & tunc tunc
 p̄pius: nobis salus nrā quā cum credidimus. Tempus enim ad breuiatum est.

ALB. VOLUNTARIE ENI PECCANTIBUS NOBIS POST ACCEPTAM HOSTIAM UERI
 TATIS IAM NRELINQUITUR HOSTIA PRO PECCATIS. Sponte namque
 peccantib. nob p̄quā accepim ueritatis agnitionē ultra n̄ relinquitur hostia p̄ peccatis.
 sic in ueteri lege donatū fuit hostias offerre sēpius p̄ peccato. Neq. enī xp̄i ipse iterū

immolatus: pro peccatis nostris hoc enim semel factum: & secundo non: opus sed magis opus: post acceptam gratiam permanere infide & ueritate bonorum operum.

Arbores quae instructae sunt & cetera habuerunt diligentia agricolarum adlubra manibus atque laboribus. Si nulla referant laboris uicitudine radicibus euulsae igni traduntur.

Tale quiddam & in causa contagii baptismatis. cum enim nos christi instruere & uigilantia spiritali potius fuerim. Sicut inde nullum fructum adferam ignis nos expellat ut gehennae & flamma inextinguibilis. Paulus igitur oratur ad carnem & fructificationem bonorum operum ex uerbis. in uita. quos autem haec uerba quoniam in uerbum habemus adscā quā dedicauit nobis uia noua. per quam ex uerbis in uita bona. uult etiam nunc ex mercedis & tristitia. ad ipsam uiam facere. per quam enim dixit. uideri lingua mus congregationem nostram. quae admodum quibusdam usque: sed ex ostanter tanto amplius quanto uidetur ad propinquam diem uultus dixit. Sponte namque peccantibus nobis per quam accepimus ueritatis agnitionem. opus: inquit bonis operibus. Opus: enim & ualde opus. Sponte namque peccantibus nobis per quam accepimus ueritatis agnitionem. ultra non relinquitur hostia pro peccatis. mundatur et liberet acrimonia. filius dei factus est. si ad primum uentum reuerteris fueris aliud ex peccatis iudicium nisi per penitentiam renouatus fueris. ideo subsequenter ait.

Terribilis autem quae dicitur ex peccatis iudicium & uigilantia quae con-
sompta: aduersus. In hoc non penitentia exclusio neque propter penitentiam
quiescit per penitentiam neque repellit & deinde per desperationem delinquentem.
Non enim ita: in uicem salutis nostrae. sed quid dicitur namque. exclusio lauacrum bap-
tismi. Non enim dicitur. non: ultra penitentia. Neque dicitur ultra non: remissio sed hostia
inquit ultra non: hoc: crux secunda ultra non: una namque perfectio in propter
eos qui sanctificati non sunt iudice. Cautos nos uolens efficere ne uideat crucem
christi hostias iudicis ex peccatis. & quicumque penitentiae medicamentum

neglexerit ignis aemulatio deuore & eum. quappter unusquisq. ad peni-
tentiam dum tempus habet medicamentum confugiat ne igni tradat & nro.

Itam quis faciens legem moysi sine ulla miseratione coram diaboli.

104.

Terrib. testib. mortuis. Terrore enim incutit xpianis. De poenis qui

sub lege peccauerunt sine miseratione inquit ut nullas sit nemia nulla misericor-
dias sit. quaquam moysi est illa lex. sed uos tres sic ille disposuit. testificant super eum
confessi iudices populi iudicant eum ad mortem silegi contrarius fuit aut morbe-
diens & si hoc ita in ueteri lege ubi lex moysi irrita fit. *Quanto magis*

inquit apostolus putatis de & etiam mereri supplicia. Qui filium dei con-
culcauerit & sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus & spui
gratie contumelia fecerit. Quanto maior est xpi quam moysi gratia quam lex

7.

tanto maiora meretur supplicia. & quomodo conculeat quisq. filium dei quando
enim ex eo indigne participamus per sacramenta nra grande peccatum committit. non
ne illud conculeat. nonne ipsi contemnit. sic enim ea quae conculeant nullus morti
pen. dim. sic ex libere peccant absq. timore & absq. penitentia xpm nullus morti
existimant nec eum iudice futurum formidant. factus est per gratiam corporis xpi & se ipsum fac-
corpus diaboli. & sanguinem xpi pollutum facit in eo quod mundatus est. & ad uocatum
reuegitur pristinum & se ipsum per penitentiam iterum mundare neglexerit. & spui grae
iniuriat. qui beneficiat. ille facit filium tuum ut fieri seruus peccati. uenient
ad habitandum apud te tuum non parasti domum dignam habitationis suae alium id est diabo-
lum tibi habitaculum concubant. *Scimus quia dixit mihi uindicta ergo redda-*

NB.

etiam quia iudicabit dominus populum suum. De inimicis hoc dixit. & de negle-
gentibus per penitentiam se purgare. sed se cupit male facere. iudicare enim intel-
legit plebem suam separando ipsam plebem suam bonos a malis fideles a infidelibus.

105.

Horrendum est enim credere in manus dei uenisse. Incidit in mari dei iudici

id est in potestate eius iudicii quod reddet unicuique secundum merita sua quod non uult modo
peruenire in confessione et poenitentia faciem eius dum tempus habet
si non penituerit de peccatis suis incidit in horrendum iudicium omnipotentis dei.

104.

Rememoramini autem pristinos dies in quibus inluminati magnam ceptam
sustinuistis passionum. Optimi medicorum cum alii seauerint et per
cisionem fecerint doloris augmentum solacium statim adferunt et remedium illi loco ubi dolor in-
est et per turbam resouent animam per quam autem retroa uerunt alteram iam nadi ciunt
solationem. quoniam etiam illa quae facta sunt medicaminibus. maioribus. et ualentibus. am-
plitudine mitigare dolores consouent. hoc autem paulus fecit. Per quam concitatus an-
imoseorum dicendo horrendum est incedere in manu dei uiuentis. fide faciens quod
omni modis oportet et petere iniuriam gratiam dei et spiritu sancto contumeliam facientem
et hoc ex lege mori sibi debet. proinde nemulo timore desperantem tristitia et despe-
ratione absorbere faceret. Consolatus eos plaudes et hostationis et emulatione
domesticam eius proferens inluminati id est confortati per gratiam diuinam magnam ceptam susti-
nuistis passionum. Et hoc simpliciter ceptam sed ad dedit magnam. Nec dixit temptationes
sed pugnam. quod quidem est multae laudis et uirtutum periculis laudum pro pro nomine pati.

Et in altero quidem obprobrium et tribulationibus. exspectaculum facti. in altero
autem socium taliter conuersum effectum. nam et uultis compassiones.

105.

Modo minuat ipse persequitur laudes eorum. dicens eos non solum uirtute sustinere
passiones pro pro. uerum etiam et uultis compassiones esse eos adnuntiat et tribulationibus.
obprobriumque. exspectaculum facti. Grauis quippe res est obprobrium et idonea ad confi-
tutionem animae subuersum et ad excandam mentem potens. quoniam ualde appetens est
gloriae gentium humanum. propter ea etiam Job obprobrium facile capitur et non simpliciter dixit
obprobrium sed etiam augmentum fecit dicit exspectaculum facti. cum enim se et exprobrat
contristatur quidem sed multo amplius eum coram omnibus. Dic enim mihi quantum erat

descendentes ab infirmitate iudaica & ad optimā uitā transeuntes & patrū
traditiones contemnentēs ut ab ep̄is domesticis paterent^r multa mala & nullā
haberent defensionē. N̄ habet inquit qđ dicā quā hāc quidē passi estis
& forte doluistis immo magis gaudebatis hoc significauit dicit. sociū salū
patientū facti. & ip̄os apostolos p̄ductū in mediū. N̄ solū inquit in p̄p̄is
passionib. n̄ erubuitis quin & iā aliis talit̄ patientib. sociū facti estis hic
& consolatus. & ostentis nondix̄ sustinēte tribulationes meas efficiamini
mihi socii sed uerecundamini passiones ur̄as & uinctis inquit compassi estis.
Uides quia de se ip̄so dicit & de alius uinctis. non enī putastis uincula eō illa uin
cula sed sic ad antichristū fortes sic stetit. quia n̄ solum in ur̄is opus non
habuistis ostationē t̄ consolationē uerū & iā alius ostatio & consolatio facti
estis. *Et rapinā bonorū ur̄orum cum gaudio suscepistis.*

Ab. Mirabiliter laudate eos in fide. quia si fidē non haberent. meliora recepisse p̄ hac
substantia abrepta. N̄ cum gaudio suscepissent rapinā eus. p̄inde subiungit
fiduciā fidei. *Cognoscetes uos habere meliorem & manentē substantiā.*

Ab. Quasi diceret̄ ur̄as firmas uidenter diuitias sustinuistis cū gaudio qđ nec dū
apparet̄ quasi p̄sent̄ apparet̄ & cernebatis. hoc enī totū apostolicū ÷ opis
& dignū illis fortib. animab. ut flagellis gauderent. sic in altib. aptoq. legū^r.
Euntes autē a concilio gauis̄ quia digni habebant̄ p̄ nomine ihu contumelias
pati. Cognoscetes inquit uos meliorem habere & manentē substantiam.
p̄ ut diceret̄ firmā & substantialem quae perire n̄ possit. sic ista t̄renaperit.

Explicit lib.
xxiiii.
incipit lib. xxx.

*Nolite itaq. fr̄i amittere confidentiā ur̄am quia magnā habet̄ remu
nerationē apud d̄m. Quam ne amitteret̄ instantis t̄me eos hostat^r
facilius enī integra conseruantur. quā amissa recuperent^r. Nil
enim iūe uob̄ necessarium ÷ nisi ut stetis firmi & p̄manetis*

Ab.

c. xi. p. 2

infortitudine ur̃a. Quē magnā habet remuneratiōē apud dñm. **Patientia enī**
uob̃ necessaria ē ut uoluntate dī facientes reportetis promissionē. O quam
tam magnitudo exortationis istius & consolationis unū quippe opus habet
id est ut p̃seueretis in agone donec recipiatis coronā condignā labori ur̃o quia
non qui coeperit coronabitur sed qui p̃seuerit ^{rabe} incertamine usq̃ in finē hic sal
uus erit. in patientia siquidē possidebitis dicit dñs animas ur̃as reportetis dicit
id est accipietis p̃missiones dī. Consolatur enī eos uelut si quis am̃thla & ex
hoc dicit & q̃ cunctos superasset ac deiceret & nullū reliquū haberet q̃ tibi
concederet. deinde futurū ut coronaretur & dilationē temporis inferentē
dū arbitretur cestaminis adueniret q̃ coronā daret. ille autē impatienti ferens
uelleret exire & fugere non tolerans suū & flammam aestuationis hoc ugi
tur & ipse significat dicens. **Adhuc enim modicū quantulum qui**
uenturus ē: ueniet & non tardabit. N̄ minima consolatio est laboris
citō sperare uenturū iudicē & remuneratōrē & consolatorē remune
raturū cestaminis constantiā. & ne forte dicerent quando ueniet.
ex scripturis eos consolatur. & enim p̃p̃e ē salus nr̃a. Ergo consolatur
eos tamquā parū sit tempus qd̃ remaneat. hoc n̄ ex se ipso dicit sed ex
scripturis si enim iam diu ē ex quo dicit. adhuc enim modicū quantulum
qui uenturus ē: ueniet & non tardabit. Manifestum ē quia nūc multo
p̃ximior ē p̃inde & p̃seuerare & expectare non minima merces est.
Iustus autē ex fide uinit qd̃ subtraxerit se non placebit ani
me meae. Nos autē non sumus subtractionis in p̃dicationē sed fidei in ad
quisitionē anime. Hoc p̃phetia inuoluit aptis testimoniu ad exhor
tationē fidei. sic displicebit qui dubitat. ita q̃ crediderit in uerū in fide
sua recta. qua p̃p̃e credam uelocit̃ uenisse iudicē xpm̃ & p̃parem nos ob uia

in bonis actib. nesimus abstractionis filii aluce sempiterna sed ad qui
 sitionis gloria. Cum scis indie magno audientes uocē desiderabilem.
 Uenite benedicti patris mei percipite regnū qđ uob paratum ē ab origi
 ne mundi. *Est autē fides sperandorū substantia rerū argumentum*
non apparentium. in hac enim testimonium consecutus sunt senes.

Sap^{us} XI

104. Quā mirabili uerbo usus ē dīc. consilio eorū quē n̄ uident. Consilio
 quippe ē in reb. amodū manifestis. fides igitur uisio ē in quā ^{n̄} apparentiū.
 & adeandē satis factiōne ducit ad quā & iā quē uident. p̄inde neq. circa ea
 quē uident credulitas t̄ incredulitas dici potest. neq. uerū fides dici pot.
 nisi cum circa ea quē n̄ uident amplius quā circa ea quē uident satisfactiōne
 quisquā habuerit. q̄mēa quē n̄ uispe cum sine substantia eē putant. fides eis
 tribuit substantiā. Magis autē non eis tribuit sed ipsa ē essentia eorum.
 ut putaretur relatio nec dum facta ē & nec dum ē in substantia. sed ipse fac eam sub
 sistere in anima n̄ra. hoc ē qđ dixi substantia. sitaq. consilio eorū quē n̄ uident.
 quid ē qđ ea uultis iam uidere ut excedatis a fide & deīnastis iustitē. Siquidem
 iustus ex fide uiuit. Uos autē si uolueritis ea uidere. iam eritis fideles. labora
 tis inquit. cesamina plurima sustinistis. & iā ego hoc dico inquit sed ex
 p̄latare. hoc ē nolite hic quærere quē speratis. Palpauit thomas latus dñi
 & exclamauit. Dñs m̄ & dñs m̄. dñe eihs. quia uidisti me & credidisti. Cum paulus ap̄l
 dicat. Est enim fides sperandorū substantia rerū argumentum non apparentium.
 p̄fecto liquet qđ fides illarū rerū argumentū ē quē apparet non poss. quē & n̄ appa
 rent. iā fide n̄ habent sed agnitionē. Dum ergo uidit thomas dñm palpauit. Cur ei dñs.
 qđ uidisti me credidisti. sed alius uidit. alius credidit. Amos tali quippe homine diuinitas
 uideri n̄ potuit. Homine igit̄ uidit. & dñm confessus ē dñs. Dñs i m̄ & dñs m̄. Uidendo ergo
 credidit qđ considerando uerū homine. hunc dñm quē n̄ uidere non poterat exclamauit.

Fide intellegim aptata eē sēta uerbo dī ut ex inuisibilib. uisibilia fierent.

Fides fostianimo & uirili opus habet & Roma sup gradiente sensibilia & infirmitate
 rationationū hominū transeunte. Nēnim poterit alī quisquā fidelis fieri. nisi
 se ipsū a consuetudine cōmuni abducatur. quia ergo animae hēbreorū debiles erant
 & a fide quidē intū sumpserant. Ex passionib. aut tribulationū pusillanimē
 efficiebant. & min patient ferebant & concutebant. primo eos ex eisipis
 ad ostēditur: dicit. Rememoramini dies pristinos. Deinde ex scriptura diuina
 dicente. Iustus ex fide uiuit. Deinde ex rationationib. dicit. fides: sperando
 substantia rerū confitio eorū quae nō uident. Hic aut ex p genitorib. incipit loqui.
 magnis uiris & mirabilib. illis pene dicit. Sullie ubi ante pederant bona omīs fide
 saluati. multo amplius nos. Cū enī inuenerit anima in eis dē passionib. sociū requiescat & res
 pirat. hoc & infide. hoc & in tribulatione solā accidere. p inde sit in uob consolatio inquit
 p mutua fide. Valde enī incredulū: genū humanū & neq. de se ipso confidens. & ament
 plus quae se habere iudicat. Sed multā habet curā glorie quae ex plurimis defestur. quid ergo
 paulus fac. ex patrib. eos ostēdit & primo ex cōmuni intellectu. Dic enī inquit quia fides
 accusatur ueluti res quae nō possit ostendi. & quae deceptio magis sit. p p̄ea ostendit quia
 maxime res p fide & nō p rationationes p fides. Manifestū: inquit quia nō ex stan
 tib. quae dī efficit. ex nō apparentib. apparentia. ex nō subsistentib. subsistentia. & unde
 hoc. quia & uerbo hae fac. ratio cinatione q̄dem in hoc nihil nob suffragat. sed & contra ueluti
 apparentib. apparentia putat eē facta. p p̄ea maxime philosophi nihil dicunt ex
 nullis ex stantib. eē animalis ex sistentib. & nihil fide p cipientes. Rep̄hendunt aut & iā
 ipsi quando magnū aliquid t ualidū dixerint fide dicunt p cipiendū ueluti q̄ dī sine initio
 dī & ingentis. ratio cinatione quippe huic rei nō suffragatur sed & contra se habet. Adtende
 nē mihi multā uanitate ipsoz dī sine initio dicunt & ex nullis ex stantib. quae dī fect.
 Nam dicere sine principio: dī quia ingentis quia neq. a se ipso neq. ab alio genitus est.

*hic nihil
deficit!*

amplius est hesitabile quantū ad rationem attinet. quam dicere
 ex nullis existentibus dī fēc quae sunt. hic enim multas credibiles
 hoc ē quae fēc aliquis quia intuitū habuit qđ factū ē. illic autē sponte inge-
 nitus. neq. intuitū habuit neq. tempus. Nonne magis haec fide indigent.
 dic mihi sed non posuit hoc qđ multo erret amplius sed e contra. unde in-
 quit habemus quae dī haec fēc ratio incertio non suffragatur. aliquis
 quando haec fiebant non cederet. Unde ergo certum ē manifestum ē
 qđ fidei res sit. Fide intellegimus inquit per facta esse seculi uer-
 bo dī. quae fide. quae non apparentibus facta quae uident.
 hoc autem est fidei. Fide plurimam hostiā abel quam caim obtulit
 dō per quā testimoniū consecutus ē ē iustus testimoniū plubente mu-
 neribus eius dō. & p illam defunctus adhuc loquitur. Postquā dixit qđ
 commune ē. Deinde & in psonis hoc enucleat. & enim uir gloriosus mun-
 do & quendus ē. hoc autē & p ea significauit. quia ergo in psonis centū du-
 centis hanc causā constituit. Deinde uidens paruā numeri quantitatem
 subiunxit. quib. non erat dignus mundus. & contemplare quē primū ponit. eum
 qđ mala passus ē. & hoc afre. p pccatū istoz hīc passio. & enī uos inquit eadē pas-
 si estis. a contribulib. uris. occisus ē afre nihil iniuriato sed p p dī inuidente. osten-
 dens quia & ipsi inuidiā patiebant. honorabat ille quidē dī & mox tuus ē pho-
 no redi. & nec dū resurrectionē adeptus ē sed desiderū quidē ei manifestū ē
 & quae ab illo fieri debebant factas. quae uerā dō donari sperabantur nec dū illi
 collatas. hostiā in hoc loco dī honorabiliore & clariore. & nō possum dicere
 inquit quia nō suscepta. suscepta quidē dī & dixit ad caim. si recte offeras. recte autē
 nō diuides. Ergo abel & recte obtulit & recte diuisit. Sed plus quā retributionē
 accepta. ut emptus ē manu fr̄na. & contempnatione quā pat p pccatū meruit.

hanc iste primus excepta relictus existens. & in tantū crudeli p̄cessus est.
In quentū & cā a fr̄e & primus occisus. & tam p̄babiliter ac recte uiuens
nullū h̄c bene quē imitatur. ad quē enī ad tendens imitatus est ut sic
honorat d̄m. Ad patrē & ad matrē. sed illi magis iniuriauer̄ d̄m p̄tantis beneficis.
Num ad fr̄em ad tendit. & iam ipse iniuriauit. p̄inde ex se ipso
hoc bonum inuenit. qui ergo tanto honore dignus erat. quid patitur.
interimitur. qualiter autē. & cā aliud testimoniū consecutus ē quod
esset iustus. dicitur ignis descendisse & assumpsisse hostes eius. Inabel
inquit insperat & in hostes eius. in sororū autē lingue & igni ut hoc
beāt. cum & in uerbis & in operibus ei testificatus sit de iustitia.
& cum eum p̄pter se uideret extinctum. Nec dum ei retribuit
sed adhuc sic dimisit. proinde illud erat uere fides. quae e
enim miracula ille uidit ut crederet. quia erat dō aliqua re
tributio bonorum. Nō ex fide sola habuit hanc iustitiam &
propt̄ ea mortuus adhuc loquitur. ne in multa eorū desperatio
nem adduceret ostendit eū exp̄te p̄ fructum retributione. Specu
lacio quippe eius multa ē & adhuc loquitur. hoc ē intermitte quidem tū
sed non cum eo intermitte eius gloriā atq. memoriam. non ē ille mor
tuus. ergo nec uos moriemini. quanto enim quis acer uora pas
sus fuerit. tanto magis gloria eius ex crescit. quomodo adhuc
loquitur. hoc enim indicium est quod uiuat quod in ore omnium
uer satur. quod omnes eum cōmiserunt & beccificant.
qui enim cōmone alios ut iusti sint. loquitur. non enī
tantum proficit sermo quantū p̄cessio illius. Sic enim celi
tantum apparent loquitur sic & ille dum in memoria uenit.

*F*ide enoch translatus. ē. ne uideret mortē & n̄ inueniebatur
 (quia transtulit illū dñs. ante translationē enī testimoniū
 habebat placuisse dō credere enī oportet accedentem
 addm. qui est & inquirentib. se remunerator sit.

PLF

*F*ide enoch translatus. ē. ut n̄ uideret mortē. De qua morte dñs
 in euangelio qui uiuit inquit & credit in me n̄ morietur in eternum.

*Q*ua ppter festinare debemus r̄p̄sationē uerū desideremus attingere
 ut quē admodū corpore parentes patriā diuitias mundi uolunta
 terq. despeximus. ita & iā corde hāc om̄a relinquentes nullas ur
 sus ad ea quae dimisimus concupiscencia reuertemur. *Aliter*
fide translatus. ē. enoch ut enī transferrētur causa fuit quod
placuerit. Ut autē placeret dō. causa erit fides. Qui nesci
ret quia recepturus. ē. r̄s̄tributionē. Quomodo placeret dō

10h

Sine fide enī inpossibile est placere. Quomodo hoc. Credebat enim
 quia si quis crediderit eē dñm. & iā r̄s̄tributio nō non habebit; Unde ergo
 placet dō. credere inquit oportet quia est. non quid est. Si autem quia
 est fide non ratiocinationib; opus habet. ita ne quid sit ratiocinatione con
 phendi poterit. Si quia r̄s̄tributio mercedis est fide opus habet & non ra
 tio cinationib; ^{Quomodo} Quomodo ea quae ad essentiam eius attinent ratiocina
 tione poterunt conphendi. qualis enī est ratiocinatio om̄a quae sunt
 extitisse. Uides quāsi crediderimus de omnib; non tantum r̄s̄tributio
 nem. sed & iā de eo ipso quid sit dñs. Labuntur nob̄ om̄a & non stant.

Multi autē quaerunt quo translatus sit enoch. & quare translatus sit.
 & quare non fuerit mortuus. neq. ipse helias. & si adhuc uiuunt. neq.
 quomodo uiuunt. & in quali habitu. ^{sup} uacaneum. ē. ita requirere.

Quia uero trans latus ÷ iste. & quia ad sumptus est iste ille.
scripturae dixerunt. Vbi autem sunt. & quomodo non addiderunt.
Nihil enim amplius quam quae sunt necessaria dicunt; Hoc enim
factum ÷ quod translatione dicitur. Trans latus ÷ aut non mor-
tuus. sed ut non uideret mortem. propterea addidit uiuus trans
latus ÷. quia placuit deo. Et primum promisit fieri mortem terrore
uolens per filium patrem. Volens quippe ostendere. quia reuera perma-
net firma sententia. non malos statim sed etiam eum qui placuerat
subiecit supplicio. beatum illum abel dico. & pene post ipsum confes-
sum transtulit enoch. & non resuscitauit illum. Non presumere-
nt ne confidentes efficerentur. sed transtulit istum uiuum. per abel
qui dem periret. per istum autem excitans ad emulationem placendi
sibi. Non enim uirtutibus uenitur ad fidem. sed fide pertingitur ad uir-
tutes. Cornelius autem centurio cuius eleemosyna. & ante baptis-
mum angelo teste laudatus sum non operibus uenit ad fidem. sed fi-
de uenit ad opera. Nam ei per angelum dicitur. orationes tuas & ele-
mosyna ascenderunt in conspectum dei. Si enim deo uero & ante baptismum
non crediderat quem orabat uel quomodo hunc omnipotens deus exaudierat.
si non ab ipso se in bonis perfici perlebat. sciebat igitur creatorem
omnium deum. sed quia eius omnipotens filius incarnatus esse ignorabat.
Neque enim poterat bona agere nisi ante credidisset. Scriptum namque
est sine fide impossibile est placere deo. fidem ergo habuit cuius ora-
tiones & elemosyna placere potuerant. bona autem actione permeruit
ut deum perfecte cognosceret. & incarnationis eius mysterium crede-
ret. quatenus ad sacramenta baptismatis perueniret. per fidem ergo

uenit ad opem sed p opem ē. solidat infidem. *Fide* noē responso ac
 cepto de his quae ad huc n̄ uidebant. *M& uenit aptauit arcam in*
salute domus sue p quā damnauit mundū & iustitiae quae per
 fidē est heres est instituta. Exemplū enī enoch fidei tantū fuit.
 exemplū hoc autē noe & infidelitatis. Haec ē. pfecta consolatio &
 exortatio quando non qui crediderunt inueniunt adprobareē. sed iam
 infidelis comperitā parsi. Quid ergo inquit fide noe oraculo accep
 to. hoc ē. p dictū ē. ei. Oraculū autē p quā causa dī. & enī alibi
 dixit. Oraculū illi datū erit abs pū. & aerū. & quid dixit oraculū
 diuinū. Contemplari aequalitate honoris in spū scō. sic enī dī
 dat oracula sic & iā spū scō. Quare autē sic dixit. pphētia enim
 dicit. Oraculū de his quae ad huc non uidebantur inquit hoc ē. de im
 bryb. timent. Construxit arcā. reuocatio quippe nihil in hac causa
 suggerit. Nubebant enī & nuptū dabant. aer mundus atq.
 serenior signa nulla erant. uerū tamen timuit ille. Fide inquit
 oraculo accepto de his quae ad huc nobis debebant. Timent construxit
 arcā ad salutē domus sue p quā damnauit mundū. Quomodo do.
 O stendit enī cor dignos hoc supplicio quineq. p illā constructionē
 corrigebant. & iustitiae p fidem est factus. heres. ex hoc enim
 apparuit iustus ex eo qd credidit dō. Fides autē cestū est qui a
 iustitiam operietur. Sicut enī nos oraculū accepimus de gehe
 na. sic & ille. tam & si uidebat. tam & si exprobat. sed tam
 ad nihil tale adtendit. Fide qui uocatur abraham oboediuit
 in locū exire quō accepturus erat in hereditate & exiit
 nesciens quo irā. Quae enī uidet die mibi ut emularētur. Nam

patriam paganam habuit & idolatriam pphetas non audierat
neque sciebat quo pgebat. quō em̄ istos intuebantur qui cre-
diderant ex hebreis ueluti decem milia bonis potitos os-
tendit. quō nullus adhuc aliquid recepit om̄s sunt sine
p̄mio. Nullas adhuc uicisitudines accepit. A patria
sua ille & ad domo excedit & egressus est nesciens quo ir &
fide moratus est est in terra repmissionis tam q̄
in aliena in casulis habitando cum isaac & iacob.
coheredib; repmissionis eiusdem. Quid mirū supse-
ita cum & iā semen eius sic habitaret. Videns ergo redar
qui repmissionē. dictum enī erat tibi dabo terrā hanc
& semini tuo. Vidit filium ibi ut pegrinum habitantē. nepos-
item eius uidit sem & ipsum in terra aliena pegrinantem
& nihil turbatus est. It circa abraham fortassis merito
sic factum ē ut pate post ea defectum repmissionis ducenda
In ple aū eius satis erat mirū quā quā & iā ad ipsū dictū ē
quā tibi dabo & semini tuo non p sem tibi sed tibi & semini tuo;
& tam neque ipse neq; isaac neq; iacob potiti sunt hoc pmissio.
ille quidem seruauit mercennaria seruitute exagrabatur.
isto uero pene excederat timens. & alias quidem inter-
emit hostes in bello. alias aū nisi d̄s adesset & iā pisset p̄p̄ea
dix̄ quia cum coheredibus repmissionis eiusdem nam ipse solus
inquit sed & iā heredes. *Expellat enī fundamenta habentē*
ciuitatē cuius artifex & conditor d̄s. Contemplaris quia
hac rē acceperunt repmissiones. hoc est expectando & con

fratendo quod acciperent. Si igitur confidere accipere est possu-
mus accipere; Isti enim ac si nihil horum potiti sunt. tantum
desiderio inducuntur ea. Quare hoc fiebat? ut nos erubescam^{us}
quia illi quidem reppositionib; intra factis non attendebant
sed futuram civitatem requirebant. Nobis autem sursum atq; deorsum
de supra civitate loquitur. nos tamen terram quaerimus.

Dixit eis quia dabo vobis praesentia quod videbat eos. magis autem quia hos
attenderunt et seipsos maioribus esse dignos. non eos permittit accipere
haec sed illa maiora eis tribuit. Volens nobis ostendere quod maioribus
digni sunt. nolentes alligari ad ista terram. Sicut quisquam pue-
rulo sapienti reppmittat puerilia. non ut accipiat sed ut ostendat
eius philosophiam dum ille maiora postulat. hoc enim est ostendentis
quia cum tanto studio abducebant animos suos a terra. quia neque quae
dabantur accipiebant. Denique propter ea nepotes eorum accipiunt. Illi quip-
pe erant terra digni quidem civitate fundamentum habentes. isti enim
non erant fundamenta qui ad comparationem illorum non sunt cuius arti-
fex & opifex deus est. *fide & ipsa sarras sterilis uir tunc in con-
ceptione seminis accepti propter tempus & atque quoniam fidelem
credidit esse dominum qui permiserat propter quod & ab uno horum suis
et de mortuo tamquam sedera celi in multitudinem
& sic haec arena quae est ad hunc mare innumerabilis.*

Fide inquit & ipsa sarras in hoc loco vere cunctas eis excitans dicit.

Si quidem super mulierem pusillanimos apparuerit; sed fortassis dicat.
aliquis quomodo fide quaeritur. risus quidem ex infidelitate timor
aut ex fide; Quod enim dixit non nisi ex fide factum est; pinde euacuata

infidelitate introducta est fides. fide inquit & ipsa sarras uirtutē adiū
cipiendū sem adscenendū sem ad susceptionē uirtutē accepit quae
iam mortificata erat & sterilis. Duplex enī erat p̄clusio una extem
pore rennuerat quippe iam. alia uero ex natura sterilis. idcirco
etiam ex uno geniti sunt om̄s sic stelle caeli. & sic harena quae est ad ho
ram maris. Idcirco ergo inquit ex uno geniti sunt om̄s. non hoc solū uolens
significare quia genuit. sed etiam quia tantorū mat̄ effecta ē. quantorū
neque fecunda. Sic stelle caeli inquit quo modo ergo sepius eos numerat
cum dixerit quō admodum non numerantur stelle caeli sic neq; sem
ur̄m. Aut igit̄ hyperbolice dixit aut certe om̄s significauit qui semper
illa origine p̄creantur. *Iuxta fidem defuncti sunt om̄s isti non accep*

104.

tis remissionibus. Duo quaedam hic dignū ē querere. quo modo cum
sup̄ dixisset translati ē enoch. & non inueniebatur ne uidet̄ & mortē.
hic dicit scdm̄ fidem mortui sunt hui om̄s. & iterū cū dixisset sup̄ non
repor̄tantes remissiones. Dicit noe recepisse mercedem ad sa
lutiē domus suae. & enoch. translatū ēē. & abel ad huc loqui.
& abraham accepisse terrā. & dixit scdm̄ fidem mortui sunt. hi
om̄s n̄ repor̄tantes remissionē. quid ergo est. necessariū itaque
uidetur primū primo soluere. deinde scdm̄. *Iuxta fidem* inquit
mortui sunt hi om̄s. In hoc loco om̄s dicit. non quia om̄s mortui sunt.
Sed quia p̄ter illū solū hi om̄s mortui sunt quos scimus mortuos fuis
se qđ aut̄ dixit non repor̄tantes remissiones. uerū est. Non enī hae
remissio erat noe. isaac enī fortassis & iacob acceperunt remis
sionis terram; Noe uero & abel & enoch quas retributiones acceper̄.
aut igitur de istis dixit. aut si etiam de illis non erat remissio. ut

in admittitione eēabel. aut transferetur enoch. aut saluaretur
 noe. & haec quidem illis ppter iustitiam pueniunt. libamina uero
 quaedam ercent & primae degustationes futurorum. dñ enim ex
 initio sciens humecnum genus multae humilitate & disensione opus
 habebat. non solū quae futurar nobis largitur sed & quae huius sunt
 nobis pstat. Sicut & discipulis suis dicebat. Quid misert do
 mor aut fr̄ aut sorores aut patrem aut matrem centuplum recipiet & uitā
 aeternam hereditabit. & iterum querite regnum dī & haec om̄a adicient vob̄.

Sed longe aspicienter & scilicet centes. In hoc loco quiddā mysticū
 significat quō om̄a ante cesserunt quae illic defuturis dicta sunt.

104.

De resurrectione de regno caelorum de aliis quae ueniens xps p̄dicauit.
 remissiones enī has quid dicit aut ergo hoc dicit aut certe quia non qui
 dem eas acceper̄ sed confidentes p̄st hinc discesserunt. Confidebant
 enī sola fide de longe eas uidentes; Ita confidebant de illis ut & iam
 salutarer̄ eas; Ex mēla fora nauigantiū hoc dix̄ qui p̄spiciunt longe
 desideratas ciuitates quas ante quā ingrediantur salutatione
 p̄ueniunt & eas sibi familiares efficiunt. *& confidentes qui a pere
 grini & hospites sunt sup̄ terram.* ⁺ Prima uirtus ē & tota uirtus p
 egrinum ēē mundi huius & hospitē & nihil cōmune habere cū rebus huius
 sēdi. Sed remoueri ab eis sic pegrinū sic & iā illi beati de quib; dic̄. Circa
 ibant in melioris in pellib; capris egentes tribulati ad flētū quibus
 dignus non erat mundus. Illi enim pegrinos se ipsos dicebant. paulus
 aut̄ aliquid amplius dix̄ non pegrinū se ipsū dixit sed mortuū mundo
 & mundū sibi. Mihi ⁺ inquit mundus cruci fixus ē & ego mundo. Quis aut̄
 in hoc mundo pegrinatur post̄ nisi qui ad sortē electorē currens habere

66.

se patriam nouit in caelestibus; & tanto magis illic sperat inuenire se propria quanto hic cuncta quae pretereunt esse a se dubitat aliena; pegrinus itaque propter omnium numerus electorum qui hanc uitam quoddam sibi exilium deputantes ad supernam patriam tota cordis intentione suspirant. De quibus paulus dicit. Confiteri qui a pegrini & hospites sunt super terram. quoniam haec dicunt significant se patriam inquirere. ad hanc pegrinationem isdem quoque apostolus tolerabat cum diceret. dum sumus in corpore peregrinamur ad domino. per fidem enim ambulamus non per speciem. huius pegrinationis aerumnas satagebat deuitare cum dicebat.

Desiderium habens dissolui & esse cum christo. & rursum mihi uiuere christus est & mori lucrum huius pegrinationis pondus graue sentiebat psalmista cum diceret. heu mihi quia incolatus meus prolongatus est habitauimus cum habitantibus; cedas multum incola fuit anima mea. ab hac eripi quanto tius anhelabat cum supernis desiderijs flagrans diceret. sicut anima mea addominum uiuum quando ueniam & apparebo ante faciem dei mei. sed hoc desiderium nesciunt quicquid interitis uoluptatibus; defigunt. dum enim sola quae sunt uisibilia diligunt. profecto inuisibilia uel si credunt esse non diligunt quia dum nimis se exterius secuntur etiam mente carnales fiunt.

inquit Pegrini & hospites erant sicut qualiter & quali modo ubi autem confiteor abraham quod pegrinus & hospes sit. fortassis enim etiam ipsum hoc confusum esse reperiemus. Confessus tamen est dauid quia pegrinus sum inquit sic omnes patres mei. Qui enim in tabernaculis habitabant qui sepulchra pecuniarum comparabant. certum quoniam pegrini

erant ut sua nec ubi sepeli rent suos haberent; Quid ergo:
 nullius terrae quae in palestina: dicebant se pegrinos esse. nequa
 quam sed totius mundi. & merito. nihil quippe conspiciebant in eo
 eorumque uolebant. sed omnia pegrina & aliena. ipsi quidem uirtu
 tem colere desiderabant. In hoc autem mundo erat iniquitas mal
 ta. & pegrina eis omnia erant. Nullum amicum nullum familiarem.
 habebant propter paucos. Non erat diligentia eorum circa ea quae
 huius mundi sunt. & hoc non uerbis solum sed etiam rebus; ipsis & operibus;
 demonstrabant. Quomodo dixit dominus abrahae dimitte te patriam. quae
 putabatur patria esse & ueni ad alienam terram. & non est reuertens
 amore priorum sed sic pegrinus egressurus de aliena terra sic sine
 aliqua compassione illam patriam dereliquit. Dixit ei offer mihi filium
 tuum & ueluti non habens filium sic eum obtulit pecunias communiter cum
 transeuntibus possidebat. pro nihilo eas existimabat; Primatum
 alius cedebat. in pericula se ipsum dabat. decem milia mala patiebatur.
 non domos construebat claras. non deliciebatur neque circa uestimenta
 diligens erat quae omnia in hac uita esse solent. sed cuncta quae ad sup
 nam ciuitatem pertinebant gerebat. hospitalitatem demonstrabat
 fratrum dilectionem. elemosinas. patientiam. contemptum pecuniarum.
 contemptum praesentis glorie. & calorarium omnium quae in hoc mundo sunt;
 Filius eius etiam talis erat. exagrabatur. persecutionem patiebatur. debellabatur.
 & cedebat. & obsequebatur ut pegrinus constitutus. Pegrini quippe
 quae cumque patiuntur tolerant ut puta quia patria non sint; & luxu
 re ablata & hoc tolerauit ut puta in peregrinis; Omnia uero quae
 gerebat ad supernam patriam pertinebant. pudicitiam honestate demonst

trant; & enī post quā desponsauit non est conuersatus cū illa muliere. sed transeunte uigore iuuentutis tunc eā accepit ostendens qm̄ n̄ libidinis causa hoc fecit sed ministrans & deserviens p̄missioni diuinę. Quid aut̄ iacob. nonne panē tantū quae rebat & uerimentū quae p̄tinent ad peregrinos qui in paupertatē deueniunt multā. nonne p̄secutionē patiens discessit sic peregrinus. nonne mercennarius erat. nonne decem milia ubique mala patiebatur sic peregrinus; Qui enī haec dicunt significant se patriā inquirere. & si quidem illius meminissent de qua exier̄ habebant utiq; temp̄ reuertendi. nunc aut̄ meliorem appellant id est cālestem.

10H.

Quanta differentia illi quidem par turiebant p̄ singulos dies lebera tuolentes de hac uita & ad suā patriā remeare. nos aut̄ econtra facim̄. **S**i febris accideret om̄a relinquit; sic pueruli paruuli planctuosi mortem timeamus. & merito hoc patimur quasi peregrini conuersamur in hac uita & non ueluti qui festinat ad patriā sed ueluti ad poenasturi. Propt̄ea dolemus & timeamus qm̄ ista res; non uisum sic oportet. sed p̄uestimus ordinem. Propt̄ea lamentamur quando magis gaudere nos oportebat. Idcirco derigescimus ueluti homicide quidam & duces latronum cū p̄ducendi sunt ad tribunal & om̄a mala considerantes quae gerer̄. & p̄pt̄ea timent & tremunt. illi uero patres non erant tales sed festinabant. Paulus aut̄ & congemiscebat nos ipsi inquit in hoc mundo gemescimus grauati tales erant & abraham & illi alii peregrini quippe erant in hoc mundo uniuerso & patriā quae reabant. num illā quā relinquaerant. nequaquam; Quid enī illos

phibebat si uellent iterū reuerſi & effici ciues. ſed illa quae rebaſ
quae in caelis eſt & ſic feſtinabant ut hinc diſcederent ſic placuer̄ dō.
Ideo non confunditur dñs uocari dñs eorū. parauit enī illis ciuitatē.

O quanta dignitas ut dignaretur uocari dñs eorū. Magnū hoc ē & re
uera magnū & multae beatitudinis indicium. quia tñs quidem
& caeli uocat dñs ſic uocat & paganorū dñs quia ipſe condidit & con
ſtruxit om̄a. Scōrū uero illorū non ſic dñs dñs. ſed ſic amicus aliquis
germanus. Sic enī dici pot eſt dñs non gentiū ſolū ſed totius mundi.
ita poſſit dici dñs abraham. Sed neſcitis quanta ē iſta dignitas. q̄
neq; adipiſcimus illam. Sic enī nunc dñs dñs xp̄i anorum dñs & tamen
excedit hoc nom̄ dignitatē nr̄am. quanto magis ſumus uocatur dñs.
Intellego quanta eſt magnitudo. qui mundi uocatur dñs. non erubeſcit
quū uocari dñs. ſed eſto iſti fortasſe pp̄t p̄gritudinē dicebant ſeipſos
peregrinos. qui autē & iā dauid nonne rexerat n̄ne pph̄ta n̄ne in ſua
patria degebat. quare ergo dix̄ peregrinus & hoſpoſſum. dic ſc̄ae
dauid quomodo eſt peregrinus. ſic patres inquit mei. quia & illi peregrini
erant; Habemus patriā inquit reuera patriā. quomodo ergo
tū peregrinus eſ. in t̄ra inquit. Proinde & iā illi in t̄ra. ſic illi in
quid. ſic & iā ego. ſic iſte ergo ſic & iam illi officiamur itaq; & iam nos
peregrini ne confundatur dñs uocari dñs nr̄. confuſio quippe illi eſt
quando malignorum hominū uocatur. & confundit illos & iā ipſe.
Sicut enī glorificatur qnd̄ benignorum & bonorum hominū uocatur
& colentium uirtutem. Si enim nos euitamus uocari dñi malorum
ſeruatorum & relinquimus eos & ſinos appellans aliquis dicat quia
ille multa mala operatur. num tuus ſeruus eſt. non ne confeſſum

MOÏSES.

dicimus quia nequaquam repellentes obprobrium; habetudo enim quædam est seruo addn̄m & transiit in nomina ab illo ad illum. Sed illi ita erant clari ita confidentia pleni ut non solum confunderetur cū ab illis uocabatur dñs. sed & ipse id ipsum dicebat. In euangelio quoque euidentius dñs ad saduceos non legistis inquit qđ dñs ē ad dīcēte uob̄ ego sum dñs abraham & dñs isaac & dñs iacob. non est dñs mortuorū sed uiuentiū om̄s enī illi uiuunt de quib; & apostolus p̄pter qđ inquit n̄ confunderetur dñs uocari dñs eorū. parauit enī illis ciuitatē. Nā quā nec otiosi sunt post separationē huius corporis. neq; nihil sentiunt & iam euangelii parabola quæ de illo paupere lazaro. & diuinitē purpurato p̄fertur ostendit quorū unus beatissimū sedem id est sinum abrahae requiem p̄meretur alius intolerabili ardore aet̄ni ignis exurit.

Sed iam & illud quod dicit ad latronem hodie mecū eris in paradiso.

Voluerimus intendere quid aliud manifesta significat quā p̄durare in animab; non solū pristinos intellectus. sed & uicissitudine eas congrua p̄meritorū altitūq; suorū p̄frui qualitate; hoc enī illinequaquā dñs p̄misisset si eius animā nosset post separationē carnis ut priuandam sensu uel nihilū resolueudam. Non enī caro eius in paradiso sed anima erat ingressura cum xp̄o. **fide obtulit abraham isaac cū temptaretur & unigenitū offerebat qui susceperat remissionem ad quē dictū est quia in isaac uocabitur tibi sem̄ arbitrans quia & amor tuus suscitare potens ē dñs. unde eum & in parabola accepit.** Vere magna erat fides abrahae. Precepta dī cū p̄ceptis dī litigare uidebant. & si des fidei repugnabat. & mandatū dī erat remissioni cōtrariū

cum scriptū sit. Dixit dñs exi de terra tua & de cognatione tua & dabo tibi terrā
 hanc. & nō ei dedit illā terrā hereditatē nec gressum pedis. Intueris
 qualiter quæcipiebant remissionib; uideant eē contraria. Iterū
 dixit qm̄ isaac uocabit tibi sem̄ & credidit. & iterū dicit. Sacrifica
 mihi illū excuius semine mundus totus erat replendus. Contem
 plaris licet p̄ceptorū & remissionū; Contraria quippe remissio
 nib; imperabat. & neq; sic obstipuit iustus ille. & neq; se deceptum
 dicebat. Contraria remissionū audiebat ab eodem ipso qui illa
 p̄miserat & nō turbabatur. sed ueluti continentia gerebat & reuera
 concinentia erant; Contra quidem humanis ratiocinationib; uide
 bantur. concinentia uero erant fidei. cū enī dixisset ap̄l̄s existimans
 quod & amor tuus resuscitare potens est dñs. ut ostendat & ex eadē
 ipsa fide ex qua crediderat quō nō ex tantō ei donare & ex hac
 etiā credere quod & mortuum possit suscitare adiecit. quia
 eadem ipsa fide etiā occisum resuscitare credidit. Similit̄
 quippe dubium erat humane ratiocinationē ut ex uulua
 mortua & senili & inepta iam facta ad generandū dona
 re & filium. & iterū remptū iterū suscitare. Sed dux & uiaatrix
 est fides p̄cedens futura. Fide inquit obtulit isaac cū temp
 tarētur nulla quippe altera causa fuit oblationis illius nisi haec;
 Deinde exsequit̄ omnem sensum. Non enī posset quis quā dicere
 quia habuit alium filium ex illo sperabat p̄missionē impleri.
 & p̄pt̄ ea confidens istū obtulit. Et iam unigenitū inquit offere
 bat qui remissiones acceperat. quid dicis unigenitū quid isma
 hel ex quo erat. unigenitum inquit dico. quantū ad tinē ad rationē

repmisionis. ppter ea addidit cum dixisset uni gentiu uolens osten-
dere ppter ea unigenitu ee. addidit ad que dictu est. quia in isaac
uocabitur tibi sem; Intueris quomodo miratur illud quod a patri
archa factum ē. isaac inquit uocabitur tibi sem & offerebat ad occi-
dendum filium. Deinde ne quis putaret quo desperans hoc fecit & p hoc
pceptu fidem illius repmisionis amiserat. cognoscat qm reuera.
& hoc inquit fides fuit; Sed & illam habuit fidem licet uideretur
huic repugnare sed n repugnabat. Non enī humanis ratiocinatio-
nib; uirtutē dī pensabat. sed fide cuncta gerebat. ppter ea non uerū
dicere. quia & ex mortuis potens est suscitare dī. Unde eū & in parabo-
lis recepit. hoc est in exemplo. arietē quippe occiso iste saluatus est.
pinde p arietē eū accepit. illū p isto occidens; haec autē formę quędam
erant. Hic enī filius dī ē qui occiditur. & contemplare clemētiā dī quan-
ta est. qm enī magna quędam danda erat hominib; gratia. uolens
hoc n gratias tribuere sed ueluti debitum facere psuadē primo
homini ut filiū suū traderet p pcepto dī ut nihil uideatur magnum
ipse facere filiū suū tradendo. Siquidem cum homo ante ipsū hoc
fecerit. ut hoc non gratia faceret. sed debito mutaretur. Unde
eum in parabola inquit recepit. hoc est uelut in similitudine.
Velut enī in parabola erat aries isaac & tipus. quia pfectū est sacri-
ficium & occisus est isaac quantum ad uoluntatē illius ad tinē;
ppter ea illū redonauit patri archę; **fide & de futuris benedixit**
isaac iacob & esau. Multi inquit pphetę & iusti desiderauerunt
uidere quas uidelīs & non uiderunt. numquid omīa futura sciebant
iusti. si enī ppter ea n reuelabatur filius quib; dam uirtutis claritate

104.

h ppter infirmitatē eorū qeū non possent accipere sed illi qui

fulgebant merito reuelabatur. & hoc & iā paulus dicit non futu-
rum setm significans defutura huius seti; Intuatur quō qd dicit
de abraham & de iacob dici pot est qm n̄ receper̄ benedictiones. Sed
nepotib; eorū reddite sunt ille benedictiones. ipse aut̄ futura adeptus
est; Inuenimus enī fratrē eius magis potitū eē seto. ille aut̄ in seruitu-
te mercennaria & periculis & insidiis & deceptionib; & amorib; omne
trans egit tempus. Interrogatur & iā a pharaone. modici inquit facti sunt
dies moi. ille aut̄ in primatu & fiducia fuit multa. Ubi ergo puenit bona
nisi in futuro. Defuturis inquit benedixit isaac iacob. & esau licet maior sit
esau. tam pponit iacob. pp̄t uirtutē; Intueris quanta erat fides. & iā de-
pmittebantur filiis eorū tāta bona utiq; ex fide hoc est credendo dō.
fide iacob moriens singulos filiorū ioseph benedixit & adorauit
fastigiū uirgē eius. In hoc loco necessariū ē ponere benedictiones
omnes. ut & iā fides & prophēia eius manifesta fiat; & adorauit inquit
fastigium uirgē eius; hic n̄ solū inquit p̄nuntiavit sed & iā ita confidebat
defuturis. tanq; si ea opera demonstraret. qm enī surrecturus erat ex fr̄e
rex alius. pp̄t eadē & adorauit fastigiū uirgē eius. Ecce & cū iam & senex
adorabant ioseph uniuersi poplī. adorationē significans quae illi erat
futura. & hoc iā sumpsit effectū quando eum adorauer̄ fratres eius.
futurū aut̄ erat iterum post ea p̄decum trib; intendis quomodo futura
p̄dixit. uides quantum habet fidem quomodo defuturis credebat.
Quaedam enī in hac uita patientiae sunt solius exempla. & qualiter pati-
enda sunt mala. & quia non hic recipiunt bona. sic contigit in abrahā
sic in habel; Quaedam aut̄ fidei s̄ exempla sic contigit in noe. qm ē d̄r qm
est retributio; fides quippe multi moda est in hac uita. qm ē retributio.

104.

q̄ futura sciebant hoc ē resurrectionē xpi sed fide defuturis dicit

aliqua non eodem modo sustinenda. Ante munera ut coronas cer-
 tandum est; Illud aut quod circa iacob contigit. solus est fides. quoniam p-
 misit abraham quia tibi dabo & semini tuo terram hanc. *fide ioseph*
moriens de perfectione filiorum istius memoratus est & de ossibus suis
mandavit. Ioseph etiam in aliena patria constitutus & necdum uidentis
 iam processisse repositum. & neque sic concidit animus eius. sed sic cre-
 dit ut etiam de exitu eorum loqueretur. & de ossibus suis mandatum daret;
 Et non tantum solus credidit. sed etiam alios introducebat ad fidem. ut semper
 memores essent quia nequaquam de ossibus suis delegaret nisi plana fide
 speraret & reditum eorum. *fide moyses natus occultatus est in sinibus*
tribus aparentibus; eo quod uidissent fugantem infantem & non timuerunt
regis edictum. De parentibus; moysi necessarium est dicere; Omnes quip-
 pe infantes masculos interim pharao iusserat. & nullus effugerat
 hoc periculum; Unde igitur isti sperauerunt ut saluarent puerum
 ex fide inquit. quali fide? uidere elegantem infantulum. & ipse uultus
 ad fidem eos adtraxit; Sic iam inde ab initio ex ipsius incunabulis mul-
 ta erat illi iusto infusa gratia. Non natura hoc operante sed
 gratia diuina; quae etiam barbaram illam mulierem aegyptiam ex-
 citauit ut amaret ut sumeret ut arriperet; Et tamen fides in istis
 non habuit idoneum argumentum; Quid ergo & quantum erat ut ex ipso
 uultu crederent. sed uos inquit ex rebus; ipsis credite & multa ha-
 bebitis fidei pignora. & cum gaudentes rapinam rerum uestrarum
 suscipere & quaecumque talia passi estis. fide altum est & patientia.
 sed quoniam existis crediderunt. deinde pusillanimitate afficiebantur. ostendit
 quia & fides illorum per multa tempora tendebatur. Sic contigit in abraham

quamuis uideretur sibi res ipse repugnare; non timuerunt
inquit preceptum regis; quamquam illud quidem opere exer
cebatur; hoc autem suspitio est & timor nudus. & hoc quidem
parentum erat. Deinde familiare illis & domesticum pfect
exemplum. melius autem ab illo melius & amplius. *fide moyses
grandis factus negauit se esse filium filiae pharaonis.*

10H.

Iamque si dicere & adeos nullus uirum dimisit aulam regalem amplam
& claram neque tales thesauros. neque cum possit filius regis
esse contempsit; sic moyses fecit; & quia non simpliciter dimi
sit significauit dicens. abnegauit. hoc est orruit auersatus;
est caelo quippe proposito. superfluum erat aulam ammirari
aegyptiaci regni. & uide quam mirabiliter illud posuit paulus.
Non dixit maiores diuitias existimauit thesauros aegypti caelum
& ea quae in caelis sunt. sed dixit in perpetuum christi. pro christo enim in
perpetuum sustinere melius iudicauit quam in dilectis esse. *magis
eligitur affligi cum populo dei. quam temporalis peccati habere
iucunditatem.* Vos enim pro ut ipsis patimur. ille autem palus
hoc elegit & ultro se ipsum piecit. In tanta pericula. cum ei liceret
& pie uiuere & saecularibus bonis perfrui; quam temporalem inquit
habere peccati iucunditatem; peccatum dixit nolle affligi cum
aliis. hoc peccatum esse putauit. Suggerit ille non alacriter
affligi cum ceteris. peccatum esse iudicauit. magnum ergo bonum
est afflictio ad quam ex fastigio regali se ipsum piecit; haec enim
faciebat magna quaedam prudens. *maiores diuitias aestimans
thesauro aegyptiorum in perpetuum christi aspiciebat enim in remune*

10H.

rationem. Quid est inpperiū xpi hoc est inpperia talia sustinere
qualia nunc nos. quale xps & iā sustinuit inpperium; & quomodo p xpo
sustinuit moyses. pētra enī erat xps; sic enī & ille inpperiū sustinebat
sic inpperiū sustinemus quia patimur mala concurrentes ad dñm. sic & iā
ille inpperiū sustinebat quando audiebat. Num tū interimere mē uis sic
int fecisti heri aegyptiū. hoc ē inpperiū xpi. usq; in finē & nouissimū spm pati
mala; sic & iā ipso inpperia sustinebat & audiebat si filius di ē. & laboris au
diebat p quib; crucifigebatur id ē a contribulibus; hoc ē inpperiū xpi quan
do quisquā ad molestias quando quisquā ab his quib; beneficiū pstitit susti
net inpperiū. & enī ille quoq; p beneficio suo haec patiebatur. hic eos exci
tauit. ostendens quia & xps eadem passus ē & moyses duae. psonae & lare
& diuulgare. p inde xpi magis ē istud inpperiū quā moysi qm ppris
ista passus ē. inpperiū sustinebat & patientē cuncta ferebat illis
mouentib; capita sua. quia ergo poterant fortasse his auditis desi
derare & iam ipsi & tribulationem dicit. q & xps moyses talia passus ē
Proinde diliciae inquit & remissio ad partem ptinent peccati. inpperia
uero sustinere ad xpm. fide reliquid aegyptiū non ueritus aegyptiū
n̄ ueritus animositatē regis inuisibilem enī tamquā uident sustinuit

194.

Quid dicit quia n̄ timuit & tam scriptura hoc dicit quia audiens ueritus ē
ppter ea fuga sate adquisiuit & a fuga reuersus ē. Sed tam qd reuersus ē
iterū. animi erat dō se cōmittentis. non enī dix. quia quē me & serui
tantur. non me igitur eisdem ipsis cōmittā. p inde & iā quod a fuga
reuersus ē fidei fuit. Qui ergo non pmanet inquit nē se in aptum
pcepit & periculum. quia hoc iā temptantis ē & in silere in media
pericula & dicere. uideamus si me liberat dñs; hoc & iā xpo dixit

diabolus. mitte te deorsum. intueris quia hoc diabolicum est. ut sup.
 uacue. ac supflue se quisquā in periculum icet. temptare dñm si saluat;
 Item p̄ eē iā illis ad regimen eorū non poterat. ita ingrato adfec-
 tis illis quib; tanta p̄stiterat. Stultū itaq; erat & insensatū p̄ma-
 nere illic. haec autē om̄a facta s̄. quia uoluit uidens inuisibilem sic
 sustinebat; In actionib; quippe suis uerentur homines quos corpora-
 lit̄ uident & dñm sibi p̄sentē non aestimant eē quē n̄ uident. quo con-
 tra in laude moysi dī. Dum aegypti regē contemneret & dī manda-
 tis oboediret. quia inuisibilem tamquā uidens sustenit. puer sū
 quippe t̄a principem quasi n̄ uidet quē ab oculis sui cordis abiicit.
 Regē uero inuisibilem tamq; uidens sustenit. quia ab eius timoris
 intuitu m̄tas oculū n̄ deflexit. Surgit uidem̄ m̄te semp dñm. si semp in
 recordatione eius conuertimur m̄tem nr̄am. om̄a nob̄ facile appa-
 rebunt; Om̄a portabilia. om̄a leuē sustinemus. omnib; superiores ef-
 ficimur; Si enī quisquā dilectū uidet magis autē recordatus illius erigit
 animā & mentem sublimis efficitur. ut om̄a facile toleret. delicias
 ex memoria illius qui enī in m̄te habuerit eū qui nos diligere uere digna-
 tus; & recordatus fuerit eius. non poterit aliquā sentire tristitiam
 aut terribile aliquid aut periculosum timere. *fide celebrauit pas-
 cha & sanguinis effusione nequi uastabat primitiua tangeret eos.*
 Plurima paulus in ipsa quas loquitur sol & argum̄tari. & densus;
 in sententiis. Talis quippe ē sp̄s sc̄i gratia non habundantia uerborū
 paucae contanēt sententias. sed in breuitate uerborū magnū habet
 & plurimū intellectū. Intuere igit̄ quomodo sub occasione hortationis
 & de fide disputans. cuius eos tipi cōmemorans & quanta mysteriū.

66.

10H.

10H.

cuius habebamus ueritatē. Fide inquit caelebrauit pascha & effusio-
nem sanguinis ne qui uastabat primitiua tangeret eos. Effusio sangui-
nis agni sacrificabatur in domo. & in sanguine pungebantur postes.
& hoc erat tū tam apud nationē aegyptia. Surgitur sanguis agni in
medio aegyptiorū & in tanta deuastatione inlesos seruabat iudeos.
multo amplius saluabit nos. non postes sed animas nr̄as xp̄i sanguine
punguentos. & enī iam nē quide uastat in profunda ac nocte circuit.
sed induamur arma hoc ē illo sacrificio effusione sanguinis punctione
appellat. Ex egypto enī edu x̄i nos d̄r. hoc est ex tenebris idolatria. quā
uis quod fiebat nihil est. sed quod p̄ illud p̄ficebatur magnū erat. quod
enī fiebat sanguinis erat effusio. qđ autē p̄ficebatur salus & conclusio
& p̄hibitio p̄ditionis. timuit illū sanguinē angelus. sciebat enī cuius erat
x̄pus. dirigit dominicā mortē intelligens p̄p̄t ea non d̄git postes.
dixit moyses quia ungui te & unxerunt & confessi sunt. Vos autē ipsius
agni habentes sanguinem non confidistis. **fide transierunt mare
rubrū tamq̄ per aridam terram qđ ex p̄t egypti de-
uorati sunt.** Iterū populū p̄fectū cōparat plebi unius loci edicā
quia non possumus scdm̄ quod iusti potuer̄. fide inquit transierunt
mare rubrū tamquā per aridam t̄ram quod ex p̄t egypti absor̄tis
in hoc loco & ad recordationē eos adducit passionum quas in aeḡpto
passi sunt quomodo hos. quia fide sperabant p̄ mare rubrū transire
p̄p̄t hoc orabant magis autē moyses erat qui orabat. Contemplant
quid ubique fides rationationes humanas excedat & infirmitatem
atq̄ humilitatē hominū superet. Intueatur quia simul incredulabant
& iam supplicia declinabant. Nunc quidem in sanguine postū

73
nunc aut in mari rubro & hoc manifestabat aquam esse qua illi ueni-
entes absorpti sunt. ex hoc apparuit non esse phantasmam sed sic
in leonibus illi qui ab eis deuorati sunt ostentabant ueritatem rerum
& sic in camino quincensi sunt. sic etiam nunc inspicis easdem res alius
quidem ad salutem & gratiam alius aut ad perditionem ualuisse intantum
est fides magni boni quam etiam quando ad desperationem aliquam
uenerimus. tunc quoque liberamur ac si usque ad ipsam mortem
ueniamus. ac si de nobis ab omnibus desperetur quae namque iam spes
erat hinc aegypti inde mare ipsi inermes aut enim in mare erant
perituri si uellent fugere. aut in manus aegyptiacas incidere.
Verum tam ex maiori desperatione eos liberauit. id est in mare
istud: sub stratum sic terra hoc aut demersit sic mare. illic
oblutum naturae suae hic aut etiam armatum: aduersus eos;
*fide muri hiericho corruerunt circuitu dierum
septem.*

Non enim tubarum sonitus murorum saxa derexit ac si per decem
milia annos quis tubis insonet. sed fides omnia ualens. intueris ubique
neque conscientia ulla rerum neque naturae lege omnia
permitti sed propter spem cuncta fieri. p inde etiam hic propter
spem cuncta fiunt. quomodo enim sursum atque deorsum dicebat
quia oportet credere & spebus futuris regi omnia istum ser-
monem mouit ostendens quia non nunc sed ex initio omnia
miracula per fidem impetrata sunt & perfecta; *fide raab me-
relux non perit cum in credulis excipiens exploratores
cum pace.* Proinde admodum turpe esset si meretricis infide-

104.

104.

liores extitissent. tam illa homines audiunt nuntiantes
& confestim credidit. nam & eam effectus consecutus ē omnib;
quippe pereuntib; sola saluata ē; Nondix̄ ad rē ipsā quia cū
plurimis meis ero. n̄ dix̄. num ego istis prudentior ēē possum
sapiētib; uiris qui n̄ credunt & ego credam. nihil tale dix̄
sed credidit dictis eorū quod possint illa contingere. **Et quid
adhuc dicā defici** & enī me tempus enumerantem.

104. **I**am non ponit nomina sed finē faciens in mer & rice. & uere cundā
eius excitans qualitate p̄sonae iam non dilatat historiarum
cōmemorationē ne uideatur sermonem suū protelare. tam
non ea explanat sed prudentē & sapientē ualde utrumq; faciens
& tempus fugiens. & densitatē sententiarū n̄ auferens. neq;
enī omnino tacuit. neq; dicens molestus ē utrumq; enī fecit.

Cum enī quisquā fortit̄ decertatur. si incertamine
p̄uenerit & defatigat auditorem. qui enim iā credenti lon
gitudine sermonis molestus esse uoluerit. opinionē ambitionis
incurrit. oportet & enī utilitati p̄spicere & coaptari. **de gedon
barah sampson iephthae dauid & samuel & p̄phetis qui p̄ fidē
deuicerunt regna.** In hoc loco culpant paulū quidam qm̄ barach
& sampson & iephthē int̄ istos constituit. quid dicit mer & rice ponit
istos non ponit. nec mihi nunc dicar aliā uitā eorū. sed si n̄ credider̄
& si non clamauer̄ in fide & p̄phetis inquit qui p̄ fidem expugnauer̄
regna. **operati s̄ iusticiā adepti s̄ p̄missiones.** Qui sunt isti quos
dic̄ miscēdam enī in hoc loco quā habuit dauid. de eo enī hoc eū dicere
arbitror adepti s̄ p̄missiones. quales enī. istis de qui **bus dicebat**

quia semen eius sedebit sup solū eius. **obdurauerunt ora leonū ex tunc**
et impati ignis effuger aciem gladii. Contemplantur quomodo
 in ipsa morte erant. Daniel aleonib; tres pueri in camino
 de ambulantes israhelites abraham isaac & iacob in uariis tēp
 tationib; & neq; sic disperauer. hoc enī ē fides ut cū res nob inc
 trariū exeunt. tunc credamus quia nihil contrariū factū
 est sed cuncta consequentia & ordinata uener. effugerunt ora gla
 diorū. De trib; pueris eum iterū puto dicere. **conualuerunt**
de infirmitate fortes facti sunt in bello. castra uerterunt
exterorum acceperunt mulieres de resurrectione mor
tuorum suorum. Tempus post quā reuersi sunt ex babilonia significat.
 ex infirmitate enī hoc eō puto. id est ex captiuitate. quando iam in dis
 peratione erant iudaice res. quando iam amotus nihil distabant.
 quis enī sperabat de babilonia eos posse reuera. & non dico reuera solū
 sed & a fortior effici. uerterunt castra exterorum sed uob nihil tale
 contigit inquit. sed haec forme sunt futurorum. acceperunt mulieres
 de resurrectione mortuos suos ea quas circa pphēas puenerunt
 dicit. heliseū & heliā significans qui mortuos suscitabant. **alii autē**
distenta sunt non suscipientes ut meliorem inuenirent resur
rectionem. Alii inquit distenta sunt nō suscipientes redemptionem
 ut meliorem resurrectionē adipiscantur. Nā cur dic mihi in p̄sentia uita
 nolebant uiuere. nonne quia meliorem expectabant. ut cū alios suscita
 rent ipsi tñ mori desiderabant. Clarū ē ergo quia ut meliorem re
 surrectionem adipiscerentur. non enī talem qualem resurrectionem
 acceperunt filii illarum mulierū. in hoc loco uidetur mihi quia iohannē

104.

104.

redemptione.

104.

10H.

significat & iacobum. distentio quippe dicitur decollatio. Nā pos-
 sunt uidere solem possent non redarguere & elegerunt magis mori
 cū ipsi alios suscitarent ut meliorem resurrectionem adipiscerent.
 alii uero ludibria & uerbera experti in sup & uincula & car-
 ceres lapidati sunt scilicet sunt in occisione gladii mortui
 sunt. In istis facit finem quia maxime isti familiares similitudine
 iungebantur. & maxime illis istam adferrebant consolationem.
 Quando enim quis in eadem causa ut in eadem passione ac tristitia
 desinitur solacium ex similitudine compatiens accipitur. alioquin
 ac si priorem aliquā passionem dicas. si non ex eadem causa hostis
 sit nihil prodest. propter ea in hoc sermonem suū concludit uincula
 nominans & carceres & uerbera & lapidationes stephanū sig-
 nificans & zachariā propter ea adiunxit in occisione gladii mortui
 sunt. quid dicit alii quidem effugerunt ora gladiorum alii uero in oc-
 cisione gladii defecerunt. quid est hoc quod horū laudas quid ad miraris
 hoc an illud. ita inquit hoc quidem uobis proximius est illud autē laudabile
 est. quia & circa ipsā mortem proualuit fides & typus futurorum.
 Circūierunt in molotibus in pelli bus caprinis. Semp quidem maxi-
 me autē cū scōrū recogito uirtutes & rectitudines operū. tunc mihi des-
 peratio mei quia neque uel in somnis experimen accipimus bonorum
 quae illi pro totū tempus uitae susceperant uiri. qui non peccatis luebant
 supplicia sed semp ad rectitudinē perficientes & semp tribulabant.
 intellegere quippe mihi heliā ad quē sermo noster hodie puenit ipsū quip-
 pe in hoc loco nominat & in ipso desinunt exempla. quod erat familiare
 istorum & propriū. & cum dixisset ea quae circa apostolos gestasunt

10H.

quia in occisione gladii mortui sunt. lapidati sunt. recurrit ad he-
 liam qui eadem passus. Fortassis enim necdum de apostolis tantā
 opinionem habebant. merito ex illo qui assumptus est sermonem
 facit. qui maxime erat in admiratione. Ex hoc ergo ad ferri ora-
 tionem & consolationē uoluit. *egentes angustati ad flum quib;*
dignus non erat mundus. De quib; & iā figurat dñs ad iob. quos PIAM.
 aū ÷ quid misit on agrum liberū & uincula eius resoluit. posuit
 habitaculū eius desertum & tabernacula eius salsugine inridens
 multitudinē ciuitatis & quae relām ex altoris n̄ exaudiens conside-
 raunt montes pascue sue & post omne uiride quaerit in psalmis quoq;
 dicant nunc qui redempti s̄ ad nō quos redemit de manu inimici. & post
 pauca errauer̄ in solitudine in siccitate uia ciuitatis habitationis
 n̄ inuener̄. esurientes & sitientes & anima eorū in ipsis defecit. & loma-
 uer̄ ad dñm cū tribularent̄ & de necessitatib; eorū liberauit eos. quos
 & iā hieremias ita describit beatus qui tulit iugū auuenturū sua
 sedebit solitarius & tacebit quia leuauit sup se quiq; illud psalmis
 tae affectu & opere concinunt. similis factus sum pellicano soli-
 tudinis uigilauit & factus sum sic passer solitarius intellecto. Duo 10H.
 quippe sunt miracula fidei quia & im patiat magna & patit magna
 & nihil reputat pati. & non potestis discere inquit quia peccato-
 res quidā erant & infimi. si enī ex alia parte totū mundū compa-
 res illos inuenio uirtutis pondere meliores. & trutinā ad trahen-
 tes & honorabiliores ualde extantes. quidigit possent hic recipere.
 in hoc loco excitat eorū m̄tem ut non ad hereant praesentibus
 sed superiora sapiant & eminentiora omnibus quae sunt in hac

recipere iniuria quippe. ē. si in hac uita

uita. si quidem omnis mundus nō ē dignus in eorum cōparatione. quid
igitur in hac uita mercedem recipias. non itaq; secularia sapiamus.
neq; enī in hac uita quaeramus reciprocationem neq; intantū simus
pauperes. si enī omnis mundus nō ē dignus eis. cur partē aliquā queris.
& merito amici quippe sunt dī. Mundū in hoc loco aut multitudinē
hominū dicit aut ipsam creaturā aut utrumq; sol & enī scrip-
tura utraq; mundum appellare sic uita creatura inquit cū omnib;
hominibus constituitur. numquā in cōparatione horū digna esset.
& merito sic enī decem milia pondera palearum uel feni in cōparatio-
ne margaritarū digna non sunt. sic neq; illi. Melior inquit unus
faciens uoluntatē dī quā decem milia iniqui. decem milia enī non plu-
rimos dixit sed multitudinē infinitā. intellege quantum iustus.
dixit iesus naue flet sol circa gabaon & luna circū uallem elon
& factū ē ueniat igitur omnis mundus magis aut duo aut tres aut
quattuor & decem & xx dicant & faciant hoc sed nō poterunt. amicus
uero dī creaturis amici sui imperabat. magis aut amicum suū postula-
bat & obediuerunt serui. & ille qui erat deorsum superiorib; imperabat.
In solitudinib; errantes & montib; & speluncis & in cauernis
terrarū. Neq; uestimētū habebant inquit sed erat eis nimis & ar-
tribulationis nō ciuitas nō domū. nō receptaculū. quod & iā xp̄c
dicebat. qm̄ filius hominis nō habet ubi caput reclinat. quid dico
receptaculū nō habebant nec stare p̄mitterebant. Neq; enī uel
cū ad ipsas solitudines ueniebant ociosi erant. Non enī dixit
in solitudinib; sedebant sed & iā ubi fugiebant. & inde exagita-
bant nō ex mundo tantū sed & iā ex inhabitabilib; locis quae ibi faterentur.

sic est inquit uos culpam ppter xpm. helia uero in quo poterant
culpare. exagitabant illū & insequabant. & cum fame pugnare
cogebant. qđ & iā ipse tunc patiebant. Deceuer inquit mittere
illos inquit fr̃s eis qui tribulabant discipulis scđm qđ facultatē
unusquisq; habebat definiuit unusquisq; eorū ministeriū mittere
habitantib; in iudea fratrib; qđ & iā ad istos pertinebat. ad flūta inquit
& male patientes in itineribus & in periculis. *& hui om̃s testimonio
fidei p̃bati n̄ acceperunt remissionē. dō p̃ nob̃ melius
aliquid p̃uidente ut ne sine nob̃ con summaremur.*

1011

Sic p̃fugi & p̃fuge inquit sic quiuntur pib; reprobus sic indigni solem
uideri. neq; insolitudinib; inueniebant refugium sed semp̃ fugiebant.
demersiones aliquas querebant. uuos se ipsos obruere uolebant.
semp̃ in timore erant. quae ē ergo merces ut quae tanta retributio
& uicissitudo. necdum inquit receper̃ sed adhuc p̃manent. & ita mor
tui. & in tanta tribulatione necdū receper̃ tantū temp̃ habent
ex quo uicer̃ & necdum receperunt uos aut̃ in certamine cōstituti
merore adfici mini. Intellegite itaq; quale & quantum ē abrahā
sedere & apostolū paulū expectantes quando p̃ficiar̃ ut possis
tunc mercedem recipere. nisi enī & iā nāsc̃ illuc uenerimus.
p̃dix̃ eis p̃at̃ n̄ dare & mercedem. Sic p̃at̃ bonus amator filiorū
p̃babilib; filius & opus p̃ficiētib; dīc̃ non se daturū comedere nisi
uenerint & iā alii fr̃s tu aut̃ anxius ē quia necdum mercedem
accipis. quid itaq; faciat abel qui ante omnes uicit & adhuc
sine corona sedet. quid noe quid ceteri illorū temporū quia
ecce expectauerunt & alios expectant qui post nē futuri sunt

uides quia nos in hoc superamus eos de nobis enim dixit melius aliqui
 prouiderat deus ne aliquid a nobis plus habere uiderentur. si prius
 quam nos coronarentur; unum definiuit tempus omnium coronarum.
 & qui ante tantos uicit tecum accipiet coronam contemplans curam
 & dilectionem diuinam. & non dixit ne sine nobis consumerentur. pinde & iam
 perfecti tunc parebunt. prouenerunt nos in certaminibus; sed non proueniunt
 in corona nemini illos laesit sed nos honorauit. Nam & ipsi fratres uos libenter
 expectant. Si enim unum corpus omnes sumus maior ex hoc efficitur corpori uiuam
 dicat cum simul & communiter coronatur & non propter res. & enim iusti & iam
 in hoc sunt mirabiles quia sicut de propter bonis sic gaudent de bonis fratribus.
 Proinde & iam illis hoc & iam illis hoc iuxta uotum praecedit ut cum fratribus coro-
 nentur ut simul glorificentur. **ideoque & nos tantam habentes**
impositam nubem testium deponentes omne pondus & circū-
stans nos peccatum pro patientia curramus propositum nobis
certamen. In multis scriptura consolationem adsumpsit maiorum
 ex accedentibus; rebus sic solent prophetiae ex eventu ex duritia ex im-
 bribus. hoc igitur & iam dicit hic quod memoria sanctorum illorum sic nubes
 inflammans ex radio igneo sic animam malis oppressam excitat
 & recreat. & non dicit super apparentem sed impositam nobis quod amplius
 erat. pinde in maiorem nos fiduciam esse facit. nubes testium
 & moles. & merito testes eos appellauit. non eos qui in nouo
 testamento ruerunt tantum sed & iam illos qui in ueteri erant sig-
 nificauit. & enim ^{qui} & iam illi testificati sunt maiestati diuinae
 sic tres pueri. sic helias. sic omnes prophetiae. Depones inquit
 omnia. omnia quae dicit hoc est somnium. anxietatem

Cap. xii

104.

sed coronentur sed ne sine nobis.

cogitationes in finis omnia humana & circum stans nos inquit
 peccatum circum stans dixit siue quod nos facile circum ueniat
 siue quod ipsum circum ueniri facile possit. magis autem hoc arbitror
 dici facile enim si uelimus peruenimus peccato per patientiam inquit
 curramus propositum nobis certam. non dixit testibus dimittimus
 neque athelico more pugnemus neque bella geramus sed quod
 omnibus est. leuius hoc nominat circum appellans neque dixit adda
 mus cursu nostro sed in eo de ipso permaneamus non dissoluamur.
 curramus inquit propositum nobis certam deinde adiungit. summam
 & caput orationis quod etiam primo posuerat hoc etiam nouissime
 ponit hoc est christum. **ASPICIENTES IN AUCIOREM SUSTINUIT
 CRUCIAM CONFUSIONE CONTEMPTA AIQUE INDEXTFRADI
 SEDIS SEDET.** Aspicientes inquit hoc est ut discamus currere.

10H.

sic enim filii parentes & discipuli incerta minibus; magistros atten
 dunt informantes mentem ex arte doctorum primum regular quas
 dam sumentes. sic etiam hic si uolumus currere & discere ut be
 ne curramus ad christum. attendamus auctorem inquit fidei nostre
 & consummatorem ipsum quid est hoc. hoc est quia ipse nobis fidem in
 fundit. & enim ad discipulos suos dicebat. non uos me elegistis sed
 ego elegi uos. & paulus idem dixit tunc cognoscere sic & cognitus sum
 ipse intuitu nobis imposuit ipse etiam finem ponere. qui pro gaudio sibi pro
 positum sustinuit crucem confusione contempta. hoc est licebat illi nihil
 pati si uellet. non enim fecit peccatum neque dolus inuentus est in ore ipsius.
 sic & ipse dixit in euangelio. Venit enim princeps huius mundi & in me
 non habet quicquam. adiacebat igitur illi si uellet non uenire ad crucem

¶ fidei & consummatorem ipsum qui proposito sibi gaudio

potestatem quippe habeo inquit ponere animam meam & potestatem
habeo iterum sumendi eam. si igitur qui nullam habuit necessitatem
ut cruci figeretur cruci fixus: propter nos. quanto magis nos iusti: omnia
fortiter tollerare. qui pro gaudio sibi propositam inquit sustinuit crucem
confusione contempta. quid: confusione contempta propositam inquit
sustinuit mortem. esto: igitur moriebatur quid & iam pro se moreretur. pro nulla
alia causa. nisi ut nos doceret nihil existimare gratiam quae ab omnibus defest
idcirco non subiectus morti suscepit mortem docens nos presumere con
tra mortem & eam nullius existimare moniti. quae non dicitur tristitia
contempta sed confusione contempta. Quoniam non cum tristitia mortem
sustinuit. Nouissime autem quid factum: in dextera inquit sedis dei con
sedit. uidetur premium quod & iam paulus sciens dedit. propter quod & deus illum
super exaltauit & donauit illi nomen quod est super omne nomen ut in nomine ihesu
christi omne genu flecteretur. cum qui secundum carnem: significat. maxime autem
ac si nullum esset premium. ipsum solum exemplum idoneum erat ad persuaden
dum omnia tollerare. Nunc autem & iam premia proponuntur. non quae debent
sedualde magna & inefabilia. proinde & iam nos cum aliquid tale passi
fuerimus ante apostolos & ipsos christum cogitemus. quae quia tota
uita eius cumulata fuit iniuriis. & enim semper audiebat quod insanus
esset. & seductor. & magus. & nunc quidem dicebant iudei. non
inquit sed seducit populum. & iterum seductor ille dixerat adhuc
uiuens quia post triduum resurget. iterum eum de arte magica crimina
bantur dicentes in beelzebub expelli demonia. & quia insanit
& demonium habet. Nonne benedicimus inquit quia demonium habet
& insanit. & haec audiebat ab illis ipse beneficia praestans mirabilia faciens

operadi demonstrans. & si quidem nihil faceret & sic ista audire & nihil esse
mirabile cum uero docens quae ad ueritatem pertinebant audiebat quod
seductor esset & demones excludens. demonium habere dicebatur.
res ualde diligenda est. Vir & iam accusationes audire siue quas se-
creto siue quas palam ab eius discipulis fiebant. Num quid & uos uul-
tis ire inquit. sed & iam demonium habes. a fidelibus iam dicebatur.

Nonne & ipse fugiebat & nunc quidam in galileam nunc autem in iudeam.
nonne ab incunabulis ipsis plurimae illi temptationes factae sunt.
nonne adhuc in fantulo constitutus matrem eius eum accipiens descendit
in aegyptum propter hoc igitur omnia ad tendentes in auctorem fidei & con-
summato rem iherusalem. qui pro gaudio sibi propositum sustinuit crucem. confu-
sione contempta in dextera sedis dei consedit. Nunc igitur intendamus
mea quae discipuli eius propositi sunt. Legamus dicta pauli & audiamus
eum dicentem. insustinentia multa. in tribulationibus. in angustiis. in plagis
in carceribus. & iterum usque ad hanc horam & esurimus & sitimus & nudi sumus
& colaphizamus & inquitur & lamur & lucentes operantes manibus nostris. male-
dicti benedicimus persecutionem passi patienter ferimus blasphemiam obse-
cramus. Rogo quis ut minimam partem harum passus. sic seductores inquit.
sic inhonorati sic nihil habentes. & iterum quinquies quadraginta unamini
accepi. a iudeis ter uirgis cesus sum semel lapidatus sum. die & nocte
in profundo maris fui. In itinere. sepe tribulationibus. angustiis fame
& quia haec domino placebant audi eum dicentem. propter hoc et tu domine rogavi.
& dixit mihi. sufficit tibi gratia mea. uirtus enim in infirmitate perficitur.
propter ea inquit. gloriatur in infirmitatibus meis in tribulationibus. in necessitatibus.
in angustiis in plagis in carceribus. ut in habet & in me uirtus christi. sed & iam christum

audi dicentem. in mundo inquit tribulationem habebis. *reco gritate enim
eū qualem sustentat a peccatoribus; aduersum semelipsū con
traditionē ut nefatige mini animis uris deficientes.* Si enim pxi
morum passiones erigunt. nos quantā nobis alacritatē effert dñi passio
nes. quid uos n̄ estis operati & p̄ter mittentes om̄a p̄ contradictionē totū
significauit. addendū & iā tale hoc ē. plagas quas accipiebat in capite
inrisiones iniurias in p̄peria in lusiones omnia nomine contraditio
nis intimauit. & non illa tantū. sed & alia quae circa uitā sunt passio
nes xp̄i. & passiones apostolorū. sic enim sciebat hanc uitā meliorem
ēē uitae uitae ut & iā ipse qui a ea opus non habebat p̄ ea p̄geret.
[Itamē notat tribulationē conducibilem nobis ēē & magis causam ēē quā
audi enim ipsum dicentem. Nisi enim quis tulerit crucem suā & uenerit
post me n̄ est me dignus. si discipulus inquit est magistru imitare. hoc
quippe est discipuli. si uero ipse quidem p̄ tribulationes p̄re tūc
p̄requiem uis ire. non eandem uiam uis p̄gere quā ille p̄rexit
sed aliam. quomodo ergo requiris nam sequens quomodo eris discipu
lus si n̄ consertaris magistri uestigia. hoc & iā paulus dixit. nos infirmi.
uos autē fortes. nos. ignobiles uos autē nobiles. & quomodo inquit hoc
habet rationē si contraria emulamini. & uos quidem estis discipuli.
nos autē doctores. Magnū itaq; bonū ē. tribulatio fr̄i dilectissimi duo
namque magna p̄ficit & a peccato mundat & fortiores reddit.
Quid ergo ē inquit dicit aliquis si subuertat aliquem & perdat.
nonne tribulatio hoc facit. sed si hoc contigit nr̄a hoc ignauia fecit.
Quomodo inquit si sobrii sumus si dñm dep̄cemur ut nos non derelinquat
temptari sup̄ quā possumus. si semp ipsū tenēmus. sistemus fortes.

& acie componamus. usquequo ipsum habuerimus auxiliatorem
 ac si omnib; uentis uehementius inruant temptationes. uelut si pu
 la nob erunt & foliū qd fertur in mare. Audi paulū dicentē in his
 omnib; uincimus & ceterū existimo enī quod n̄ sunt dignae passionēs
 huius temporis ad futurā glām quaere uelanda: in nob; & iterum
 montaneum enim & leue tribulationis excellens pondus aeternae glāe
 nob operatur. Adtende igit qualia pericula quicquid naufragia &
 continuas tribulationes & alia huiusmodi leuia ēē dic. & emulare
 hunc adamantē qui uelut si iam supuacue indueretur corpori. ita
 gerebat hanc uitā; In paupertate ē sed non ē in quantā fuit paulus.
 qui etiā infame examinatus ē. & siti ac nuditate. sed neq; uno che
 hanc passus ē sed p̄p̄tuo talia sustinebat. unde certū ē hoc adueste
 ipsum dicentem usq; in anchoram & esurimus & sitimus & nudī sum.
 O rem mirabilem cū tantam in p̄dicatione gloriā possideret. tamen
 tanta p̄ceiebatur & fortassis reliquū annū uitae agebat quando ista
 scribebat. Scio enī hominē ante annos xxiu siue in corpore siue extra
 corpus nescio. & iterum post tres annos inquit ascendit hierosolimā
 & iterū. audi eū dicentem. Bonū mihi ē mori quā ut gloriā meā
 examinaret quisquā. Non solū aut hoc. sed etiā iterum scribens di
 cebat. sic purgamenta mundi facti sumus. quid ē in quā dolorius
 quid frigores eius quid fr̄m insidius periculosius quos etiā falsos
 fr̄s appellat. Nonne morbus mundi uocitabatur atq; deceptor.
 nonne subuersor nonne uerberius concidebatur. haec in m̄te
 sumamus fr̄s dilectissimi. haec consideremus. haec in memoria
 teneamus & num quā dissoluimur ac sumiurias patiamur. ac si ra

pinar ac sicut milia pessima patiamur. contingat nos in celis
probabiliter apparere & omnia hic posthabilia sunt. contingat nos
bene illic agere. & res huius uitae nullius momenti sunt. umbra
sunt ista & somnium qualia cumque sint illa speraremus & spec
temus ista nobis nulla parebunt uel naturae consideratione
uel temporis. *nondum usque ad sanguinem restitistis ad aeternum suspec*
cata repugnantes & oblitus estis consolationis quae uobis tamque
filii loquitur dicens. filii noli neglegere disciplinam domini neque sa
frangeris dum ab eo argueris quae enim diligit dominus castigat flagel
lat autem omnem filium quem recipit. Duo sunt orationum species quae
sibi in contraria esse putantur. Sed multum sibi mutuo afferunt
adiumentum. quas hic utraque species conculcauit. una quippe speci
es: quando plurima dicimus aliquos esse per se. anima enim
quodammodo requiescit quando suarum passionum plurimos ha
buerit testes quae admodum orationes super posuit dicens. reme
moramini autem pristinos dies in quibus in luminati magnam certam
sustinuistis passionum. Altera uero species: quando dicimus
quod nihil: magni per se illa quippe species requiescere facit.
& recreari animam meroribus subruentem. ista uero neglegentem
animam & supinam ex arrogantia conuertit & retrahit. ne ergo
illis ex illa testificatione superbia generetur. contemplare
quid ait paulus. non dum inquit usque ad sanguinem restitistis
contra peccatum. & non confestim intulit consequentia. sed osten
dens eis primum omnes qui usque ad sanguinem restiterunt.
Tunc infert quod gloriatio christi passiones sunt. tunc iam facilius

cetera p̄cucurrat. hoc etiam scribens corinthiis fecit dicens. tēp
 tatio uorū n̄ ad p̄hendat nisi humana hoc ē minima ut quippe hoc *ualde*
 idoneum erat ad animā subrigendā. dum enī cogitat quo puenit
 ad omnia. p̄suadet sibi ex ante cedentibus nulla magna opera
 p̄fecisse. hoc ē ueluti si diceret necdum mortē sustinuisset pecu
 niarum uob̄ tantū contigit damnū uel gloriā; Exagitat tan
 tū estis & p̄secutionē passi. x̄p̄s autē p̄ uob̄ sanguinē fudit uos autē
 p̄ uob̄ m̄c̄p̄sis necdum tale aliquid passiestis; ille usque ad
 mortem pueritate certatus ē pugnans p̄ uob̄. uos autē nec
 dum ad pericula puenistis quae minant̄ interitū. Obliti
 estis inquit consolationis hoc ē manus dedistis & dissoluti estis.
 Nondum inquit usq; ad sanguinē restitistis aduersus peccatum
 repugnantes. in hoc loco demonstrat etiam peccatum uehementer
 aduersus eos adspirans & diuersis modis armatū. quod enī dictum
 est nec restitistis. ad adstantes d̄r. Obliti estis inquit consolationis
 p̄ quā uob̄ ueluti filius fabulatur. filium inquit n̄ contristeris ad discipuli
 nam dñi neq; fatigeris dum ab eo argueris; post quā ex reb; ipsis hor
 tatus ē tunc ex abundantia eorū ex testimonio adhortatur. neq; deficias
 inquit dum ab eo argueris. certe haec dñi uerba sunt. unde non par
 uam eis poterit adferre consolationē dum cognoscant quia dñi opus ē
 talia sustinere ipsonamq; p̄p̄suras uarias patiuntur. Sic & pau
 lo apto dictū ē sufficit tibi gratia mea nā uirtus in infirmitate
 p̄fic̄t. ille ergo ē qui p̄mittit; quē enī diligit dñs arguit. flagellat
 autē omnē quē recipit. non poterit dicere quia iustus aliquis ex pers
 tribulationis existat. ac si sic nob̄ uideatur sed ignoramus eius cetera

filii.

calamitosa quae patitur. p inde necesse ē omnē istū per
pssuras tribulationesq; transire. solentia quippe xpi est
quia lata & spatiosa ē uia quae ducit ad pditionem. Arta
uero & angusta quae ducit ad uitam. Sicut p illū uenitur
ad uitā & non pot ē illic alit pueniri. certum quod p angustam
hanc uia omnes illi transierunt quot quot ad uitā pducti sunt
sempiternam. **INDISCIPLINA PERSEUERATE IAM QUAE FILIUS UOBIS
OFFERIT DŌ. QUIS ENI FILIUS QUAE NON CORRIPIT PATER:**

104.

Indisciplina inquit pseuerate. non in suppliciis neq; in tormētis.
intuere quid ait paulus; unde reputabant se derelictos eē
& hoc eos dic magis credere debere qm r derelicti. uel ut fidice
rē; quia tanta passi estis. putatis quos uos odio habeat uel dere
liquerit dŏ; si enī haec non pateremini. tunc magis haec uos comēto
compārebat. si enī flagellat omnē filiū quē recipit. qui n flagel
latur sine dubio n est in numero filiorum. Quid ergo maligni
nulla mala patiuntur. quomodo inquit dicis quod omnis filius
flagellatur. sed n dic quia omnis qui flagellatur filius ē sed omis
filius flagellat. Semp enī & ubiq; filiū uerberat & castigat. hoc
ergo demonstrari non pot ē qm qui filius ē n flagellatur. sunt
quidem plurimi qui flagellant maligni sic homicide. Latrones.
malefici. sepulchrorū depdatores. sed illi p sua iniquitate
supplicia patiuntur. & non sic filii flagellant sed sic pessimi pu
niant. Nos autē sic filii; deinde ex cōmuni & publica consuetudine
agere cum eis instituit. Intueris quomodo undiq; argumēta
deducit ex reb; ex scriptura ex uerbis diuersis ex rationib;

propriis & similitudinibus; & exemplis. & conuersatione uitae
communis. **QUOD SI EXTRA DISCIPLINAM ISTIS CUIUS PARTICIPES
FACILIS UNI OMNES ISTI ERGO ADULTERI ET NON FILII ESTIS.**

Quod si extra disciplinam estis inquit. adtendit qm sic iam dixi hoc fir-
mat quia non potest filius esse qui non castigat. sicut enim in domibus pa-
trū familias non hos filios negligunt patres. ac si nihil doceant. ac si
non fiant gloriosi; pater autē pater ualde ueretur ne eos malū opprimat
neglegentiae. Sugit ut non quisq; castigetur nothorū & filiorum.
oportet nos gaudere cū castigamur. Siquidem hoc filius pater ad-
hibetur. pater pater ea nobiscū sic cū filius agit dicitur. **deinde patres qui-
dem carnis nostrae habuimus eruditores & reuerentiam eos non
multo magis obtemperabimus patri spiritui & uiuimus.**

Iterum ex propriis passionibus; agit quae patiebantur sic enim sup-
er dicit. Rememoramini pristinos dies sic etiam hic dicit inquit sic cum
filius agit & non potest dicere quia non possumus talia tolerare.
Si enim patres carnales filii reuerent. quomodo pater celestem
amplius non reueremini? quid hac diuisione clarius potuit desi-
nare ut carnis quidem nostrae patres homines pronuntiares & anima-
rum uero dñm solū esse patre constantē ex praemer & quāquam
& in ipsa corporis huius concretione ministeriū tantūmodo
sit hominibus ad scribendum summa uero conditionis dñi om-
nium creatori dicente dauid manus tuas fecerunt me & blasma-
uerunt me. & beatus iob nonne sic lac inquit multisit me coagu-
lasti me ut cassidem ossibus; & neruis inseruisti me. & dñs ad-
huc ieremiam. priusquā te in utero formarem noui te. & c.

IOH.

IOH.

SEREN.

clēsiaster uero utriusq; substantiae naturam atq; originē exami-
natione ortos atq; initū ex quo uidelicet una quaeque pcessit &
consideratione finis atq; uē unaquaeque contendit satis euidentē
ac pprie colligens. partēq; de huius corporis atq; animae separa-
tione dirceptans ita deseruit prius quā conuertat puluis intrā
sē fui & sps reuertatur addm quidedit eū. quid aptius dicere
potuit quā ut materiā carnis quā puluerem nominauit. quia
de hominis semine sumer & exordium. eiusque uidemus mysteriū
seminari uelut & terra sumptā iterū reuerti pnuari & ad terrā.
Sp̄m uero quā p̄mixtionē secus utriusque generatē sed peculialitē
adō suo tribuitur ad auctorem suū redire signat & quod & iā pillā
dñi inflationē qua adam primitus animauit euidentē exprimit.
itaq; huius testimonius manifeste collegimus patrē spirituiū dici
neminem posse nisi dñm solū. quē eos ex nihilo cum uoluerit facit.

104.

Homines uero carnis nr̄e patres tantū modo nominari. Carnales
inquit nr̄os patres habuimus doctores educatores & uerebamur
eor. nonne multo amplius subici debemus patri spirituiū utriusq;
quod aū dixi patri spirituiū aut charismatū dic. aut orationum
aut incorporearū uirtutū. si enī sic morientur tunc uiuemus.

*& illi quidem in corpore paucorū dierū scdm uoluntatē suā
erudiebant nos hic autē ad id quod uitale est in recipiendo sc̄ifica-
tionem eius. Non enī discretionē p̄sonarū int̄ eos tantū ē differen-
tia. quod illi t̄rem ille caelestis. sed & iā ex ipsa causa. & ex ip-
sa rē. non enī de eadem causa ut ad res ipsas erudiunt. sed il-
li quidem ad q̄d eis uidetur. hoc ē uoluptatem suā. desideriumque*

105.

complentes nec ubiq; quod utile ē ut condescendit attendunt. hic
 aut non potest similiter dici neq; enim propter aliquid suae uoluptatis
 hoc facit. sed propter nostram commoditatem; Illi autem ideo uos erudieba-
 nt inquit ut ipsis essetis utilis aliquando fortassis etiam sine
 causa; hic autem nihil tale ē contemplari. quia etiam hoc dignam illis
 attulit consolationem. maxime enim circa illos nos familiarior
 habemus quos cognoscimus quia non propter se imperant ut eru-
 diunt sed totum illis et plenum propter nos celebratur studium. hoc quippe ē
 sincere atque integre caritatis quando amanti in nullo sumus
 accommodi. Etiam ab eo deus non ut aliquid accipiat sed magis ut tri-
 buat. Erudit instituit uniuersa facit circa cuncta. festinat ut nos
 efficiat suorū receptibiles munerū. Illi enim inquit in tempore pau-
 corū dierū secundum uoluntatem suam erudiebant nos. hic autem addit quod utile ē
 ut recipiamus sanctificationem eius. quid ē sanctificationem eius hoc ē mundici-
 ut dignos efficiat. secundum quod potest. festinat itaque ut accipiat et uino-
 ta facit ut nobis impartiat. Uos autem nullum geritis studium ut ualeatis
 accipere. Dixi inquit dominus meus estis quoniam honorum meorum negos. Illi qui-
 dem inquit ad tempus paucorum dierū erudiebant nos secundum uolunta-
 tem suam non enim in omnibus uoluntas illorum utilis erat. ista autem utilia
 nos instituit disciplina. ergo participatio scitatis ē. & maxime sine
 negligentia pelli. cupiditates excludit. saecularium rerum amores
 amolitur. animam conuertit. facit etiam omnia huius uitae culpae.
 Hoc quippe ē tribulatio. cum haec sunt nonne seipsum perficitur. nonne spirituale
 ad se gratiam pertrahit. *omnis autem disciplina in seipsum sentit quidem uide-*
tur non esse gaudium sed meroris. Quia mala bibunt antidota pati

THEOD.

66.

enter ferunt quandam primum molestiam. & tunc sensum per
cipiunt sospitatis. tale quidem & iam uirtus. tale quoque malitia.
ista prima & uoluptas & sequitur egritudo. illa uero prima & mesti
tia & tunc iucunditas procreatur. sed nihil simile. & cum primo ali
quis contristatur. & post ea gaudio perfruitur. & cum primo gaudetur.
post ea memores incidere. hic enim timor futurę tristitię pręsens
gaudium deueniunt. illic autē spes futurę iucunditatis deſrahit prę
ſenti tristitię ex hoc contingit ut illic numquam protinus gaudeat.
hic autem numquam tristitia dominetur. Nec equo calor nec emenda
tio ſuauiſ. delinquenti. Omnes etiam diſciplinę hiſque erudiunt amare
ſentiuntur ad pręſens. ſic apoſtolus dicit. omnis autē diſciplina in pręſenti
non uidetur eſſe gaudium. ſed meroris. poſtea autē fructum pacatiſſimum
hiſ qui per ſe exerciti ſunt reddit iuſtitię. & quem diligit dñs corri
pit. flagellat autē omnem filiū quē recipit. quiſ enim & filius quē non cor
ripit pater. itaq; mala nonnumquā poni pro afflictionibus ſolent. ſed
illud & pgnituit dñs ſup malitiā quā locutus ē ut faceret eis & non ſoc.
& iterū quia tu dñs miſericors & miſerator patiens & miſericors & peni
tens in maliciis. id eſt ſup tribulationib; & orummiſ quae nob; p peccatorū
nrōrum meritis inferre compelleris. quia ſciens ſimile eē non nullis.
ita alius pphēa utique non inuidens ſaluti eorum. ſed conſulens in
praecatur. adde illis mala dñs adde mala glorioſis tēae glorioſiſq;
& ipſe dñs ecce inquit inducam ſuper eos mala id ē dolores ac uulſita
tes quib; in pręſenti ſalubritē caſtigati ad me quē in rebus proſperis con
tempſerunt. reuerſi tandem ac feſtinare cogantur. Quāuis ergo
conuenire ſimul nequeant dolor & beatitudo. recte tam nunc dñs

beatus homo qui corripitur a dño quia p hoc quod peccator dolo
re correptionis pmitur. quandoque ad beatitudinē quae
sine int̄ uentu est doloris eruditur; Ex his igit̄ arguitur con
solationis paulus assumit dicitur. Itorum cōmuni iudicio
cui non ualeat aliquis reluctari. quia nullus pot est cōmuni repug
nare decreto. Quando in aliquid uniuersi consentiunt. contrista
mini inquit. tale namq; assolē esse disciplina tale principū
possedit. Omnis namque disciplina inquit in p̄genti quidem uide
tur non esse gaudiū sed meroris; benedix non uidetur quia non est
inquit res tristitiae disciplina sed uidetur esse. Omnis inquit
disciplina & humana spiritalis. contemplaris eam ex cōmu
nibus noctūis decerari; uidetur inquit eē meroris. non est
igitur. qualis namque meror est ut existat occasio gaudiorū.
sicuti neque uoluptas ē quae sit causa tristitiae; **POST EAM IEM**
FRUCTU PACATISSIMU EXERCITATIS PERIAM REDDI IUSTITIAE.

10H.

Non fructum sed fructum abundantia eis qui peam inquit exercitantur.
Benedix qui peam exercitant hoc ē qui tolerant plurimo tempore
patienter. & quomodo bene sonantius esse nomine exercitationem nomi
nant. Disciplina ergo exercitatio est; Nam athletam pfecti fortio
rem & insuperabilem reddit incertaminibus & in expugnabilom decla
rat; In proeluis igit̄ omnis talis ē disciplina. & haec praesens ut talis sit
necesse est; Proinde oportet operari meliora & finē plenū iucunditatis
& pacis. & noli mirari si cum ipsa amara sit. fructus tam pferat dulcio
res. Nā & in arborib; cortex poene semp amarus & asper est. fructus
tamen ipsi suauitate iucundi sunt. Sumpsit aut̄ hoc ex cōmuni notitia

10H.

sugitur talia sperare conpat quidolēis post quā tristi-
tiam tolerastis circa meliora deficitis quae uos conuenienter
sustinere. Si autē sustinulistis non oportet circa retributionē
ita molercere. Tamq; eos qui curru certa uere uel cestib; uel
qui bello desudauerunt alloquitur. *propt̄ q̄tremissas manus
& soluta genua erigite & gressus rectos facite pedibus
ur̄is & non claudicans erret & magis autem sanolus.*

10H. I. inuenis quomodo eos facit amari quomodo eos insublime sustolli.
Recte ambulate inquit. in hoc loco tangit cogitationes eorum.
hoc est ut sine ullis hesitationib; p̄seuerent. si enī ad dilectio-
nem p̄tinē disciplina sin finē desinē meliorem. & hoc tam ex reb;
quā ex uerbis ostenditur. quare dissolui mini. hoc namq; patiunt̄
qui desperatione deficiunt. qui spe futurorū nulla solidantur.
Recte inquit ambulate nec claudicatio plus ad crescat sed potius
ad statum pristinū reuocetur. qui enī cū claudicatione currit in
malitia demoratur. attendis quia in uob̄ est ut omnibus modis conse-
quamini medicinam. *pacē sequimini cū omnib; & scī moniam
sine qua nemo uidebit dñm.* plurima quidem sunt sed forma
10H. descriptionem quae xp̄i unitatis ostendunt. sed plus omnibus ac me-
lius mutus caritatis affectus. & pax quae hominū corda consociat.
p̄pt̄ ea dñs xp̄i dicit. pacē meā do uob̄. & iterū in hoc cognoscent
omnes quia discipuli mei estis si dilexeritis inuicem. p̄pt̄ ea dñs paulus
apostolus. pacē inquit sēt̄ amini cū omnibus & scī moniam. hoc ē honesta-
tem siue pudicitiam sine qua nemo uidebit dñm. Sic & sup̄ dicebat.
Nondē relinquentes congregationem nr̄am hoc dñs hic tangit nihil ita

& maxime intemperationibus superabiles facit & facile subiciendos
 sic separari ac se iungi. pacem settamini in inuicem cum omnibus
 inquit. num. & cum male facientibus; si possibile ē inquit quod ex uob;
 cum omnibus pacem habeat. quantum attinet inquit pacem habeo.
 sed in quibus mala pateris fortiter tolera. Maiora quippe arma sunt
 intemperationibus; patientia. sic & iā xpc suos discipulos reddidit fortiores
 haec dicens. Mitto uos inquit inquit sic oues in medio luporum. estote ergo
 prudentes sic serpentes & simplices sic columbae. Quid dicatis in medio
 luporum sumus. & sic oues nos esse iubet & sic columbas. & iā inquit. nihil enī
 ita confusionem facit gerentis mala. sic fortis tolerantia patientis. & neq;
 in uerbo neq; in opere redibere uindictam. & attende ex hoc quanta
 lucra ueris. malum extinguis. mercedem tibi cōparas ampliorem.
 Scīficationem autē diē pudicitia atq; temperantia conjugalem. Siue qui
 expers ē coniugii castitate nubat. siue in coniugio constitutus est
 non fornicetur sed utatur p̄pria coniuge temperantes. & enī & iā
 hoc scīficatio est. quomodo hoc. nuptiae scīficatio est. sed nuptiae
 conseruent scīficationem quae ex fide ē phibet animū meretricibus
 applicari. Sine qua inquit nemo uidebit dñm. quod & iā ad corinthios
 dicit. nolite errare neq; fornicatores. neq; adulteri. neq; idolatre.
 neq; molles. neq; masculorum concubitores. neq; auari. neq; fures.
 neq; ebriosi. neq; detractores regnū dī possidebunt. quomodo namque
 poterit qui corpus efficit meretricis cū xpō unitatem corporis possidere.
 I uident enī sine scīmonia quā solā integritatē m̄tis uel puritatē corpo
 ris appellare p̄nuntiauit dñm p̄nitentius uideri non posse. & cuncta p̄ter
 eam quae in scīs scripturis ob laudem uirtutis huius inserta sunt.

CASSI.

Non enim propositum mihi est laudem texere castitatis. sed qualitate
ipsius. uel quem admodum adquiri uel custodiri debeat. qui uel sit similis
eius patrum traditionibus explicare. una tantum modo ponam beati apostoli
sententiam qua patet qualiter illam thesalonicensibus scribens uir-
tutibus prae-tulerat. uniuerfis talem eam uerbi nobilitate commendans.
Haec inquit sanctificatio uestra & ne forte dubium nobis relinquere ut obscurum.
quidnam sanctificationem uoluerit appellare. utrum iustitiam an castitatem
an humilitatem an patientiam. in omnibus enim istis uirtutibus creditur adquiri
sanctificatio. inferre & manifeste designat quid proprie sanctificationem uoluerit ap-
pellare. Haec est uoluntas dei sanctificationis uestra ut abstineatis uos inquit a for-
nicatione ut sciatis unusquisque uosuum uas suum possidere in honore
& sanctificatione. non in passione desiderii sicut & gentes quae ignorant deum
unde quibus eam laudibus persequatur. honorem uasis id est corporis nostri & sancti-
ficationem appellans eam. Igitur e contrario qui in passione desiderii est
& in ignominia & inmunditia consistit & alienus a sanctificatione uersatur
tertio quoque post pauca inferre rursus eam sermoniam pronuntians. non
enim uocauit deum ignominiam sed in sermoniam. Itaque qui haec spernit.
non hominem spernit sed deum. qui & iam dedit spiritum suum in nobis aucto-
ritatem. praeccepto suo inuolabilem iuxta dicens. qui haec spernit
id est qui de sermone praefatus sum non hominem spernit. hoc est nemo
qui haec precipio sed deum qui in me loquitur qui & iam spiritu suo sancto
cor nostrum habitaculum deputauit. cernis simplicibus uerbis ac
puris quibus eam praeconi quantis que extulerit laudibus. primum
uirtuti huic sanctificationem proprie tribuendo. deinde per hanc
adferens uas nostrum corporis inmunditia liberandum. tertio quod

abiecta ignominia & contumelia inhonores it & scificatione
mansuram. postremo quae summa sit pfectio praemii ac
beatitude remuneratio p hanc habitatorem pectore nri
scm fore spm designavit. *contemplanter nequis desit gredi.*

Sic cum eis loquitur tamquam cum his quicū numeroso comitatu uiatorū Lon- 10H
ga itinera per mearent. ueluti si diceret. Ascendite uob nequis ur̄m
remaneat; Non hoc tantum requiro ut uos soli pueniatis sed & iā ut in
spiciatis & electos; Nequis inquit ur̄m desit gr̄a quid dicit gr̄am dī?
bona futura euangelicam fidem optimā conuersationē haec quippe dī
dī sunt gr̄a. Nec mihi dicas quia unus ē qui peribit & enī xps & pp̄t unū
mortuus est. tū uero neglegis pp̄t quem xps dignatus ē mori. Contē
plantes inquit hoc ē diligētē scrutantes & uisitantes & agnoscetes
sic fieri solet in infirmis. *neq; radice amaritudinis sursum germinans*
impediat & pullum inquinentur multi. Hoc inde utero nomio scrip 10H
tum ē. sumpste aū illud ex arborū mēsafora; nequa radix inquit
amaritudinis. quod & alius scribens dixit. Modicū fermentum totā
massam corrūpit; non pp̄t illū solū haec uolo in quo iniquitas pote
rit inueniri. sed & iā pp̄t lesionem quae poterit ex illius ppagine
pululare. hoc ē ut si aliqua talis fuerit radix. nullū ex ea pmit
tatur germen exurgere; sed recidatur ante quā alios polluat
& scelestes efficiat. Nequa radix inquit amaritudinis sursum ger
minans impediat & p̄eam plurimi pulluantur; & enī amarum
dixit ē peccatum. enī uero peccato nihil est amarius. & hoc no
runt qui consumentur; Amaritudo quippe delicti ipsū intellec
tum rationemque subuertit. enim uero amaritudinis illius

natura talis existit. & noxia pseruerat. & bene dixit radix
 amaritudinis. non dixit radix amara sed amaritudinis;
 Radix enim amara potest fructus dulces efficere. amaritudinis
 autem radix uel fons uel propositum numquam potest aliquid dulce
 propagare. quia omnia ibi amara omnia molesta. omnia scelere
 & ab hominatione plenissima nihil suauitatis uel iucunditatis
 adportat. & per illam inquit inquinantur multi hoc est intempe-
 ratos lasciuosque recedite. **nequis fornicator aut profanus ut esau**
quippe unam escam uendit primitiua sua. Quod ergo
 num fornicator erat esau non hoc dicitur quia fornicator erat. sed quod
 dixerat super sectamini seimoniam. hoc etiam hic significat; Nequis pro-
 fanus sic esau hoc est gastrum argus & intemperans & secularis. qui spiri-
 talia repellebat; qui prope unam escam inquit uendit primitiua sua quia
 honorem quem adeo perceperat propriam negligentiam & cupiditatem
 uendit. quippe parua libidine. magnam honorem & gloriam perdidit
 sempiternam. hoc proprie adeos pertinet qui immundi sunt & profani. proinde
 non solus fornicator immundus est. sed etiam gastrum argus qui uentris
 seruus existit. Nam iste alterius libidinis seruus est cogitatur appe-
 tere plurima. cogitatur aliena diripere turpis & inhonestus exstare.
 Et puto sub illo mortuo gerens durissimam seruitutem huiusmodi
 quippe homo saepius etiam blasphemare per nihilum putat. nullius momenti
 pensat primitiua sua nulliusque dignitatis hoc est qui per delectatione
 temporalium rerum. usque ad uendenda primitiua sua peruenit.
 Proinde non sunt iudeorum primitiua sed nostra. Haec autem quae dicuntur
 etiam ad leuandam passionem meroris eorum ualde proficiunt. quia pri-

mus postremus effectus est. & secundus ex tunc primus. iste p patientiam. ille uero p negligentiam. Ne quis fornicator inquit. aut p fan
 ut esau. Itaq; quantum sublimis caelesteque: pmiu castitatis. tanto
 grauioribus aduersarioru insidus laceratur. Et idcirco ppenius nob
 est non solum continentia corporis. ueru & a contritio cordis ad solius
 orationu gemitibus adhibenda ut clibamur carnis nrae. que rex babilo
 niur incensius suggestionum carnaliu succendere n desistit. discen
 dente in corda nra roro sci spr extinguitur. *scitote eni qm &
 postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est
 n eni inuenit poenitentiae locu quaquam cu lacrimis
 inquisisset eam.* quid hic dicimus. n poenitentia paulus excludit.
 nequaquam; quomodo ergo dicit qd n inuenit poenitentiae locu. Si eni
 culpa ut semetipsu si gemitibus magnis ingemunt. cur poenitentiae locu
 non meruit inuenire. qm n erat illa poenitentia sic & tristitia.
 Cain n ex poenitenti descendebat quod occiso frs apparuit. sic & iam
 hic n erant illa uerba poenitentiae. Nam hic frs occasione depalatur.
 quando quidem quantum ad eum attinuit uoluntate & ipse fr suo
 iacob intulit mortem. nam sic dix. adpropinquant inquit dies passio
 nis patris mei & interficiam iacob fr em meum. Non ergo ualuerit solae
 lacrimae poenitentia illi tribueret. & n dix simpliciter quip poeniten
 tiam quae fuit. sed cu lacrimis inquisiuit poenitentiae locu & n inue
 nit. Quid ergo hic dicimus. nisi quia n e poenitens ut conuenit. Hoc eni
 est poenitentia ut congruent geratur. alioquin si poenitentia damnat.
 quomodo iteru uelut segetes admonet & hortatur. quomodo elaudus
 effertur & remissus atq; soluitur quod e ruina principiu iteri

CASSIANUS.

10H

gantur inuitat. poenitentis inquit locū n̄ inuenit. pot ē & alit̄ intel
logi. quia peccatum poenitentiae maior amisit. Sunt enī peccata poe
nitentia superantia. ueluti si dicere n̄ cadamus insana bili ruina.
Dum enī claudicat quisq; facile potest reſtus ut ſanus effici. ſi uero
poenitus ſubuerſamur quid remanebit ulterius. p̄inde necdū lap
ſi haec loquitur ut eoſ timore deprimere. ueluti ſi dicere quia qui ce
cidit nullā conſolationem mereri iam poterit. & haec quidem iſtos
nec aderent alit̄ admonēbat. in alio loco uero ubi iam eiſ qui cece
derant loquit̄ ne in diſperationē deciderent contraria dicit. Fili
mei quos inquit iterū parturio donec formē x̄p̄i in uob̄ quib; alibi dice
bat qui in lege iuſtificamini gratia excidiſtis. ecce ipſe teſtatur qui ce
ciderant. qui ergo ſtat & audit qm̄ qui ceciderit ueniam non ualeat im
p̄trare. ualidius ſtabit & cautius. ſi uero & circa eū qui cecidit ſimi
li uolueris ut uehementia ad id redigatur neceſſe eſt ut numquam
poſſit adſurgere. Quali enī ſpem conuerſatione ut quali fructu ſus
cipiat. non ſolū inquit lacrimas fudit. ſed & iā exquiſiuit. & uidetur qui
dem excludere poenitentia. ſed cautiores eoſ & munitiores reddit neſe
rantur p̄uiſ ad ruinam. Quanta cumque igit̄ non credunt eē gehē
nam. haec in m̄tem reuocent quot quot exiſtimant impunita rema
nere peccata haec conſiderantes attendant cur ueniam non potuit
adipire. qui uidelicet non eſt peſſus ut debuit. Lacrimae quippe ille
non erant poenitentiae ſed anima uolenta & indignationis extortae
quod ex euſ operib; aperitur. non enī acceſſiſtis ad tractabilem
& acceſſibilem ignem & turbinem & caliginē & p̄cellam
& turbae ſonū pa & uocem uerborum quam qui audierunt

excusauerunt se ne eis fieret uerbum non enim portabant
quod dicebatur & bestia & ligerit montem lapidabitur
& ita terribile erat quod uidebat moyses dixit exterritus
sum & tremebundus. Erant quidem omnia templi ueteris
admiranda nam erant ibi sancta sanctorum erant etiam ueneranda
& haec insina monte facta referuntur ignis tenebrae caligo pro
cella. Visus est inquit dominus in monte syna & omnia haec cum admi
ratione morabantur nouum uero testamentum non est cum aliquid
tale nobis exhibitum sed tantum simplici christi sermone contributum;
Intue re igitur qualiter comparationes efficiat tam istorum quam illorum.
& qualiter in postremis ea posuerit post quam enim eos plurimis probatio
nibus cumulat & post quam differentiis testamenti utriusque
monstrauit & uetus reprehendit tum demum uelut faciliore
uia etiam haec peragat argumenta. quid ergo dicit non enim accessis
tis ad tractabilem & accessibilem ignem & turbidinem & caligi
nem & peellam & sonum tubae & uocem uerborum quam qui audierit
recusauerunt ne adiceretur eis uerbum; ueluti si diceret. Terribilia
sunt quidem ista & ita tremenda ut ea ne auditis ferre possit & ne
que illuc bestia quaelibet auderet accedere. Verum tamen non
erunt talia qualia haec quae postea gesta sunt. quid enim
mons syna in comparatione caeli. quid ignis tractabilis ad deum
intractabilem. Dominus enim inquit ignis consumens. Non loquatur
inquit nobis dominus sed loquatur nobis moyses; Sicut enim terribile erat
quod adeos perforebatur ut etiam moyses diceret quod exterritus
esset & tremebundus effectus. Quid miraris inquit de plebe

10H

ipse qui caliginem ingressus: in qua erat dñs. ipse ergo dicit;
exteritatus sum & trem^{bu}endus effolatus. sed accessistis admon
tension in ciuitate dñi uiuentis hierusalem caelestem
& multorum milium angelorum frequentias & ecclesiarum
primitiuorum qui conscripti sunt in caelis & iudicem
omnium dñm & spm iustorum pfectorum & testamti noui me
diatorem ihm & sanguinis sparsione melius loquentum
quam abel. Tremenda quidem erant & illa. sed haec multo

104

amplius admiranda ualde quo clariora. Neque enim hic nene
bre sunt neq; caligo. neq; procella. mihi uidetur per haec significari
obscuritas ueteris testamti. hoc ē quod difficile ualeat intellegi.
& umbratio legis & uelam quod erat illis licet corpore suppositum. Ignis
autē significat legis latorem. in igne se uerū atque terribilem.
Iubarū autē sonus merito sunt ibi ut puta in peccatore praesente.
Nam hoc & in secundo aduentu futurū ē. in nouissima inquit tuba
cuncti resurrecturi sunt. haec enim uocis tuba factura ē; omnia
igitur in illo tempore sensibilia erant tam auditui humano quam uisui.
nunc autē spiritualia nobis cuncta tributa sunt; tunc fumus inquit erat
plurimus qm dñs dñs ignis ē. nam & in rubo similiter apparuisse
monstrant. & ipsum uelā ignē fuisse significat. tenebrae autē
& caligo errorem uidentibus adferebat. sic omni uelā esauces
dicit. & implora ē domus ex fumo. Procella uero quid sibi uult.
neglegens erat humanū genus & segne. oportebat ergo ut ori
geretur istis & redderetur attentum. nullus enim tam hebes
erant aut stolidus quicū haec fierent non esset toto corde insu

periora sublatus. sic enim oportebat erigi mentes hominum. cum le-
 ges instituta ferrentur; & moyses inquit loquebatur. deus autem respon-
 debat ei. Oportebat enim quippe & diuinam proferre uocem. quoniam per mo-
 ysen legis erant danda precepta. propterea & iam uoce diuina fide dig-
 nus efficitur. uidere namque cum non poterant propter caliginem audi-
 re non poterant propter tenuitatem uocis ipsius. Quid ergo factum est.
 deus magna uoce respondit. & recusauerunt inquit ne adiceretur eis uerbum
 ab ipso namque timore ipsius. cecurati rei huius effecti sunt ut deus appare-
 ret & incarnaret. & loqueretur nobis inquit moyses & non loqueretur nobis
 deus. qui comparationes faciunt alteram partem deprimunt. ut res alte-
 rius partem emineant. Sic & hic ex comparatione illorum nostra maio-
 ra declarantur. & meliora & maiusculiora & admirationum plenissima.
 Dupliciter namque meliora sunt quoniam & meliora simul & clariora sunt.
 Unde & excessibiliora pluribus extiterunt. Hoc quippe & iam in epistola
 ad corinthios dicit scribens reuelata facie glorie domini speculantes
 & non sicut moyses uelamini imponebant super faciem suam non meruerunt inquit
 illi talia percipere qualia nobis contrabuta noscunt. Quid enim
 illi uidere meruerunt. tenebras & caliginem. audierunt
 quidem & uocem; sed & tu audisti uocem non per nebulam
 uenientem sed per carnem christi. non est tu multatus neque
 perturbatus. sed stasisti & conlocutus es mediatori.
 Significant & iam tenebre inuisibilitatem dei. & nebula
 inquit sub pedibus eius. tunc ergo moyses timuit. nunc
 autem moritur nullus; & tunc plebs stetit tota deorsum.
 nos autem & si a celo deorsum sumus. uerum tamen propinquamus

filio dī. & non sicut moyses. illic enim erimus; Frat & eorum
circa desertio. hic autem ciuitas & milium celebritas angelorum.
In hoc uerbo gaudium significat & iucunditatem. per caliginem.
pro tenebris pro turbine pro celso. & ecclesiam inquit
primitiuorum quae in celis scripta sunt. & ad iudicem dñm
omnium. non tantum iudeorum neque fidelium sed totius uide
licae mundi. & ad xpm inquit iustorum perfectorum animas dicit
quae apud dñm probabiles existerunt. & ad mediatorem in
quit noui testamenti ihm & sanguinis sparsionem melius
loquentem quam abel. Quid autem nunc sanguis abel lacutus est.
ita est inquit. Nam super dixit & per eam hoc perfidem adhuc usque
mortuus loquitur. & iterum dñs dixit. Vox sanguinis fratris
tui clamat ad me. siue ergo isto modo intellegendum est
siue illo quo adhuc usque adhuc celebratur hoc factum;
Verum tamen non ita sicut iste hoc est sanguis xpi. Ipse nam
que mundos reddidit uniuersos. & uocem omittit
significantiorem atque clariorem. quanto & iam manifestum
testimonium ex rebus ipsis accipit. Si inquit sanguis
loquitur multo magis loquitur qui uiuit occisus.
Quid autem loquitur. ipse inquit sps loquitur in nobis ge
mitibus in enarrabilibus. Quomodo loquitur. Ingressus
quippe mentem sinceritate. **P** purgatum. erigit ea
& facit loqui magnalia. de abel. **P** sanguine dictum fuerat
uox sanguinis fratris tui clamat ad me de lexa.
sed sanguis ihu melius loquitur quam abel. quia sanguis

est

m
p

abel mortem parricidae fr̃is p̃didit. sanguis autem dñi uitam
 persecutoribus imp̃trauit. ut ergo nobis sacramentum
 dominicae passionis non sit otiosum debemus imitari quod su-
 mimus. & praedicare ceteris quod ueneramus. locum enim
 latendi clamor eius in nobis inuenit si hoc quod mens cre-
 didit lingua taceat. Sed ne in nobis clamor eius lateat
 restat ut unusquisque iuxta modulum suum uiuifica-
 tionis suae mysterium proximis innotescat.
 uidet ne recusasset loquentem si enim illi non effuge-
 runt recusantes eum qui super terram loquebatur
 multo magis nos quide caelis loquentē nobis uertim⁹
 cuius vox mouit terram tunc modo aut repro-
 mittit dicens. adhuc semel dicit declarat
 mobilem terram lationem tamquam factorum
 & maneat ea quae sunt in mobilia. Adtendite
 uobis inquit ne respiciatis loquentem hoc ÷ non neglega-
 tis. Si enim illi non fugerant respicientes sup̃ terrā
 loquentē. quem putas in hoc loco significat. mihi qui-
 dem uidetur quod moysen significat. quod autē dicit tale
 est. nulli qui recusauer̃ legis latorē in terra con-
 statutū non ualuerunt effugere. quomodo ualem⁹
 recusare eum qui nobis de caelo legis praecepta
 constituit. nec putet quod in hoc loco alterum dicat
 latronum latorē legis. & alterū. absit. non hoc
 dicit. sed hoc significat quō terribilis apparet cum

de caelo loquitur. Idem ipse est quidem tam iste quam
ille. sed terribilior nunc magis quam illo tempore;
Non enim differentiam personae significat. sed modum
quo nobis legem nouam dedit alterum esse. dicit.
unde certum est. si enim illi inquit non effugerunt
retusantes eum qui in terra fuerat constitutus. multo
magis nos qui de caelis loquentem nobis auertamus.
quid ergo dicimus alius est. iste alius ille. quomodo ergo
dixit. cuius uox mouit terram hunc. si enim uox eius
mouit terram qui tunc dederat legem nunc autem
promittit dicens. Adhuc ergo semel mouebo non so-
lum terram sed etiam caelum. certum est quod idem
ipse sit; Quod autem dicit adhuc semel. decla-
rat mobilium translationem tamquam factorum
quid est quod his uerbis significatur. nimirum quod au-
feruntur cuncta de medio & in melius uniuersa muta-
buntur. hoc enim mihi uidetur. in hoc loco significari.
quid ergo doles inquit cum pateris aliquid in hoc mun-
do qui non potuit permanere. qui post paulum transi-
turus est. sum nouissimis saeculis hic mundus
requiem forsitan habuisset. tunc tribulari potu-
is oportebat eum qui festinans finem; ut permane-
ant inquit ea quae sunt immobilia; quae namq;
ista uel qualia sunt immobilia futura uidelicet.
pro isto igitur fine cuncta faciamus. ut illam uitam

Cap^m xii

104.

101

adipisci possimus ut illis bonis ineffabilibus per
 fruamur. Itaque regnum immobile suscipien
 ter habemus gratiam per quam seruiamus
 placentes dō cum malis & reuerentia. & enim
 dñr noster ignis consumens est. Quod alibi dixit
 quae uidentur temporalia quae uero non uident
 aeterna & inde sumpsit exortationis & consola
 tionis argumentum pro malis quae in prae
 senti tempore toleramus. sic & iam hic facit ac
 dicit. firmi debemus existere & habeam^{us}
 gratiam hoc est gratias agamus dō. non solu
 debemus in aequanimiter ferre praesentia mala
 sed & iam gratias illi profuturis bonis offerre.
 per quam inquit seruiamus bene placentes dō.
 Hoc ē sic quippe placentes dō seruiamus cum ei per
 omnia gratiae deferuntur. omnia inquit
 facito sine murmuratione & sine haesitatione.
 quod enim quis operatus fuerit murmurans reci
 detur & perit merces eius. Sicut & iam israelitae
 quale iudicium perceperunt propter murmura
 tionem propterea inquit non murmureis. non
 enim placeat dō. quando cum murmuratione ser
 uitur & non ei pro omnibus gratiae deferuntur.
 & pro temptationibus & spiritualibus; nihil ergo
 superfluum laquatur. nihil inpuerens. sed submittam^{us}

nos ut uenerabiliter ac reuerenter esse possimus
hoc est cum reuerentia & maiori dñi.

**CARITAS FRATERNITATIS MANEAT ET HOSPI
TALITATEM NOLITE OBLIVISCI. PER HANC ENIM
LATUERUNT QUIDAM ANGELIS HOSPITIO RECEPTIS.**

104.

Intueris quomodo eor praecepta praecepta praesentia
custodire. non enim eis alia sup imponat. non dixit
efficiamini amatores fr̃m. sed per maneat caritas
fraternitatis. Alterum. Non dixit hospitaler efficia
mini. tamquam inuocari essent. sed hospitalitatem
nolite obliuisci. Ex tribulationibus enim poterat
hoc fortasse contingere. per hanc enim inquit
quidam placuerunt angelor hospitio recipientes
ad tendis quantus honor. quantum lucrum. siue
secundam aliam additionem. quidam latuerunt. hoc
est nescientes in hospitio receperunt. propter
ea & multa merces est quia nescientes angelor esse in
hospitio recepit. Nam si sciret nihil mirum esset
quidam dicunt qm̃ in hoc loco & iam loth significat.
**memento te uincitorum tamquam simul uinc
ti & laborantium tamquam & ipsi in corpore
morantes honorabile conubium in omnibus
& etheris inmaculatur. fornicatores & adulteros
iudicabit dñs.** Contemplantur quantus illi de pudicitia
sermo profunditur. pacem inquit cum omnib;

104.

ci

restamini & sanctificationem. nequis fornicator uel pol-
 lutus. & iterum. fornicatores autem & adulteros iudi-
 cat dñs. Sed uideamus nunc qualiter honorabi-
 les esse nuptias in omnibus dicat. & thorum in macu-
 latum. quō uidelicet in scititate pudicitie facit con-
 uerteri fidelem. hic etiam iudeos pulsos qui polluta
 putabant conjugalem cubitum & dicebant. ex lecto
 coniugis surgentem mundum non posse constare. non ē.
 igitur pollutum qđ ex natura conceditur. o ingratis-
 simi & insensatissimi iudei. sed quod ex praua uoluntate
 descendit. nam si honorabiles quaedam sunt nuptiae.
 mundae etiam sunt. Cur itaque ex his pollutionem fieri
 existimatis. & primo ponens honorabile conubium in omni-
 bus. & thorus inmaculatur. ostendit quia iuste intulit quae se-
 cun-
 tur. Si enim conubium est concessum. iustae fornicator
 supplicius adficietur. iustae punientur adulteri. hic aduer-
 sus hereticos dimicat. & uide quam bene hic non dixit ite-
 rum nullus sit auarus sed simul dicens tunc intulit ueluti
 commune concilium non uelut ad ipsos solos sermone diri-
 gens; *sint mores sine auaritia contenti praesentib;*
 Sint inquit mores sine auaritia. non dixit quia nolite possi-
 dere sed sint mores sine auaritia. ostendit philosophia
 quisque uoluntatis. & enī supra dixerat & rapinā
 substantiarum uirarū cum gaudio suscepistis.
 unde ostendit eos non esse auaritiae deditos. iuste

ergo eos. ammonet sufficientiam inquit habentes
praesentium. Quō plurimi post exinanitionē
substantiarum suarum post ea cupiunt subob
tentu demosynę. iterum congregare diuitias
propterea inquit sunt mores siue avaritia. ⁿ
hoc est ut illud ex petamus quod usui opus
fuerit. & pro necessariis tantum curam gera
mus. quid ergo dicit aliquis sine ipsorum
necessariorum nobis contingat habere suffra
gia. non est hoc crede mihi non est.
ipse quippe dixit non te derelinquam neque
derelinquam. ita ut confidenter dicamus
dn̄r mihi adiutor est non timebo
quid faciat mihi homo.
104 iterum in temptationibus consolatio. ipse quippe
dixit & protinus nulla ratione mentitur
quō non te derelinquam. proinde cum con
fidentia nos dicere possumus. dn̄r mihi
adiutor est non timebo quid faciat
mihi homo. pro misum habere non debes
hesitare. ipse promisit non ambigas. ^a
quod autē dicit non te derelinquam
non de pecuniis tantum dicit sed & iam
de aliis cunctis; dn̄r inquit mihi
adiutor est non timebo quid faciat mihi homo.

et recte hoc igitur etiam nos innumusis temp
 tationibus ex clamemus & dñm habentes
 pro pitum humana omnia inrideamus sicut
 enim dō indignante nihil nobis proderit
 ac si cuncti amici consistant. sic etiam
 dō nos diligente nulla nobis erit neces
 sitas nulla lesio ac si nos cuncti
 hostiliter insequantur non timebo inquit
 quid faciat mihi homo.

memento preceptorum uestrorum
 qui uobis locuti sunt uerbū
 dī quorum intuentes exitum conuer
 sationis imitamini fidem. In hoc loco etiam
 de adiutorio infir eum existimo dicere.
 hoc est enim quod dicit qui uobis
 locuti sunt uerbum dī quorum contem
 planter exitum conuersationis imitamini
 fidem. Inquit quid est contemplanter

saepius animo uersan ter & apud uos
 in diuersos examinantes con desiderantes
 subtiliter. discutientes inquit
 exitum conuersationis.
 hoc est praeue rantiam usque
 in finem quō finem
 bonorum habuit eorum conuersatio;

10H.

Optimam intuentes inquit eorum uitam
 imitami fidem ex uita munda fidem
 firmatam dicunt quomodo quom credunt
 defuturis non enim ostenderent uitam
 mundam si heretarent defuturis. *ih̄s x̄ps heri*
& hodie ipse in saecula saeculorum.
 10H. heri omnem praedictū significat tempus
 hodie praesens saeculum uerum futurum
 sine termino tamquam si dicere
 audistis pontificē sed non pontificem
 qui desinat esse semper idem ipse est
 ueluti si essent quidam qui dicerent quō non
 est sed alter uenturus est ad hoc respondit
 quō qui fuit heri ipse etiam hodie & in saeculū
 nam hodie quo iudaei dicunt alium eē uentu-
 rum expecter. semel ipsos ab eo reddentes
 qui uenturus est pontifex declinauer. In errore ut anti xpm
 putent eē uenturū. *doctrinis uariis & peregrinis nolite abduci.*
 10H. doctrinis inquit uariis & nouis n̄ circa fōi sam. n̄ solū nouis
 sed & iā uariis nouas dicit doctrinas hoc ē. p̄ quas
 audistis a nob hoc ē. multi for mes & multi modas.
 Nihil enī firmū possident sed
 differentiā uarie
 tato multiplices & maxime
 dogma de eis ualde
 est at inplexū. *bonū ē enī gr̄a*
stabiliri cor n̄ escis

10H. *que n̄ p̄fuer. ābulantib. meis* hic pedo t̄ptam eos significat qui eos
 carū introducunt obseruationes. fidei quippe uni uersa munda ē. fide ergo op̄e n̄ escis.

[stetit uariis istis nouis maxime xpo dicente. Non quod intret in os
coinquinat hominem. sed quod egreditur. & intueri illum non audentem
hoc manifeste dicere. sectamq. sub aliqua significatione. Bonum
e. enim inquit græ confirmari cor n. a seculis. Totum enim infide constat. si ip
sa firmetur cor q. munitum erit. fides igitur cuncta confirmat.
Cognitiones uariis commouent. Contraria quippe e. fides. uagans
cognitioni. In quib. his qui ambulauerunt inquit nihil utile pue
nit. Quod enim lucrum est rogo ex observationibus nonne inte
rimunt magis nonne huiusmodi hominem sub peccato constitu
unt. hoc enim custodire potius est. in quib. inquit quia bulau
erunt nihil habuerunt utilitatis. hoc e. qui se impia custodiunt. una
namque est obseruantia e. abstinere uidelicet a peccato. Quid enim
pdest abstinere acibus dum & iam quidam intantius int uer cor des ut
& iam de sacrificiis participari non ualeant. p inde nihil eos salua
uit. licet studium gererent circa huiusmodi observationes. Verum
quia fide non habuerunt nihil illis profuit escatum illa custodia.

*Habemus altare de quo edere non habent potestatem. qui
tabernaculo deseruiunt.* Non enim qualia apud iudeos talia
& iam nostra sunt ita ut nec pontifici liceat ex his participare fieri. p inde
quo dixit nolite hæc custodire ne possit & putari sua destruere.
merito iterum ipsum uersat. nos inquit talia custodimus. Custodi
mus enim & uehementius. neq. ipsis sacerdotibus ex his aliqua
tenus dantes. Deinde aufert a figuris sacrificium & ad principale
formam sermonem suum redigit dicens. *Quorum enim animalium in
festur sanguis pro peccato in se capere pontificem horum corpora*

1041

cremantur extra castra. Illa itaq; typus erant istos. & sic unda xps
 impleunt foris sustinens passionem. In hoc & ita illud significat qd spon
 te pati dignatus est. ostendens quod illa non erant simpliciter instituta.
 sed quia & ita illa dispensatio passionis huius erat significatio.
propt quod & ihs ut scificaret p suu sanguine populu extra posita
passus est. Exeunt igitur ad eum extra castra in pperiu ei postantes.
 Non enim habent hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus. vides
 figuram magno splendore fulgentem. p peccatis inquit extra posita passus est.
 Egrediamur igitur ad eum postantes in pperiu ei. hoc est eadem ipsa patientes &
 communicantes ei in passionibus qui condemnatus crucifixus est. foris. foris
 quippe passus est. sed ad celum sanguis oblatuse. intuenis igitur quod sangui
 nem participamus. qui infestus in secula sed secula uetustas nos igitur
 ueritate participamus. si ergo non in pperium sed potius scificatione
 participamus. In pperium illud scificationis est. causa sicut
 enim ipse in pperium sustinuit sic & cum nos. p inde si egredimur par
 ticipamus cum eo. quidam est qd dicimus egrediamur ad illum uidelicet & commu
 nicemus cum eo passionem postemus eius in pperia. non enim simpliciter extra
 posita conuersari nos iussit. sed sicut ille in pperia sustinebat sicut condep
 natus est. sicut & ita nos ppter hoc quippe incarnatus est dicit nos introducere
 ad fidem & educat ad speciem uisionis sue. Vnde in seculo quoque euangelio loquitur
 dicens. pmerique introierit saluabitur & ingredietur & egredietur & pascua
 inueniet. Ingrederetur uidelicet ad fidem. egredietur autem ad speciem. pascua
 uero inueniet in aeterna facienda. hinc & ita psalmista ait. Dns cus
 todit introitum tuum & exitum tuum. Custodit enim dñs unius cuiusque
 anime introitum quo intrat ad fidem. Exitum quoque quo exit ad speciem

ut neq; intrans eic etiam errorib; subplantaretur neq; adhuc tēporalia
 ad aeternā exiens ab antiquo hoste rapiatur. Propt̄ uero hunc egrē
 sum nr̄m quem cotidie debem̄ mente meditari redemptore nr̄o. Paulus
 quoq; loquitur dicens. Vt sc̄ificat & p̄ suū sanguinē populū extra posita
 passus ē. Exeam igitur ad eū extra castra in p̄peru ei posantes. Nōne
 nū hic habem̄ manentē domū sed futuram inquirim̄. Vir itaq; qui appa
 ruit ezechieli p̄ph & e in positis stetit atq; ita locutus ē. q mediator di & ho
 minū xps ihs in ipso q̄q passionis suae tēpore p̄cepta uitae discipulis dedit
 ut hi qui in eū credunt ad posita sēp aspiciant. & passionē ei sollicita cōsidera
 tione penſantes. a suo q̄q exitu cordis oculos n̄ auertant. per ipsū ergo offe
 ram hostiā laudans emp̄ dō id est fructum labior; confitentiū nomini ei
 Illi offerebant pecudes uittulos & dabant pontifici nōs aut̄ nihil horū offe
 rim̄ sed sola gratiarū actiōne. hanc labia nr̄a germinant. Nihil blas
 phemię nr̄a uox resonat. nihil supinū nihil p̄teritū nihil contumax. nihil
 arrogans. sed cū uere cūctia & reuerentia cōuersatio nr̄a fiat. anima
 quippe in tribulationib; cum in desperationē incurrit. & a impudens efficitur.
 sed nos tēlia fugicemus. Ecce iterum idem ipsum dix̄ qd̄ superius pro
 cutus est. non deserentes inquit congregationem nr̄am. sic enim pos
 sum inquit cum uere cūctia cūctis p̄ficere. sepius enim & ita homines
 erubescerent amul̄tis abstinemus prauis operibus. *Beneficentia*
aut̄ & communicantes nolite obliuisci: talib; enim hostiis p̄ue
dit̄. Non p̄sentib; fr̄ib; denuntio tantū. uerum & iā absentib; si aut̄
 aliuir̄as rapuere substantias tam ex his quae habetis hospitalitatis opus
 ostendite. qualē itaq; excusationē nos habebim̄ cū audiam̄ talia
 dici his quos rapinā substantiarū suarum sustinuisse ostendat. & non

IOH.

IOH.

dix hospitalitatis: sed amoris hospitalitatis: qđ in greco distinctus
inuenitur. n̄ posuit xene dochian qđ significat hospita literem.
sed philoxencen qđ amorē hospite literis insinuet. tamquam si di
ceret nolite simplici hospites suscipere. sed cum amore hoc & caritate
perficite & n̄ dixit futura & reposita uobis retributione. nec os iterū sup̄ mo
res efficeret sed & iā retributū eē. dicit p̄ hanc enim inquit. latuer quida
in hospitio recipien tes angelos talib; inquit. sacrificus placatur d̄s. dem
illi talē hostiū ut & iā ipse eā offerat patri. alit̄ aut̄ n̄ offerretur nisi p̄ filium.
magis aut̄ & iā p̄ me. n̄c contrita omnia h̄c p̄t̄ infirmos.

nā quia filius ē. gratia manifestū ē. alioquin quomodo illi honor equalis ē.
ut omnes inquit. honorificent filium sicut honorificant patrem. Ubi ē. ergo
honor equalissimulus n̄ ē. fructū inquit. laborū contentiū n̄ numer.
omnia tolerent cū gratiarū actione siue paupertas sit siue egritudo siue
quicquid aliud nobis euent. ipse solus agnoscat. Quid nobis p̄dest quidem
oremur inquit. sicut opostet nescimus. qui ergo neq; orare noui quod
opostet nisi ex spūdi acceperimus. festinemus p̄ omnib; gratias referre
& forsiter omnia tolerare. In paupertate si n̄ gratias agamus. hoc enim nos
facit p̄ximos eē dō. OBEDI TE P̄ POSITIS VRIS & SVBIACE TE
EI SI PSI ENIM PERVIGILANT QUASI RATIONEM PRO ANIMABUS VRIS
RED. DIURI. VICUM GUDIO HOC FACIANT EI NON GEMINTES. HOC
ENIM NON EXPEDIT VOBIS; Postquam superius dixerat quorū con
templanter eorum conuersationis imitamine fidem. tunc intulit.
ob audite p̄positis vris & subiecti estote; primum constituit & tunc dicit
ob audite p̄positis vris & subiacete eis; Quid ergo dicit aliquis dum p̄e

potius maligni exstiterit non obaudi mus malignū quāli dicis malig
 num. siquidem in causa fidei ē. fugi illū & euita non solū si homo fuerit
 sed & iā si angelus de celo descenderit. si uero in toto & morib; malig
 num dicis noli scrutari. & haec non ex me ipso dico sed ex scriptura di
 uina. Audi ih̄m dicentē. Sup cathedra moysi seder scribe & phari
 sei. & primo dicens de his multa mala tunc dixit. Sup cathedra moysi
 seder. omnia inquit quae dixerim uobis facite. quae autē fecerim fa
 cere nolite. habent inquit dignitatē sic & uita sine p̄dicijs. uerum
 non ad uitā eorū sed ad sermones intendite. quantū enī ad mores
 tūc & nullus poterit lēdi. quā ratione hoc quia quae facit manifestas
 omnib; & neq; ipse cecsi ad cacumen iniquitatis pueniat poterit alios
 mala docere. Cū autē fidei causa uestitur. neq; manifestū ē. omnib;
 quod dicitur. neq; malignus dubitat docere contraria. nā
 & quod dictū ē. nolite iudicare ne iudicemini de uita dictū ē non de
 fide. quod enī infertur hoc manifestat. quid uidet inquit stipulā
 in oculo fr̄is tui & trahē in oculo tuo non uidet. Omnia ergo quae uob
 dixerint inquit ut faciat facite. facere autē operis ē. non fidei. secundum
 autē opera eorū nolite facere. Intueris qm̄ nō de dogmagib; sed de uita &
 operib; sermo ē. ipsi enim uigilant p uob rationē reddaturi. audiant
 & principes non solū illi qui reguntur a principib; qm̄ sic obediētes oportet
 ēē. quae reguntur sic. & iā rectores & principes uigilantes ēē dic.
 hoc inquit dico ut cū gaudio faciant & non congemescerent. non enim
 expedit uob intueris quando contempnitur princeps non oportet &
 ultiones ingerere. sed tota ultio ē. plorare ingemescere. Nā & medicus
 quando ab egroto contempnitur non ē ulciscitur sed plorat & ingemescit.

sed dicit quille ingemescit ulciscitur in te dñs. si enim cū nr̄is peccatis inge-
mesimus adducimus ad nos p̄p̄tationē dñi. per aliorū uero supbia uel
contemptū cū ingemescim̄ n̄ne amplius aduocam̄ dñm. Cernitur enim omni
en̄ uisione dē etior. quando enim ipse non it̄legit. ingemescens inuocat
dñm. & sicut cū doctor contemnitur a puero pedagogus cogatur quise-
uerius accēdit ad puerū. sic & iā hūmōbedientib; discipulis loquuntur
periculam. *Orate p̄ nobis confidimus enim quia bonā abem̄*
conscientiam in omnib; bene ualentes conuersa. 17.

IOH

Intueris quō hęc dep̄catio n̄ est sunt ueluti ad contristatos scribens.
& ad eos qui auestebantur & qui circa eū ueluti circa p̄uaticatore
afficiebantur non ferentes neq; nomē audire. quō igitur ab odientib;
se talia postulabat qualia quis ad dilectorib; potest p̄sumere.
p̄p̄t̄ ecc̄ in hoc loco hoc constituit dicens. Confidim̄ quia bonā consci-
entia habem̄. ueluti si diceret nolo mihi accusationes aliquas p̄feratis.
conscientia inquit nr̄a nos in nullo cōdempnat neq; nobis aliquid consen-
sum quō uob; insidias fecerimus. Confidim̄ inquit qm̄ bonā conscientia
habem̄ in omnib; non in genib; tantū sed & iā in uob;. Nihil negotia-
tionis gratia fecimus nihil confitionis p̄uolum. for̄tasse enim in talib; accu-
satur. audier̄ enim inquit dē & quōd̄ dixerit n̄ docet a lege. non
sicut inimicus inquit. neq; sicut hostis. sed sicut amicus hęc scribo.
hoc & iā ex his que secuntur ostendatur. *Amplius aū dep̄cor uos*
hoc facere. ut quoc̄ electus restituar̄ uob;. hoc enim nimis
amantis est. sic orare non simpliciter sed cū tota intentione & omni
prorsus studio ut cito inquit ad uos ueniā. hoc animi est nihil sibi
consequi festinare ut ad eos uelocit̄ adueniret & ex hostat̄ illos.

IOH

orare p̄ illo ut hoc ei concederetur. primū ab ipsis postulat orationis
 auxiliū tunc & iā ipse per omnia bona deprecatur. *Dñs autē pacis quē duxit*
de nos & uis pastore magnum omniū in sanguine testamenti.
& erit dñm nrm ih̄m xp̄m. apte & uos in omni opere bono ut
faciat ut uoluntate ei. faciens in uob quod placeat corā se.
p̄ ih̄m xp̄m cui gloria in secula seculorū. amen. Dñs autē inquit
 pacis nolite igitur dissidere a nob̄ si uultis dñm pacis habere
 p̄pitiū. quē duxit inquit de terra pastore pecorū. hoc de resur-
 rectione dictū est. hinc enim usque ad finē orationis rectione
 eis de resurrectione confirmat. & testificatur eis maiora p-
 fectiois. ad illos enī p̄tinet qui iam supersere principiū & quorū
 ad p̄fectionē omnis cursus intendit. Oratq; pro eis quo d̄ p̄tina
 adamante. & in aliis quidē epistolis in exordis orat. hic autē in
 fine. Aptē & uos inquit in omni opere bono ut faciat ut uoluntate ei.
 faciens in uob quod placeat corā se. In ueris qualiter ostendit
 in generari posse uis tute. Neq; ex dō dicit totū neq; ex nob̄ eam
 p̄fici tantum. Nā quod dicit ut p̄ficiat uos in omni opere bono. hoc sig-
 nificat. habetis quidē uis tute indigetis autē completio. Quid autē
 quod dicit in omni opere & sermone bono ut uita uidelicet & sc̄ta
 habetis & dogmata. secundū uoluntate ei inquit faciens in uob be-
 ne placitū in conspectu ei. hæc quippe ē maxima uis tute facere be-
 ne placitū in conspectu dī secundū quod & iā p̄ph̄a loquit̄ dicens.
 & secundā mundiciā manū mearū inquit in conspectu oculorū ei.
 Om̄ quoq; aptare siue confirmare animos nr̄s ad omne opus bonū
 & operari in nob̄ ea que sibi placita. apostolus docet & dicens.

1041

.PAFNU.

ds aut pacis quie dux d & nebris pastore magnu ouiu in sanguine
testamenta & erit ihm xpm apce uos in omnibono faciens in uob
quod placeat corase quod & ihera lonicensib. Inueniet ita
pccatur dicens. Ipse au dñs ihs xps & dñs pccat nñ quidilex nos
& dedit solatione æternā & spem bonā in gratiā ex hoste & iur
corda uia & confirmat in omni opes & sermone bono. Ipsū
deniq; timore dñi quofirmiter cum tenete possim a dñō nob
heremias pph & a expsona dñi manifeste testatur infundi ita
dicens & dabo eis cor unum & uia una ut timeant me uni
uersis dieb. & beneficit eis & filius eoz post eos & feriat eis p ad tu
septer nū. & non desinā eis bene facere & timore meū dabo
in corde eorū ut non recedant a me. Ezechiel quoq; & dabo
eis cor unū & spm nouū tribuā in uiscerib. eoz. & auferā cor lapi
deum de carne eorū & dabo eis cor carneū. In pceptis meisambu
lent & iudicia mea custodiant. faciantq; & sint ^{ea} mihi in populu
& ego sim eis in dñm. quib. manifestissime p docemur & in tu uo
luntatis bonæ nob domino inspauante concedi cūcū p se aut p ex
hostatione cuiuslibet hominis aut p necessitate nos ad salutis ad tra
hit uiam & pfectione aut tutum ab eodē similiter condonari. nñ uero
hoc eē. ut ad hostatione auxiliuq; dñi uel remissius uel enixius exe
quamur. & p hoc nos uel remuneratione uel supplicia dignissime
pmereri. quod eius dispensatio in ac prouidētia erga nos benign
issima dignatione conlatz uel neglexim uel studium nre
obediētie deuotione congruēte qd euidēt in deitate dñi nomio
apceq; describitur. Cūquā inq; duxerit re dñs dñs tuus in terra

quā possesurus ingredieris & deleueris gentes multas corā te c& heu
 & gergeris cū amorreū & chanaanēū & ferezeū & eupū & ieubuseū
 septem gentes multo maiores numeri & robustiores te tradide
 rit q; eos dñs tibi pcutiens eos usq; ad interitionē non ibis cū eis
 fide neq; sociabis cū eis coniugia qđ igitur intro ducuntur
 in terrā repmissionis qđ deleantur gentes multę corā eis qđ tra
 duntur in manus eorū nationes maioris numeri & robustiores
 quā populus isrl dī esse gratia scriptura pñuntiat utrū aū pcutiat
 eos isrl usq; ad interitionē an reseru & eos & par eat. & utrū
 ineat cū eis foedus & utrū sociat & cū eis cā iugia. An non soci
 ipsorū esse testatur. quo testimonio manifeste decernitur
 quid libe d arbitrio quid uel dispensatione uel cotidiano ad iuto
 rio dñi debeamus adscribere. & quod diuine sit gratie p̄stare
 nob occasiones salutis & puenire secundos atq; uictoriā. Nrm
 uest ut concessio dī beneficia uel inuentis uel regnare exequa
 mur. **Rogo aū uos fr̄s ut sufficit uerbu solatiū & enī**
per paucis scripsi uobis. Intueris quia quod nullis scripsit
 istis scribit. & enim inquit non uob sum molestus longo sermone.
 1041 Tanta scribens apostolus parua illa ec. dix. in comparatione
 scilicet eorū quae dū turus erat. secundū quod & alibi dixit.
 sic scripsi uob in modico secundū quod potestis legentes intel
 legere prudentiā meā in mysterio xpi & uide sapientiā ei indicat
 op̄secratos sustinere uerbu consolationis. hoc est uerbu solatiū.
 uerbu ad ostensionis. non potest quisquā inquit longitudinem
 sermonis. Abnuere nisi in p̄cientia. hoc quippe erat quod eos

aduersari faciebat. non uult hoc ostendere ed latenter hoc dicit.
 tamquam si dicat & si pusilla nimes estis talium est enim non ferre sermonis
 longitudinem. Curandum quod quantum loquamur ne si et qui multa ferre
 non ualeat uerbum uel exhortationis uel increpationis longius trahemus
 auditorem nostrum ad fastidium perducamus. Unde isdem perducator egregius
 ebreis loquitur dicens. Obsecro uos fratres ut sufferatis uerba solaci.
 & enim per pauca scripsi uobis. hoc tam infirmis precipue congruit ut pauca
 quidem que capere possint ualeant. Audiant sedque eorum mentes in patientia
 et dolose conpingant. Nam si in uno interposita exhortationis sermo
 fuerit multipliciter dictus quod multa res in se non ualent simul amitti
 tunc omnia. Unde & medici corporum pandos quos infirmis inueniunt.
 stomachis ponunt. apto quoque medicamine sed subtiliter
 linunt ne si repleti multo medicamine fuerint infirmitatem
 stomachi non roborantes adiuuent sed ob
 primentes grauent. **Cognoscite fratrem nostrum timotheum
 dimissum quod sic electus ueniat uidebo uos.**
 hoc enim idoneum erat ut eos mansuetiores efficeret
 quod separatim dixit ad eos uenire ut eos cum
 suo discipulo uideret. Arbitror autem meos quia circa timotheum
 non se habebant infensius. Unde & iam ipsum proposuit.
 Cognoscite inquit fratrem timotheum dimissum cum quo
 sic electus ueniet uidebo uos. dimissum autem dixit.
 Unde arbitror eum quod in custodia fuerat missus.
 Aut si hoc non est dimissum dicit. Abathemis nam
 & in apostolorum actibus sic habetur.

Salutate omnes prepositos uros & omnes scōs. salutane
 fr̄s uos de *eterna* gratia hūntur. cum omibus uobis amen.
 Intueris quomodo eos hostabiliter tractat siquidem
 ad illos p̄illis scribebat. gratia inquit cū omibus uobis.
 amen. gratiam eis optat quo deest omniū commune. qualiter
 autē fit gratia nobis cum. si non iniuria ei faciamus. quando
 nobis beneficia conferuntur. si negligentes non existamus
 circa munera dī. quid ē gratia remissio uidelicet & pur
 gatio peccatorū. hæc nobis cum. si bene geramus. Nam quis in
 iunior potest istam seruare gratiam. & non statim euacua
 tur efficitur. uerbi gratia donauit tibi omnia peccata. quomodo
 tecum gratia permanebit siue sp̄s sc̄i operatio nisi eam per bona
 opera ad te & ipsū adtraxeris. Hæc quippe est causa omniū
 bonorum. si in nobis spiritalis gratia perseuerat. hæc quippe
 nos ad omnia res tractare deducit sic & uic quicquid ab ea exce
 dimus perimus & deest efficitur omnibono. itaq. eā repellamus.
 In nobis quippe est & iam ut permaneat in nobis uelut dis
 cedat a nobis. illud enim fit quando celestia meditamur.
 hoc autem quando ad secularia declinamus quem mundus
 inquit non potest accipere qm̄ non uidet eum neque cog
 noscit eum. Contemplaris igitur qm̄ non est secula
 ris animę habere sp̄m sc̄m multo nobis itaq. opus est
 studio ut eum apud nos & ipsos retinere possimus & munus
 nos reddere atq. in pace collocare. sicut enim nec uis quæ
 p̄spero fluctu festur in pelago non potest impediri neq.

101
dimergi usquequo prospero uento ac perseuerante
perfruitur. sed & iam post nauigatione in gloria eius
magna contigit siue natus siue epibatis illis qui
dem requiem tribuens quod labore remigationis non
fuerint fatigati. illis autem quod eos maris molestia
liberauit & nauigatione in ipsam hilarem fecit. & uelut
spectaculum illis iocundum ipsam prosperitate in cur
sus adtribuit sic & iam anima diuino adiuta spiritu omnibus
rebus superior existit & omnibus fluctuationibus ui
eminebit & uiam in celum ducentem uehementius quam
illam nec uis incedit ut puto quae non uento impellitur
sed ab ipso paraclito fertur munda uela possidens & ple
na prosperis flatibus omnem remissionem & dissolutio
nem a sua mente discutens sicut enim in uelis iactatis
uentus incidens nihil operatur sic & iam spiritus sanctus
in anima remissa & segni non patitur permanere.
Sed opus est nobis omni destructione omnique
uehementia ut mens nostra ardens in nobis existat
& omnia in nobis opera intenta sint & fortia
uerbi gratia quando oramus cum multa intentio
ne hoc oportet efficere intendentes animum nostrum
ad celum non funibus sed desiderio ualido. Item quando
misericordiam facimus intentione opus est. Ne forte
cura domus & prudentia filiorum atque uxoris affectus
uel timor egestatis subintrans remissiora uela nobis efficiat;

si enim spem futurorum accendamus undique benesus
 cipit operatione in sps sc̃i. illis autem cogitationibus
 & miseris inpedientibus nihil ineam gratiam permittit
 incidere. Ac si forte incidat ipsam quidem nihil lesit
 repercutitur. autem ille flatus citius gemitibus. Anime
 & excidit excussus. Propter ream igitur multa nobis opus
 intentione. & enim & iam nos in mari magno & spatio
 nauigamus multis quidem bestis pleno & multis. scopulis.
 hoc mare multas nobis & iam tempestates ingerit & obdulto
 caelo nubibus maiores excitat fluctus. Oportet igitur si
 uolumus sine molestia & sine periculo nauigare uel ante uo
 luntate sufficit. hoc enim nobis & abraham qm̃ desiderium
 suum intentum habuit addm̃ & uoluntate suam integram & p
 fectam obtulit dō. Nihil aliud opus habuit sed credere dictū
 dō & reputatum est illi ad iusticiam. fides autem integra
 & germana uoluntas est. optulit filium suum & nē uoccidens.
 Occidens certum est recepisse mercedem & re non facta
 merces ei reddita ē. Integra & pfecta. sunt igitur nobis
 munda uela non sunt uexa. omne nēq; qd̃ uideretur
 & in remum cadit. & in tota p̃ximā & non sunt contrita & dirup
 ta ut spiritalis flatus non te neant. animalis enim homo dix
 apostolus non percipit que sunt sps. sicut enim aranea
 stamina flatum uenti non suscipiunt. sic neq; anima
 secularis. neq; homo animalis gratiam poterit sps sc̃i s̃c̃i
 p̃se. nihil enim ^{differt} ab illis staminibus cogitationes n̄r̄e solo.

uisus habebentes consequentia totius aut uisus uacue
pmanent. sed nra non debent esse talia. siquidem
sobrius sumus quicquid incidat omnia tolerat xpianus
& omnibus est superior omniplaga fortior. sit eni
quisq; spiritalis uir & occurrant illi mille mala nullo
modo uincitur & quid dico incidat illi pauperie segritudo
iniurie detractio uituperationis plage omne genus sup
pliciu omne genus deceptionis & inpperiorum & iniurias
sed ueluti si extra mundum fuerit constitutus. & ueluti
si a passionibus corporis liber existat sic uita illarum
habetur & quia non haec uerbis amplificare uolo. mul
tos ^{etiam} & iam nra tales existimo sicut hi quise adheremus
ostuler. sed nihil hoc mirum. Nam & in ciuitatibus
late se tales existimo. quod si uolens possum huius
modi antiquos ostendere & ut agnoscas intellege
paulum. quid ille non mali passus. quid non sit amittit
omnia fortiter tolerabat. hunc imitemur & sic pote
rimus ad portus uenire tranquillos lucra maxima
deferentes. extendamus igitur nram mentem & ele
uemus ad celum & illa amorem teneamus & ignis spiritali
magna nimitter induamur. saluemus nos in & ipsos
flammarum incendio diuinarum ^{nullus} flammis circum
septus alicuius formidat incursum siue fuerit homo
siue bestia siue mille muscipule quam diu enim quisq;
ignitus incedit omnia superat omnia excidit & omnia

AN

etiam si quis

100 Veni & fortior me postu
cui non sū dignus

contemnit. flamma quippe insuperabilis res ē.
& impossibile est cunctis rebus incendium. ignis
quippe cuncte consumit. hoc itaq. ^{igne} circum se
picemur. ex hostor gloriam offerentes dñō nrō
ihū xpō. cum quo p̄teritū ante cum spū scō glorie
imperium nunc & semp & in secula seculorū amen. 1.

ATA IN NATIVALE APOSTOLORUM

IN ADAM ET IN EQA DE ARBORIB;
Arbor nata in paradiso utinam ficasset unde
adam pomum gustavit mox em consummavit
unde sum ductus ad infernum beum me eua
quod te audisset. Atta lam non estis ospites
& advene sed estis ciues sanctorum
& domestici dei

Cod. Ms.

PISTOLA

Alibraces

Comment

im. 6